

Univerzita Pardubice

Fakulta filozofická

Nemiluj mě, tohle se nedělá: Homosexualita na Pardubicku

Bc. Jan Krčál

Diplomová práce

2019

Univerzita Pardubice
Fakulta filozofická
Akademický rok: 2017/2018

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Bc. Jan Krčál**
Osobní číslo: **H16366**
Studijní program: **N7105 Historické vědy**
Studijní obor: **Kulturní dějiny: Gender history**
Název tématu: **Nemiluj mě, tohle se nedělá: Homosexualita na Pardubicku**
Zadávající katedra: **Ústav historických věd**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Práce představuje sondu do dějin homosexuální subkultury na Pardubicku v první polovině 20. století. Autor v práci naváže na dosavadní bádání v oboru queer history a dějin maskulinity a provede analýzu reprezentace homosexuality v dobovém tisku v první polovině 20. století. Dále se bude soustředit na evidenci forem protiprávního jednání v podobě "protipřirozených" sexuálních aktů v judikálních pramenech. Hlavní pozornost bude upřena na analýzu korespondence mezi osobou malíře Eberharda Bruckse (1917-2008), který se do Pardubic dostal prostřednictvím Wehrmachtu. Během nasazení zde navázal milostný poměr s mužem. Pramenná báze vychází z analýzy pramenů uložených v archivu Schwules Museum v Berlíně. Autor se pro rozšíření obzorů tohoto tématu zaměří na metodu orálního historického výzkumu.

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy:

Forma zpracování diplomové práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury: **viz příloha**

Vedoucí diplomové práce: **Mgr. Vladan Hanulík, Ph.D.**
Ústav historických věd

Datum zadání diplomové práce: **30. dubna 2018**

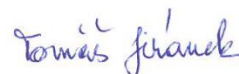
Termín odevzdání diplomové práce: **30. března 2019**

prof. PhDr. Karel Rýdl, CSc.
děkan

L.S.

doc. PhDr. Tomáš Jiránek, Ph.D.
vedoucí katedry

V Pardubicích dne 30. listopadu 2018

Příloha zadání diplomové práce

Seznam odborné literatury:

- BERGNER, Mario: *Obnova lásky: hledání sexuální identity*. Praha, 2012. ISBN: 978-80-7255-266-5
- BOURDIEU, Pierre: *Nadvláda mužů*. Praha, 2000. ISBN: 80-7184-775-5
- BUTLER, Judith: *Trampoty s rodem*. Bratislava, 2015. ISBN: 978-80-8151-028-1
- BUTLER, Judith: *Závažná těla*. Praha, 2016. ISBN: 978-80-246-3325-1
- CORBER, Robert J. and Stephen Valocchi: *Queer studies: A interdisciplinary Reader*. Hoboken, 2002. ISBN: 978-0-631-22916-2
- FANEL, Jiří: *Gay historie*. Praha, 2000. ISBN: 80-7272-010-4
- FOUCAULT, Michel: *Dějiny sexuality*. Praha, 1999. ISBN: 80-238-5090-3
- GIDDENS, Anthony: *Sociologie*. Praha, 2013. ISBN: 978-80-257-0807-1
- HIML, Pavel a kol.: *Milují tvory svého pohlaví: Homosexualita v dějinách a společnosti*. Praha, 2013. ISBN: 978-80-257-0876-7
- JANCKSON, Paul Norman: *One of the Boys: Homosexuality in the military during Wolrd War II*. ISBN: 9780773537149
- KENNEDY, Hubert: *The ideal gay man: The story of der Kreis*. ISBN: 078-900-689-8
- LISHAUGEN, Roar : *Nejistá sezóna jiné literatury. Osudy časopisu Hlas sexuální menšiny*. Lishaugen, Roar in: *Dějiny a současnost. Kulturně historická revue*. 29, č. 12, (2007,) s. 33-35
- PUTNA, Martin C: *Sodomité, duchovní přátelé a amazonky aneb co bylo, když homosexualita ještě nebyla*. Martin C. Putna. In: *Homosexualita v dějinách české kultury*. Praha : Academia, 2011 s. 65-82.
- PUTNA, Martin: *Homosexualita v dějinách české kultury*. Praha, 2011. ISBN: 978-80-200-2000-0
- SEIDL, Jan: *Od žaláře k oltáři. Emancipace homosexuality v českých zemích od roku 1867 do současnosti*. Praha, 2012. ISBN: 978-80-7294-585-6
- ZEELAND. Steven: *Barrack Buddies and soldier Lovers: Dialogues with gay young men in the U. S. military*. ISBN: 156-023-032-0

Prohlášení autora

Prohlašuji:

Tuto práci jsem vypracoval samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využil, jsou uvedeny v seznamu použité literatury. Byl jsem seznámen s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v Univerzitní knihovně.

V Pardubicích dne 12. 6. 2019

Jan Krčál

Poděkování:

Rád bych poděkoval svému vedoucímu práce Mgr. Vladanu Hanulíkovi, Ph.D., za veškeré rady a připomínky, které mi pomohly práci dokončit. Jeho trpělivost a velkorysost je neskutečná. Poděkování patří také Dr. Anně Hájkové a Karlu-Heinzi Steinlemu za zpřístupnění korespondence a nabídnutí tématu, Mgr. Janu Seidlovi, Ph.D. a členům Společnosti pro queer paměť.

Především děkuji rodičům za veškerou podporu během studia i celého života, bez vás bych to nikdy nedokázal. Takže mami a tati, díky.

Nemalé poděkování patří také zbytku rodiny.

Další poděkování patří mé přítelkyni Denise V., naše společná dobrodružství mě stále naplňují optimismem a mému partnerovi Jánovi.

Anotace

Předkládaná diplomová práce zkoumá trestní problematiku homosexuálních projevů v letech 1918-1945 na Pardubicku. Obžalované osoby museli své chování vysvětlit před krajským soudem v Chrudimi. Druhá část práce analyzuje dochovanou korespondenci mezi berlínským malířem Eberhardtem Brucksem a pardubickým obyvatelem Zdenou Benešem z let 1944-1945.

Klíčová slova

Homosexualita – Gender – Gay – Lesby – Pardubice – Korespondence – Trestní zákon – Sex – Identita – Protektorát Čechy a Morava – Berlin – Maskulinita

Title

Do not love me; one shouldn't do that: Homosexuality in the Pardubice Region

Key Words

Homosexuality – Gender – Gay – Lesbians – Pardubice – Correspondence – Criminal Law – Sex – Identity – Protectorate of Bohemia and Moravia – Berlin – Masculinity

Annotation

The given master's thesis discusses the issues of homosexual behaviour in terms of criminal law in the city of Pardubice and its vicinity between years 1918 and 1945. The persons charged had to justify their demeanour in the Regional Court of Law in Chrudim. The second part of the thesis analyses the preserved correspondence between Eberhardt Brucks, a painter from Berlin, and a citizen of Pardubice, Zdena Beneš in years 1944-1945.

Obsah

1	Dosavadní stav bádání.....	14
2	Teorie mužské homosexuality.....	16
3	Lesbická sexualita	23
3.1	Otázka ženské sexuality.....	24
3.2	Romantická láska a lesbismus – konstrukt lesbické identity na základě literatury ...	27
4	Vnímání problematiky přelomu 19. a 20. století. Nebezpeční Homosexuálové a Německá říše.....	31
4.1	Perzekuce homosexuality ve třetí říši.....	33
4.2	Berlín	34
5	Homosexualita a Československá republika	38
5.1	Vývoj trestního práva definujícího homosexuální styk.....	38
5.2	Analyzované prameny	43
6	Mužské případy smilstva.....	47
6.1	Případ Františka Šklíby, 21. březen 1924.....	47
6.2	Případ Františka Kopeckého, 27. květen 1924	51
6.3	Vězeňské prostředí, Případ Stanislava Čičeckého, 5. březen 1926	61
6.3.1	Vězeňské cely a koncentrační tábory	62
6.4	Případ Arnošta Zimpricha, Jindřicha Reslera a Oldřicha Hrdiny, 2. červenec 1926.	66
6.5	Případ Bohumila Macka, 4. červenec 1927	68
6.6	Případ Josefa Doležala, 30. březen 1928	70
6.7	Druhý případ Bohumila Macka, 15. listopad 1929	72
6.8	Případ Jana Holomka, 3. březen 1930	73
6.9	Případ Ludvíka Baboráka, 9. leden 1933	74
6.10	Případ Karla Trejtnara a Františka Horáčka, 8. březen 1933.....	75
6.11	Případ Jana Šmídka, 29. srpen 1934	76
6.12	Případ Václava Šilhavého, 27. září 1934.....	76
6.13	Případ Josefa Roubala, 31. leden 1935	78
6.14	Případ Jana Felkla, 13. března 1935	79
6.15	Případ Jana Moravce, 15. březen 1935	79
6.16	Případ Alfréda Krále, 9. duben 1935	80

6.17	Případ Leopolda Šafaříka a Josefa Nováka, 20. listopad 1936.....	81
6.18	Případ Josefy Vodičkové a Anny Polanské, 15. října 1934.....	81
7	Komparace mužských a ženských trestných činů	86
8	Eberhardt Brucks a Zdena Beneš – Každodenní život homosexuála v Protektorátu Čechy a Morava.....	90
8.1	Eberhardt Brucks	90
8.2	Zdeněk „Zdena“ Beneš.....	92
8.3	Korespondence	93
8.3.1	Každodenní život.....	98
8.3.2	Válka	105
9	Závěr.....	109
10	Resumé.....	111
11	Seznam použité literatury a pramenů	112
11.1	Literatura:.....	112
11.1.1	Periodika:	115
11.1.2	Internetové zdroje.....	115
11.2	Prameny	116
11.2.1	Státní oblastní archiv Zámorsk.....	116
11.2.2	Státní okresní archiv Pardubice.....	118
11.2.3	Archiv Schwules museum, Berlin	118
12	Přílohy.....	120
12.1	Statistika.....	120
12.2	Obrazová příloha.....	123

Úvod

„To, co u lidí normálních pokládá se za největší zázrak světa – láska a její projevy, je u homosexuálů zločinem“¹

Hugo Bondy, 1921

Odlíšné projevy sexuality nejsou výdobytkem moderní doby. Již dříve existovaly skupiny osob, které svou sexualitou ohrožovali hranice dobového diskurzu, společnost se snažila takové lidi nenápadně schovat, přetvořit je k obrazu svému.

Výzkum zaměřený na dějiny homosexuality nebyl z hlediska všeobecného zájmu příliš populární. Homosexualita a celkové pojetí sexuality bývá, dle mého názoru, často označováno za kontroverzní, za něco, co by nemělo stát v popředí historického bádání. Perspektiva studia vychází z několika řad vědních disciplín přes psychologii, antropologii až po historii. Z celkového obsahu to tedy není něco, čemu by chyběla vědeckost, ale spíše zájem. V oblasti historického bádání existují skupiny tradičních historiků, neotevřající sexuální téma. Při běžné konfrontaci automaticky předpokládáme, že dotyčný byl nebo je heterosexuální. Pokud vzneseme domněnku o homosexuální orientaci, ihned vše musíme podložit prameny, jinak je naše teze považována za nesprávnou. Pokud však dotyčného označíme za homosexuála, zcela mu změníme heterosexuální identitu a v konečné fázi to má podobný účinek, jako kdybychom ho podezírali z kriminálního činu. Právě tento problém nastává v analýze pramenů, kde se nenachází zmínka o osobním životě. Z pramenů tak nelze interpretovat, jaké byl aktér orientace. Hypotézy spíše předpokládají orientaci heterosexuální a absenci potomků či distanci od manželského svazku vysvětlují spíše tím, že měl problémy se socializací do společnosti, proto žil uzavřeným způsobem života. Velmi málo historiků skutečně vznesou otázku, proč tomu tak bylo.

Příkladem mohou být Queer dějiny holocaustu, kterými se zabývá Dr. Anna Hájková působící na Katedře dějin univerzity ve Warwicku. K tématu zpracovat a otevřít Queer dějiny holocaustu se dostala náhodou, když narazila na deník, ve kterém byl zaznamenán vztah mezi dvěma dívkami v koncentračním táboře Terezín. Položila si tak zcela jinou otázku, než ostatní historikové holocaustu a svůj výzkum zaměřila na toto téma. Historický výzkum pokročil v oblasti bádání ohledně perzekuce homosexuálů v období druhé světové války, kdy se většinou vychází z pramenů legislativy. Největším problémem zde však nastává v absenci rozsáhlejších

¹ BONDY, Hugo: Trestnost homosexuality (K reformě §129 I. b. tr. z.) in *Revue v neuropsychopathologii, terapii, veřejné hygieně a lékařství sociálním*. 1921, ročník 18. Číslo 1 – 2. Str. 20 – 22

pramenů. Kromě trestních rejstříků je zcela nepravděpodobné, že by existovaly ego-dokumenty či ustálená korespondence.

Hájková tvrdí, že výzkum pokročil ohledně tématu perzekuce, avšak zcela zapomněl na homosexuální oběti holocaustu.² Zde je absence pramenů stoprocentní, proto se k výzkumu přistupuje za pomoci metody orální historie. Dějinami holocaustu se zabývá velký počet badatelů, vznikají studie a publikace zaměřené přímo na příběhy přeživších. Stávající společenský kodex nedovoluje narátorům položit otázku, jaká je jejich sexuální orientace, nebo zda měli zkušenost se stejnopohlavním stykem. Tyto skutečnosti nebyly pro stávající historický výzkum podstatné, proto se na ně záměrně nezaměřovalo. Dle mého názoru to také narušuje nastavený řád. Mnohem jednodušší je tyto sexuální otázky nerozebírat a dělat, že neexistují, než se jimi zabývat a ohrozit tak současnou interpretaci historie. Ocítáme se tedy v zajetí našeho vlastního společenského diskurzu, který nám nařizuje, jak máme historii tvořit. Odstraňujeme lidi z historie a již nikdy je nedokážeme vrátit.

Současné problémy ohledně dějin homosexuality cyklicky korespondují s dějinami žen a gender history. Objevovaly se názory, že do kánonu historie tyto dějiny nepatří a mají být přesunuty na okraj. Najednou stojí sexualita před podobným soudem a tradiční historikové by ji nejraději, ne snad přímo odstranili, ale přesunuli na pomyslný okraj bádání. Velký rozdíl se nachází mezi zahraniční a českou historiografií a také v samotném pojetí gender history. Nezástávám názor, abychom do popředí násilně homosexualitu vtláčili, ba právě naopak, měli bychom se snažit odstranit bariéru historické hierarchie.

Po první světové válce se ve městech Československé republiky vytvořila homosexuální subkultura, dávající více najevo svou aktivní účast v rámci společenské struktury. Hlavní změnou bylo přenesení výkonu legislativní moci z Vídně do Prahy. Toto přenesení způsobilo rozmach politického diskurzu zejména v oblastech, které dříve náležely do kompetence celorakouských orgánů.³ Do této sféry patřilo také trestní právo a otázka homosexuality. Zjednodušeně lze říci, že nově vzniklý stát neměl prozatímní zkušenosti s trestáním homosexuálních jedinců, proto přistupoval k těmto sporům velmi opatrně. Problém však nastal v kategorizaci homosexuála. Nebyla stanovena primární definice vypovídající o vzhledu a charakteru jedince. Stát se tak musel omezit pouze na odlišné sexuální chování. Typické vyobrazení homosexuála, především muže, vznikalo již v textech a obrazech devatenáctého století. Znázorněna byla

² HÁJKOVÁ, Anna: *Holocaust and the History of Gender and Sexuality in German History*, 2018.

³ HIML, Pavel a kol.: *Miluji tvory svého pohlaví: Homosexualita v dějinách a společnosti českých zemí*. Praha, 2013. ISBN: 978-80-257-0876-7 str. 207

gesta, držení těla i vnitřní aspekty.⁴ Pozornost se hlavně zaměřovala na člena mužského společenství, jenž nenaplnil dogmaticky stanovená pravidla maskuliny. Tomuto muži byly přisuzovány aspekty, dobově charakterizující chování žen. Vznikající karikatury vyobrazující zženštělého homosexuála názory více ukotvily, vznikla nám tedy představa konstruující přesvědčení o životě tehdejší subkultury. Pravidlo společnosti, to o čem se nemluví, vytvořilo pomyslnou platformu, na které se začínal formovat tehdejší každodenní život homosexuálů. Nejprve bylo zapotřebí přijmout určité distinktivní rysy, aby se členové mezi sebou rozpoznali a nedošlo tak k infiltraci nezavěšeného. Perzekuce homosexuality ze strany státu nadále pokračovala, avšak byl čas vykonstruovat si vlastní systém pravidel a znaků, určených ke komunikaci. Základ pro tuto sebe prezentaci tvořily diskurzivní náhledy heterosexuálních jedinců. Domnívám se, že v danou chvíli, kdy tyto stereotypy převzali členové homosexuální subkultury, vznikla stanovená sexuální identita jedince.

Vznikla nová hesla, vtipy a rozeznávací znaky v podobě módních výstřelků. Ženy svou lesbickou orientaci dávaly najevo nošením kravát a krátkým střihem vlasů, zatímco muži preferovali pestrobarevné oblečení.⁵ V období první republiky již byla vytvořena síť sdružující homosexuály v Praze, Plzni a Brně. V těchto městech existovaly bary a tančírny, ve kterých docházelo k intimnějším setkáním. Podniky tvořily pomyslnou hranici mezi dvěma rozličnými světy. Sociální aktér aktivní účastí na těchto akcích potvrdil přihlášení k dané skupině a musel si být vědom, že překročil dobový společenský rámec.⁶

Pramenný korpus mé práce se skládá ze dvou částí. První druh pramene jsou analyzované trestní rejstříky uložené ve Státním oblastním archivu Zámorsk. Má práce pak poukazuje na konkrétní příběhy lidí, kteří byli předvoláni před krajský soud a obviněni z homosexuálního styku. Problematika bádání nastává v nedostatečném množství pramenů. Již jsem se zmínil, že prameny osobní povahy považujeme spíše za ojedinělé. Výzkum tedy obecně vychází z trestního práva. Pracuji s myšlenkou vrozeného sexuálního pudu, který je potřeba uspokojit. Každý člověk disponuje sexuálním pudem, jehož povaha je biologická. Pokud společnost nedovolí dané osobě aktivní sexuální život, dojde k nahromadění a následnému vyventilování. Analyzované případy se skládají z jednorázového sexuálního kontaktu, kdy dotyčným nevadila přítomnost ostatních lidí. Výjimku tvoří jediný případ dvou žen, žijících v platném partnerském vztahu. Lidé pro své chování měli přesvědčující výmluvu, kterou soud považoval za polehčující okolnost. U soudu většinou vypověděli, že hříšné chování zapříčinil alkohol.

⁴ Rozebírané byly například přehnaná koketnost, emocionalita. HÍML, Pavel a kol.: *Milují tvory* str. 28

⁵ Tamtéž str. 11

⁶ Tamtéž str. 209

V druhé části práce pracuji s korespondencí mezi berlínským malířem Eberhardtem Brucksem a pardubickým obyvatelem Zdeňkem Benešem. Oba muži se poznali v Pardubicích, kam byl Brucks prostřednictvím armády poslán na tříměsíční kurz. Zabýval se instalací telegrafních sloupů. Po odjezdu z protektorátu muži navázali vzájemnou písemnou komunikaci. Dopisy přináší informace o probíhající válce i nejistotě z budoucího života. Pramenný korpus je uložen v archivu berlínského muzea homosexuality.

1 Dosavadní stav bádání

Rozsáhlejší historický výzkum homosexuality začíná v roce 1969, kdy se prostřednictvím medicínských doktorů etablovala sexuologie. Dřívější zájem vycházel především z psychologie, zkoumající aspekty duševních poruch. Zakladatelem nauky byl Richard von Krafft-Ebing.⁷ Na perversitu nepohlížel kontroverzním náhledem interpretující danou problematiku za hřích. Skutečný perversní sklon, dle jeho názoru, spadal do lékařského odvětví, proto ho považoval za nemoc.⁸ Modernizace sexuality byla úzce spojena se sexuální rozmanitostí, neboť koncem devatenáctého století existovala řada metod určená k uspokojení lidského sexuálního pudu. Důvodem proč Krafft-Ebing nepovažoval perversi za hřích, bylo studium pornografické literatury. Obsažené pasáže, sexuálního vyvrcholení prostřednictvím bolesti způsobované na vlastním lidském těle, dotyčného zajímaly. Autor erotické literatury Leopold von Sacher-Masoch⁹ vytvořil nový prototyp mužského hrdiny, který si nechává pro své vlastní potěšení od žen ubližovat.¹⁰ Krafft-Ebing problematiku pojmenoval masochismus, neboť sám autor své představy popsal prostřednictvím románových hrdinů. Na společenskou kritiku autorovy osobnosti, Krafft-Ebing nereagoval. Dotyčného hájil názorem, že je nemocný a nemoc tedy není ostudou.¹¹

Předmětem studia zpočátku byla inverze v sexuálním styku, definovaná na základně touhy mezi osobami stejného pohlaví. Tato touha byla jedním z aspektů lidské osobnosti a esencialistického bytí, nikoliv zločin proti přírodě. Vlivem dobového diskurzu¹² i stále větším tlakem společnosti věda inverzi přejmenovala na homosexualitu.¹³ Dosavadní stav bádání homosexualitu zkoumá zejména z pohledu sociologie. Rozsáhlejší historický výzkum přitom bývá znakem západní historiografie. Ve Spojených státech amerických se homosexualita zkoumá

⁷ Soudní lékař, svobodný pán Richard von Krafft-Ebing (1840 – 1902) Narodil se do rodiny velkovévodského vrchního úředníka. Studoval na univerzitě v Heidelbergu obor soudního lékařství, kde získal také doktorát. Od roku 1864 začal pracovat v ústavu pro duševně choré. Svůj výzkum prohloubil ve Vídni, kde se zabýval sexuální patologií. LEWINSOHN, Richard (Morus): *Světové dějiny sexuality*. Praha, 2007 ISBN: 978-80-249-0887-8 str. 221

⁸ Tamtéž str. 221

⁹ Leopold von Sacher-Masoch (1836 – 1905) Největší rozmach publikační činnosti započal od roku 1870. Romány i novely pobuřovaly společnost, ale i fascinovaly. Štýrský Hradec, kde Krafft-Ebing zkoumal rozličné druhy sexuality, bylo téma sexuální rozkoše z ubližování velmi aktuální. Tamtéž str. 221-222

¹⁰ Tamtéž str. 222

¹¹ Vyhledával především silnější ženy, ze kterých vyzařovala moc i touha zcela se jim poddat. Atributy masochistických románů plnily funkci i během sexuálních praktik. Románové hrdinky vystupují zcela nahé, zahalené pouze do kožešiny. Nástrojem mužské touhy je bič sloužící k potrestání muže. Žena bičem vládne a svou oběť si zcela podmaní. Tamtéž str. 221-222

¹² V tomto případě diskurz zejména medicínský, ale také společenský.

¹³ ZIMMERMAN, Bonnie: *Lesbian Histories and Cultures: An Encyclopedia*. New York, 2000.

například vztahem k maskulinitě. Autoři se opírají o teorii moci Michela Foucaulta, rodové identity Judit Butler a maskulinity Raewyn Conell.

Současná centra věnující pozornost problematice dějin existují v Německu. Univerzita ve Stuttgartu otevřela projekt zmapování homosexuální subkultury formované ve všech německých městech. Berlín disponuje muzeem mapující činnost berlínských gayů a leseb. Schwules museum má vlastní archiv i vědeckou radu, která se podílí na historickém výzkumu.¹⁴ V Českém prostředí absence pramenů dala vzniknout Společnosti pro queer paměť. V roce 2013 byl založen spolek fungující jako platforma pro mezigenerační spolupráci LGBT komunity. Podstata centra spočívá v hledání pamětníků, zaznamenání jejich příběhů a následně archivování jejich vzpomínek. Archiv také obsahuje rubriky, časopisy i předměty s homosexuální tematikou. Mezi aktivní členy, kteří svůj výzkum publikují, patří Dr. Anna Hájková, PhDr. Jan Seidl a PhDr. Ladislav Zikmund-Lender. Navazují spolupráci s dalšími historiky, například s docentem Pavlem Himlem a Janem Winterem.

¹⁴ Schwules Museum: V roce 1984 v prostorách berlínského muzea otevřeně diskutovalo o vzniku nové výstavy. Studenti ve spolupráci se skupinou lesbických aktivistech připravili výstavu Eldorado: Historie každodenního života a kultury homosexuálních žen a mužů v letech 1850-1950. Výstavu navštívilo přes 40 000 návštěvníků. Po skončení výstavy se formulovala myšlenka založit vlastní museum, zaměřené pouze na tuto problematiku. <https://www.schwulesmuseum.de/?lang=en>

2 Teorie mužské homosexuality

Karl Heinrich Ulrichs¹⁵ formuloval první vědeckou teorii homosexuality, své poznatky publikoval v pěti základních spisech.¹⁶ Usoudil existenci třetího pohlaví, jehož povahu považoval za vrozenou. Aktéry spadající do této kategorie nazval *Uranier*, později toto pojmenování zobecnělo a označovali se tak mužští homosexuálové, především v Německy mluvících zemích. V kontrastu stál pravý člověk, *Dionäer*, vykazující aspekty normální sexuality.¹⁷ Pojem třetí pohlaví – *drittes Geschlecht* aplikoval ve své teorii již Platón a s různorodými významy prostoupil do Ulrichsovy současnosti. Všechny měly společné jádro vycházející z představy, že sex není určen výhradně k reprodukci. Termín sloučil kombinaci pohlaví, sexuální role a genderu. Zásadním bodem teorie byla doktrína, „*Anima muliebris virili corpore inclusa*“, ženská psyché uzavřená v mužském těle.¹⁸ Hlavní část ženského prvku považovala muže za subjekt erotické touhy. Ulrichs předpokládal pravidlo přírody, kdy se člověk narodil pouze s mužskými a ženskými pohlavními orgány.¹⁹ Příroda na základě genitálie předem určila sexuální náklonost, tedy ženy eroticky přitahovaly osoby s mužskými pohlavními orgány. Uvědomoval si však výjimky, kdy jedinci s normálními mužskými genitáliemi měli sexuální náklonost k osobám stejného pohlaví. Dle jeho teorie homosexualita nevzniká tělesně, příroda vytvořila tělo s genitáliemi, které určují směr sexuálního pohonu. Důraz tedy kladl na psychickou osobnost člověka, kdy muž mohl svůj penis považovat za klitoris.²⁰

Ulrichs sám měl náklonost k mužům, proto hlavním cílem bylo osvobodit lidi jemu podobné od právního, náboženského a sociálního odsouzení homosexuálních činů. Vznik homosexuality začlenil do raného dětství, ještě před tím, než si osoba individuálně začala uvědomovat svou sexualitu. Vývoj definoval na základě svého dospívání, stal se subjektem své vědy.

¹⁵ Karl Heinrich Ulrichs (1825-1895) Narodil se v Aurichu v Dolním Sasku. V dětském věku pociťoval náklonost k mužskému pohlaví, nosil dívčí oblečení a chtěl být dívkou. První homosexuální zkušenost byla v roce 1839 ve čtrnácti letech, když ho zneužil jeho jezdecký instruktor. Vystudoval práva a teologii na Göttingenské univerzitě v roce 1846 a od stejného roku začal studovat na Berlínské univerzitě historii (Disertační práce v latině na téma Vestfálský mír) Od roku 1849 do roku 1857 pracoval pro okresní soud v Hildesheimu jako oficiální právní poradce. Propuštěn byl, když se veřejně přiznal k homosexualitě. Vymyslel termín Urning, se kterým se na veřejnosti projevoval. Sám své rodině v roce 1862 napsal dopis, ve kterém vylíčil, že je Urningem a měl sexuální náklonost k mužům. Když byl propuštěn z postu právního poradce, veřejně protestoval, za což byl také dvakrát uvězněn. Jako aktivista bojoval nejen za práva homosexuálů, ale také za práva etnických a náboženských menšit a práva žen. V roce 1880 odešel z Německa, aby strávil posledních patnáct let svého života v exilu v Itálii

¹⁶ První série spisů publikována v letech 1864-1865, dalších dvanáct spisů vydával postupně do roku 1879.

¹⁷ S teorií čtvrtého pohlaví, ženské tělo s mužskou psychikou, do té doby nikdo nepracoval.

¹⁸ KENNEDY, Hubert: Karl Heinrich Ulrichs First Theorist of Homosexuality. In *Science and Homosexualities*, ed. Vernon Rosario. New York, 1997 str. 26-45

¹⁹ Někdy existovaly výjimky z tohoto pravidla. Zabýval se studium Hermafroditismu v přírodě a na základě toho, sepsal i svou teorii homosexuality.

²⁰ KENNEDY, Hubert: Karl Heinrich Ulrichs First Theorist of Homosexuality str. 26-45

Do dětské psychiky začlenil ženskou esenci, nazývanou habitus, který určoval myšlení dítěte ještě před tím, než bylo vedeno do umělé maskulinity. Společnost na dítě vyvine nátlak, kde každý výraz ženské podstaty znamená hanbu. Chlapec tak musí svůj ženský rys skrýt, aby mu ve vyplnění úlohy muže nic nezabránilo. „*Naše postava, způsob jakým cítíme, náš celý temperament není mužský, ale je ženský. Hrajeme muže spravedlivě, jako herečka hraje člověka na jevišti...*“²¹ Vymyslel novou terminologii vycházející z povahy jednotlivce, nikoliv z vykonaných trestných činů.²² Neztotožňoval ani s pojmem homosexuál, běžně používán od roku 1869. Tato teorie patřila mezi první pokusy o obhájení sama sebe zejména v rámci soudních procesů.

Účel publikací byl jednoznačně politický, strategicky spoléhal na osvícenou vědu a objektivitu. Použil ji jako zbraň proti zastaralým zákonům, sociálním i náboženským předsudkům. Uranismus pramenil z vrozené biologické povahy, a proto by neměl být předmětem trestního stíhání. Lékaři mu vytýkali velké zaměření na psychickou složku člověka, podle nichž psychologický koncept muže s feminními aspekty ovlivnil samotné anatomické disproporce. Výrazně maskulinní rysy prošly procesem přeměny, až došlo k zjemňování vzhledu. Lékařské hypotézy potvrdily vyšetřování modifikující rozdíly mezi tělesnými znaky homosexuálů a heterosexuálů.²³ Pozornost se zaměřila především na distinktivní mimiku a hlas, který oproti normálnosti vykazoval slabší feminní tón. Pozorování trvala až do dvacátého století, nejkompexnější vyšetřování proběhlo na pražském institutu pro sexuální vědu v roce 1960.

Ottův slovník naučný uranismus definuje jako vrozenou perverznost pohlavního citu a pudu. Tato zvrácenost projevoována ukojením pohlavního pudu s muži bývá často spojena s homosexuální láskou.²⁴ Současné s Ulrichsovou publikační činností vznikla teorie sexuální inverze. Koncem devatenáctého století vznikla řada lékařských případových studií, jež tomuto fenoménu převrácení dávaly znak odbornosti. Freud vychází z představy sexuální inverze, interpretuje pojmy absolutní a příležitostná inverze.²⁵ Zpočátku věda zkoumala přeměnu sexuálních rolí mezi muži v uzavřených místech, kde chyběl ženský element. Pravá sexuální inverze

²¹ Karl Heinrich Ulrichs, druhý spis 1864. ROSARIO, Vernon: The „Gay Gene“ is born. In. *The Gay & Lesbian Review*. Boston, 2001 str. 13

²² Termín Pederasty (Řecký výraz pro chlapec-láska) se často zaměňoval s výrazem paedcatio (anální styk). Oba se tedy stali synonymem.

²³ Byla srovnána hmotnost, výška, délka a šířka krku, šířka ramen a kyčlí, velikost skeletu a svalového aparátu. Homosexuálové měli disponovat delším penisem než heterosexuálové.

²⁴ Ottův slovník naučný. Praha, 1907. Díl 26 str. 126

²⁵ ROSARIO, Vernon: The „Gay Gene“ is born str. 13-14

na rozdíl od oportunistických homosexuálních činností, byla vrozená neuropsychiatrická porucha způsobena degenerací.²⁶ Objektem absolutního invertování může být pouze sexuální subjekt stejného pohlaví. Druhé pohlaví považují za lhostejné, případně v nich budí sexuální odpor. Jsou-li invertováni muži, nedokáží vykonat normální genitální styk. Oproti tomu příležitostná inverze akumuluje většinou v izolovaném prostředí, bez přítomnosti předmětů sexuální touhy. V takovém případě si mohou zvolit za objekt uspokojení osobu stejného pohlaví.²⁷

Žádný z analyzovaných případů však do těchto kategorií nespadá. Nemůžeme vyslovit hypotézu absolutní inverze, neboť se jednalo pouze o jednorázové případy. Dle mého názoru problém vychází ze samotné snahy tuto problematiku kategorizovat. Heteronormativní společnost se tímto principem snaží pochopit jednání aktérů, avšak narážíme zde na problém, kdy se nám ani jedna situace do předem stanovených osnov nezapadá. Teorie homosexuální inverze předpokládá, že se sexuální objekt vykazuje aspekty stejného pohlaví. Obecně platilo pravidlo, kdy muž toužící po stejném pohlaví bývá fascinován maskulinními rysy těla i duše, sám sebe považuje za ženu, která muže k životu potřebuje. Freud přesto u řady invertovaných spatřoval zachování ideálu mužnosti, jež vykazovala poměrně málo sekundárních rysů ženskosti. Ve skutečnosti homosexuální muž hledal v subjektu své touhy ženské psychické aspekty.²⁸ Oporu pro svůj argument hledal u starověkého Řecka. Mužští invertováni válečníci pocházeli z řad maskulinního charakteru, tito nejmužštější z mužů byli přitahováni mladými chlapci pro svou tělesnou podobnost s ženami.²⁹ Sexuální objekt ve skutečnosti neznamenal totéž pohlaví, ale spojení obou pohlavních charakterů. Psychická stránka jedince zároveň toužila po ženském charakteru a mužském těle, hlavně genitáliích.³⁰ Tento koncept psychoanalýzy znamenal zrcadlový obraz vlastního bisexuálního založení. Uvědomění své homosexuality prochází skrze mateřskou výchovu. Chlapec připoután na mateřský element si osvojil ženské vlastnosti, identifikoval se s opačným pohlavím a ztotožňoval sám sebe s objektem sexuální touhy. Cíleně vyhledával mladé muže podobné vlastnímu Já, přičemž je toužil zahrnout mateřskou láskou, která mu byla dříve projevována. Na druhou stranu nezavrhlí lásku k ženě, vzrušení pramenící z podstaty ženského těla přenášeli na pohlavní mužské. Základ závisel na narcistické povaze osob. Nejprve

²⁶ ROSARIO, Vernon: The „Gay Gene“ is born str. 14

²⁷ Freud kromě těchto dvou základních termínů rozlišuje i tzv. Obojace invertování – jejich sexuální objekt může náležet zároveň stejnému i opačnému pohlaví.

²⁸ Freud na tomto příkladu poukázal vznik homosexuální prostituce, která napodobovala ženy vzhledem i chováním. FREUD, Sigmund: *Vybrané spisy II-III. Práce k sexuální teorii a k učení o neurózách*. Praha, 1969 str. 208-212

²⁹ Jeho ženské duševní vlastnosti, plachost, zdrženlivost, potřebnost poučení a pomoci. Tamtéž str. 208-212

³⁰ Tamtéž str. 208-212

dochází k autoerotickému uspokojení, první zažité sexuální zkušenosti. Pocítené vzrušení se aktér snaží nalézt v druhé osobě.

Mužská homosexualita bývá vyloučena z konceptu tradičního mužství. Heterosexualita považována za normalitu vychází z genderových rolí, kdy aktivní muž projeví náklonost k pasivní ženě. Sexuální styk znamená ovládnutí ženy, její podmanění vůči mužské nadřazenosti. Genderový konstrukt maskulinity však bývá proměnlivý, každá historická epocha stvořila svůj ideální obraz muže.³¹ Společná charakteristika interpretovala mužskou autoritu na základě vztahu k opačnému pohlaví. Jedním z hlavních znaků maskulinity je právě heterosexualita, každý muž si musí dokázat, že nemá náklonost ke stejnému pohlaví.³²

Projevy maskulinity můžeme zkoumat z dobových katechismů, muž byl vždy považován za hlavu rodiny, otce zabezpečujícího ekonomickou stránku domácnosti. Maskulinní gender projevoval autoritu prostřednictvím moci ve veřejné i soukromé sféře.³³ Předem určená aktivní role disponovala svými charakteristickými znaky.³⁴ Pravého muže doprovázela síla určená k ochraně a obraně opačného pohlaví. „*Síla a činnost je to, která ovládne ženu více, nežli krása mužská...*“³⁵ Ve vztahu k ženě byl vždy ten, kdo pronikal a ovládal.³⁶ Zde nastává onen problém s homosexuálem. Disponoval silou aplikovanou na stejné pohlaví, ze strany společnosti, tedy silnou stránku nahradila slabost. Už Ulrichs narušil tradiční maskulinitu viktoriánského muže a nahradil ho homosexuální maskulinitou. Na základně analyzovaných případů poukazují na heterosexuální rysy, kterými společnost charakterizovala vztah osob stejného pohlaví.

Homosexuální muži používají k uspokojení svého pohlavního pudu genitálie stejného pohlaví. Hlavním cílem nebyl přímo anální sex, nýbrž vzájemná masturbace.³⁷ Freud se domníval, že při análním styku dochází ke ztrátě autority mužnosti. Muž během análního styku přejímá pasivitu, napodobuje polohu určenou ženám. Bývá zkrocen a poddán osobou stejného pohlaví. Na druhou stranu aktivní muž o svou pozici nepřichází. Ze svého vlastního přesvědčení se nadále může považovat za pravého muže. Záznamy naopak prokázaly, že nejčastějším stykem byla masturbace. Důležitost masturbace pramenila z všeobecného vědění o fungování

³¹ ŠVAŘÍČKOVÁ, Radmila a kol.: *Konstrukce maskulinní identity v minulosti a současnosti. Koncepty, metody, perspektivy*. Praha, 2012. ISBN 978-80-7422-218-4 str. 9-10

³² BADINTER, Elisabeth: *XY o mužské identitě*. Praha, 2005 ISBN 80-7185-727-0 str. 97

³³ ŠVAŘÍČKOVÁ, Radmila a kol.: *Konstrukce maskulinní identity* str. 229

³⁴ Badinter popisuje 4 formy 1) nic zženštilého. Stereotypní mužská role je nutí neprojevoval přílišné emoce ani city. 2) pravý samec – Musí sám usilovat o nadřazenost nad ostatními. 3) Pevná skála – odkazuje na potřebu být nezávislý a spoléhat sám na sebe. 4) být silnější než druzí – Muž musí působit známkou odvahy a agresivity. BADINTER, Elisabeth: *XY* str. 127-128

³⁵ ŠVAŘÍČKOVÁ, Radmila a kol.: *Konstrukce maskulinní identity* str. 235

³⁶ Tamtéž str. 229 i BADINTER, Elisabeth: *XY* str. 97

³⁷ FREUD, Sigmund: *Vybrané spisy II-III* str. 214

mužského pohlavního ústrojí. Předpokládalo se, že muži individuálně onanují. Mezi osobami stejného pohlaví tento akt považovali spíše za pomoc v ukojení vrozeného sexuálního pudu. Sexuální styk považovali za posvátný a tradiční. Musel být pouze mezi mužem a ženou, kde předem stanovená poloha z muže učinila pronikavý element, zatímco z ženy přijímací. Pokud tedy došlo k análnímu styku u homosexuálních jedinců, definovali to na základě aspektů známých z heterosexuálního vztahu. Jeden muž musel hrát ženskou přijímací roli, druhý muž přitom proniká. Za pasivní osobu pokládali muže s výraznými feministickými znaky. Tak jak Freud popisoval mužskou prostituci, kde se muži stylizují do žen, byl interpretován i tento sexuální vztah. Análnímu styku nepokládali důležitou roli v sexu vycházející z předpokladu, že muž nebude chtít přijít o svou autoritu. Neuvědomovali si, že anální sex umožňuje recipocitu, tedy střídání aktivních i pasivních sexuálních rolí.³⁸ Freud kromě společné onanie považoval za ukojení pudu také ústní dráždění genitálií. Tento způsob uspokojení považoval za druh zvrhlosti všeobecně, i v heterosexuálním vztahu.

Pravou roli muže utváří státní činnost, na základě legislativy. Prostřednictvím státního aparátu muž disponuje autoritou manžela i otce. V žádné kultuře neexistuje řádný vzor mužnosti. Maskulinita vždy spadá ke konkrétní společnosti, nemluvíme pouze o jedné maskulinitě, ale o maskulinitách.³⁹ Můžeme tedy mluvit o homosexuálních maskulinitách? Podle mého názoru ano, zhmotnění udává samotná legislativa, i když pouze trestní zákoník. Dává však společnosti najevo novou existenci kategorie osob. Homosexuální maskulinity bývaly podřazené dominantní hegemonní maskulinitě, která v ní spatřuje aspekty tradičního narušení struktur. Homosexuální identita je tedy produktem společenské klasifikace s cílem regulace a kontroly.⁴⁰ Větší akumulace osob „stejně smýšlejících“ žádala vytvoření subkultury s vlastním habitem i jazykovými prostředky. Vytvořila se dominantní homosexuální maskulinita platná pouze v hranicích společenství. Jedinci přijali novou sexuální identitu a začali své jednání projevovat na veřejnosti. Stanovená role založená na podstatě přijetí svého homosexuálního Já, vymezovala vztah vůči heteronormativní společnosti.⁴¹

V sondě do konkrétních případů nemůžeme však hovořit o homosexuální subkultuře, neboť aktéři pocházejí z menších obcí na Pardubicku. Pouze dva muži veřejně před soudem

³⁸ CONNELL, Raewyn: *The Men and The Boys*. Sydney, 2000. ISBN: 978-05-2022-869-6 str. 116

³⁹ Tamtéž str. 10

⁴⁰ BADINTER, Elisabeth: *XY* str. 103

⁴¹ CONNELL, Raewyn: *Masculinities*. University of California Press. Los Angeles, 2005. ISBN: 978-05-2024-698-0 str. 150-153

přiznali svou sexuální orientaci, „přiznali, že jsou teplí.“⁴² Tento coming out první provedl kabaretní herec Václav Šilhavý, pocházel sice z malého města Podruhlí, ale kariéra potulného komedianta mu umožnila cestovat.⁴³ Pravděpodobně tedy mohl navštívit větší města s rozvinutou homosexuální subkulturou. Druhý jedinec Alfréd Král trvale působil ve Vídni, kde měl také trvalé bydliště.⁴⁴ Ve větších městech existovaly podniky určené přímo homosexuální klientele a platformu pro rozvoj kultury převzala publikační činnost vlastních časopisů. Ostatní muže bych rozdělil do dvou kategorií. Za první kategorii považuji muže, kteří svého sexuálního uspokojení dosáhli prostřednictvím onanie a orálního sexu. Tuto nižší formu uspokojení využili muži, aby nevzbudili přílišné podezření.

Z celkového počtu 23 mužských případů můžeme u 19 z nich určit přesný způsob sexuálního uspokojení. První kategorii tvoří osoby, jež došli k vyvrcholení prostřednictvím společné masturbace a orálního styku. Celkem 12 případů projednává uspokojení pomocí těchto sexuálních praktik. Za důležitý aspekt spatřuji také perspektivu času, kdy k orgasmu nebyla využita velká časová náročnost a tento styk mohl být uplatněn kdekoliv. Domnívám se, že muži ve skutečnosti nemuseli své počínání považovat za trestné. Nedostali se přímo do styku s působením homosexuální subkultury, proto sami sebe za homosexuála rozhodně nepovažovali. Mohli se domnívat, že k naplnění skutkové podstaty trestního činu musí být zapotřebí přímý genitální styk. Například konfrontace mezi Josefem Roubalem a Josefem Dubánkem, kdy Roubal svému společníkovi vysvětloval, že trestanci ukájejí svůj pohlavní pud společnou masturbací.⁴⁵ Muži tak vzájemnou pomoc nemuseli považovat za trestuhodný. Zbylých 7 případů spadá do druhé kategorie, kde docílili análního sexu. Obecně se rozlišovala nedokonalá a dokonalá sodomie, kdy muselo během koitu vyvrcholit semeno.⁴⁶

Struktura trestních protokolů formuluje společné jádro. Soudní vyšetřování automaticky označovalo staršího muže za viníka. V případě análního styku potom muž s aktivní sexuální rolí. Sexuální styk vyprodukoval moc určenou - k ovládnutí. Tato moc však má sloužit k ovládnutí druhého pohlaví a ne stejného. Jejich jednání společnost považovala za zvlášť opovržením hodné. Pasivnímu muži soud inklinoval znaky slabosti a poddajnosti. „*Položil ho na pohovku,*

⁴² Státní oblastní archiv Zámrsk (SOAZ), fond Krajský soud Chrudim (1848) 1850 – 1949 (1967), inv. č. 1599, sign. zo., karton 1833

⁴³ Případ projednán 27. září 1934. Státní oblastní archiv Zámrsk (SOAZ), fond Krajský soud Chrudim (1848) 1850 – 1949 (1967), inv. č. 1599, sign. zo., karton 1833

⁴⁴ Státní oblastní archiv Zámrsk (SOAZ), fond Krajský soud Chrudim (1848) 1850 – 1949 (1967), inv. č. 1599, sign. zo., karton 1834

⁴⁵ Případ projednán 31. ledna 1935. Státní oblastní archiv Zámrsk (SOAZ), fond Krajský soud Chrudim (1848) 1850 – 1949 (1967), inv. č. 1599, sign. zo., karton 1834

⁴⁶ BADINTER, Elisabeth: XY str. 99

*lehl si na naň..., přičemž svým tělem pohyboval jako při souloži.*⁴⁷ Přesně stanovena poloha pod mužem přisuzovala aspekty, dříve patřící ženám. Muž ztratil svou maskulinní formu, kterou postupně naplnila feminita. Nemohl se nikdy cítit jako muž, protože mužem byl ovládnut. V aktivní homosexuální podobě může být homosexualita prostředkem k udržení moci, v pasivní podobě naopak symbol úpadku.⁴⁸ Obě zmíněné kategorie disponovaly stejným cílem, uspokojení vlastního sexuálního pudu. Pokud patřičně svůj pud neuspokojíme na základě psychických pohnutek, kterými si vybereme svůj sexuální objekt, dojde k situaci, kterou Fromm nazval destruktivitou lidské povahy.⁴⁹ Přirozeností člověka je dle mého názoru aktivní sexuální život. Kromě stávajících lidských pudů, máme ještě jeden pud sexuální. Dochází k volbě partnera na základě psychických znaků. Homosexualitu považuji za kulturní konstrukt, vrozenou podstatu odmítám. Stejný konstrukt spatřuji i v heterosexuality. Biologická podstata je samotná sexualita, ostatní je pouhá volba příslušného partnera. Stejně tak jako si heterosexuální jedinec volí osobu druhého pohlaví, volí homosexuálové osobu stejnopohlavní.

⁴⁷ Případ z 27. září 1934. Státní oblastní archiv Zámorsk (SOAZ), fond Krajský soud Chrudim (1848) 1850 – 1949 (1967), inv. č. 1599, sign. zo., karton 1833

⁴⁸ BADINTER, Elisabeth: XY str. 113

⁴⁹ FROMM, Erich: *Anatomie lidské destruktivity*. Praha, 1997 ISBN 978-80-7299-089-4

3 Lesbická sexualita

Lesbická sexualita má celkově nízké postavení i v oblasti homosexuálního bádání. Problém může vycházet ze samotné charakteristiky a definice. Potíže s terminologií nejsou pouze v rámci našeho území, ale jsou těžko uchopitelné i v ostatních zemích. Naše prostředí platí stále za kontroverzní, zatímco západní historiografie věnovala této problematice pozornost, u nás se s formulací teprve začíná. Práce historiků spočívá ve psaní textů, a aby tyto texty byly srozumitelné, měli bychom této rovině věnovat více úsilí. Angličtina svým rozsahem, nabízí přesně stanovené definice.

Slovo *gay* je upřednostňováno před slovem *homosexuál*, označuje podstatné jméno i adjektivum. Odkazuje vždy na konkrétní osoby či skupiny. Termín *homosexuál* vykazuje nejednotné označení. Za prvé v něm mohou převládat negativní stereotypy vycházející z historického sdružení patologie s kriminálním chováním. Za druhé je v něm obsažen nejednoznačný odkaz vyplývající z předpokladu, že se týká pouze mužů, a tím se lesbické ženy dostávají do pozadí, stávají se tak neviditelnými. Zatímco heterosexualita je předem stanovená definice, o které má každý člen společnosti zcela jasné uvážení, homosexualita takovou samozřejmost postrádá. Vztahuje se k sexualitě, vychází z ní, proto tento pojem nebyl pro všechny adekvátní. Postupem nátlaku vznikly termíny *gay man* a *lesbian woman*, mající za cíl být slova zcela neutrální bez sexuálního podtextu.⁵⁰ Týká se identit lidí, kteří přijali svou totožnost a tím dávají veřejnosti najevo své sympatie k osobám stejného pohlaví. Mělo by být rozlišeno mezi sexuálním chováním a pojmy *gay man* a *lesbian woman*. Někteří muži a ženy mají náklonost k osobám stejného pohlaví, ale nepovažují se za *gaye* ani *lesby*. Jednoduše lze říci, že tato pojmenování vznikla z toho důvodu, aby společnost primárně nekladla důraz na sexuální chování, ale také na milostný vztah mezi osobami.⁵¹

Slovo *gay* pochází z angličtiny, toto podstatné jméno v překladu znamená radost a veselost. Dvacáté století volalo po eufemismu pro homosexuály, proto se toto pojmenování začalo sexualizovat. Užívání slova započalo v USA, označovalo zejména homosexuálně orientované muže. Dosáhlo statusu identity, kdy muži prostřednictvím tohoto slova, dávají všem najevo svou sexuální orientaci. Samostatný výraz *gay* v anglickém jazyce bývá bezpohlavní. Pojme-

⁵⁰ Avoiding Heterosexual Bias in *Language*. Committee on Lesbian and Gay Concerns. American Psychological Association, 1991. dostupné online: <http://www.apa.org/pi/lgbt/resources/language.aspx#2>

⁵¹ Obecně jsou upřednostňovány pojmy lesbická sexuální orientace, *gay* sexuální orientace, heterosexualní orientace a bisexuální sexuální orientace před lesbismem, heterosexualitou, homosexualitou a bisexualitou. Tamtéž

nování je však nejednoznačné, čtenáři mohou předpokládat, že se mluví pouze o mužích. Výhodné je tedy používat slovo *gay* nebo *gay people* pouze v případě, pokud předem specifikujeme genderové složení.⁵² V praxi se tedy pracuje s termíny *gay man* a *lesbian woman*.

Český jazyk podrobnější definice postrádá. Ekvivalentem pojmu *gay people*, by mohlo být slovo *homosexuálové*. Ovšem i tady by měla platit stejná pravidla. Pokud předem neznáme genderové složení, neměli bychom výraz *homosexuálové* používat, abychom zabránili případnému nedorozumění. Zde nastává specifický problém, kdy v textech homosexuálně orientované muže označujeme sice slovem *gay*, ale přesto se tento výraz všeobecně nepoužívá a všili se všeobecné pojmenování *homosexuálové*. Ženy jsou z toho okruhu vyloučeny, nehovoříme o homosexuálních ženách, ale o lesbách. V současné době neustále dbáme na genderovou korektnost, vhodně volíme slova i chování, abychom neupřednostňovali či nediskriminovali jedno z pohlaví. Neustále však zapomínáme na sexuální korektnost. Gayové, lesby a bisexuálové se často cítí ignorováni obecnými médii považující heterosexuální orientaci svých čtenářů za samozřejmost. Texty by neměly obsahovat heterosexuální předpojatost, pokud se autor na heterosexuální jedince přímo nezaměřuje.⁵³

3.1 Otázka ženské sexuality

Pokud se odpoutáme od lesbické sexuální orientace, dojdeme ke zjištění, že obecně otázce ženské sexuality nebyl dán prostor ani pozornost. Žena je považovaná za element ryze pasivní, jenž má doprovázet muže a je mu podřízena. Intimnost a uzavřenost definovala ženský svět, samotný dobový kontext nevytvořil dostatečnou kulturu pro větší aktivní činnost. Tento statut se odrazil také v historii, dlouhou dobu považována za výtvar muže.⁵⁴ Emancipace a boj za ženská práva doplnila mezery v oblasti politických dějin.⁵⁵ Další vývoj korespondoval s německými sociálními dějinami, historickou demografií a antropologií. Snažila se zhmotnit dosud neviditelnou část ženské kultury. Svou definici stavěla na mužské dominanci, jež jí byla podřízena. Obecně se nemluvílo o ženské kultuře, ale o ženské subkultuře.⁵⁶ Pozornost se věnovala především ženským cyklům, vztahujícím se ale vždy k mužskému prvku. Vývoj přinesl řadu témat doplňujících i rozšiřujících stávající historický kánon. Objevil se však problém ve formě neustálého boje proti patriarchátu. Feministky tvořící ženské dějiny definovaly vztah muže a ženy - jako neustálý zápas, kdy patriarchát utlačoval ženskou otázku. Tento marxistický vliv

⁵² Avoiding Heterosexual Bias in Language.

⁵³ Tamtéž

⁵⁴ LENDEROVÁ, Milena a kol.: *Žena v Českých zemích od středověku do 20. století*. Praha, 2008. ISBN 978-80-7106-988-1 str. 7

⁵⁵ Tamtéž str. 7

⁵⁶ Tamtéž str. 7-8

působil negativně, a proto brzy začala probíhat diskuze. Hlavním cílem nebylo pouhé odstranění pohlavních zápasů, ale také vznik nové metody, která by do bádání vnesla nový a modernější pohled. Pod tímto přístupem začalo studium kontrastních možností člověka v určitých epochách, sociálních strukturách, kdy se pozornost zaměřila na postavení muže i ženy.⁵⁷ Aktér své jednání ve společnosti vždy pečlivě promýšlel, vycházel a přizpůsoboval se své genderové roli. Pokud budeme gender považovat za kulturně-historický konstrukt, nabídne nám hlavní odpověď na otázku, jakým způsobem byla v daných dobách konstruována feminita i maskulinita.⁵⁸

Konstrukt feminity odkazoval na tradiční role ve společnosti. Žena panna, matka a vdova, vždy závislá na muži, neměla dostatek prostoru pro aktivní rozvoj. Od středověku až do dvacátého století kultura určila ženě hlavní úkol, spočívající v péči o rodinu. Dle dobového diskurzu se toto empatické stvoření stalo strážkyní rodinného krbu. Výzkumy samozřejmě ukázaly na to, že žena měla v praxi daleko aktivnější roli než její feminita obsažena v literatuře a společenských katechismech. Co tedy žena znamená? Dle mého názoru žena neexistuje, vytvářena je až prostřednictvím konstruktivních kategorií - rolí. Aktérka neidentifikující se s žádou předem nabízenou rolí měla dvě možnosti. První možností bylo pokusit se stanovenou roli osvojit, přijmout ji a nadále ji v rámci společnosti rozvíjet. Nebo za druhé ohrozit své fungování tím, že danou roli odmítla. Zde však mohlo dojít k marginalizaci na samotný okraj společnosti. Nabízené kategorie měly podobný základ, žádná z nich nekladla velký důraz na ženskou sexualitu. Současný náhled na tuto problematiku vypadá, jako kdyby ženská sexualita z historické perspektivy neexistovala. Odstranila se, protože nebyla její důležitou součástí. Náznak sexuálního chování byl patrný pouze ve vztahu k muži, kdy měla základní funkci určenou k rozmnožování. Pro dobový kodex výraz sex znamenal pouze činnost, ze které mělo na svět přijít dítě, jiné praktiky byly zakázány.

Proč však ženská sexualita nevykazovala aktivní působení na poli sexuálního bádání? Kořeny této tisíc let staré odpovědi nalezneme ve starověku. Ženské tělo společnost definovala na základně principu vědění o mužském těle. Diferenci pohlavního ústrojí lékaři a filozofové

⁵⁷ Z přístupu a teorie německé historičky Heide Wunder

⁵⁸ Za první genderovou historičku lze označit Natalie Zemon Davis, kdy v roce 1974 představila svou teorii o kulturně determinovaném pohlaví. Gender označující rod, jež je na rozdíl od biologického pohlaví kulturně a sociálně podmíněny a v rámci historie proměnný, by se mohl stát předmětem studia podobně jako třída.

Ve větší míře byla metoda gender používána po roce 1986, kdy vyšla kniha Joan W. Scott *Gender: A useful Category of Historical Analysis*. Gender podle ní znamená prvek sociálních vztahů založený na vnímaných rozdílech mezi pohlavími a současně je určující ve vztahu k moci. Odkazuje se na teorii Michela Foucaulta, kdy moc není centralizována, ale naopak všudypřítomná.

vysvětlili tím, že ženské genitálie mají stejnou podobu jako mužské, s tím rozdílem, že se nachází uvnitř těla.⁵⁹ Galénos vytvořil první obsáhlejší strukturu pohlavní identity. Stanovil model, ve kterém ženy považoval za muže, kterým se vlivem nedostatku životního tepla uvnitř zadržují pohlavní orgány, u mužů viditelné navenek.⁶⁰

Mužské a ženské pohlaví zaujímal ve společnosti určitou kategorii, kdy na sebe vzalo kulturní role a zaujalo tak místo v sociálním prostředí. Až do 17. století pohlaví představovalo sociologickou nikoliv ontologickou kategorii. Nehledělo se na distinktivní znaky příslušné určitému pohlaví ani na sexualitu.⁶¹ Koncem 18. století nastala v této problematice změna pohledu. Lékaři konstatovali, že žena a muž mají odlišné anatomické rysy.⁶² U přechodu od jednopohlavního k dvoupohlavnímu modelu se nebral aspekt ženské rozkoše ani sexuality. Její identitu definovala role určená k plození. Zpochybněn byl také ženský orgasmus, vznikl určitý model ženy bez vášně. Kultura nevytvořila vhodné podmínky pro rozvoj ženské sexuality ani identity na ní vázané. V případě, že ženská sexualita překročila rámec intimity a dobový charakter, hrozilo ohrožení stávajícího řádu. Za vzorový příklad bych považoval prostitutky. Ženy používající svou sexualitu k uspokojení mužů a za odvedenou práci dostávají plat. Ovšem i zde se setkáváme s tradiční genderovou rolí. Definice prostituce jako fyzické lásky pro peníze ze strany ženy opět spojuje cit se sexualitou.⁶³ Jednoduše lze tedy říci, že ženy bez citu nemohou prožívat aktivní sexuální život.

Riegrův slovník naučný považuje prostitutku za ženu, která místo manželského sňatku vstupuje do sňatku pohlavního.⁶⁴ Vztah mezi citem a sexualitou proniká i do současnosti. Pascal Bruckner⁶⁵ označil mužskou sexualitu za jednoduchou, kdy vychází především z bezprostřední touhy po ženském subjektu.⁶⁶ Kritika výroku spatřovala hlavní problém v samotné roli muže, kdy mu je neustále připomínána aktivní identita lovce. Opozici tvoří ženy-sběračky, závislé na mužském pokolení. Muži oplývají sexuálním pudem a touhou uspokojit ho za každou cenu. Na druhé straně ženám pasivní role určila sexuální pud okleštěný určený pouze k rozmnožování.

⁵⁹ LACQUER, Thomas: *Rozkoš mezi pohlavími. Sexuální diference od antiky po Freuda*. Praha, 2017. ISBN 978-80-146-3471-5 str. 19

⁶⁰ Pohled na sexuální diferenci je patrný i ve slovní zásobě. Vaječník dlouho postrádaly vlastní pojmenování. Galénos je nazval orcheis, což byl prakticky odborný název pro mužská varlata. Teprve až v 19. století vaječníky začaly sloužit jako metonymické označení ženy. Řecký lékař Hérofilos vaječníky nazýval termínem didymoi (dvojčata). Dvojčata ovšem byly řecký název pro varlata. Tamtéž str. 19

⁶¹ Tamtéž str. 24

⁶² Tamtéž str. 21

⁶³ Definice dle anonymního vídeňského lékaře. LENDEROVÁ, Milena: *Chytila patrola aneb prostituce za Rakouska i republiky*. Praha, 2002. ISBN 80-246-0379-9 str. 6

⁶⁴ Tamtéž str. 6

⁶⁵ Pascal Bruckner (1948) – francouzský spisovatel a filozof.

⁶⁶ Zde bych zaměřil svou pozornost na pojem subjekt – kdy ženský element považuje pouze za předmět, na němž se muž uspokojí. Opět zde nastává heteronormativ, nepokládající mužskou homosexuální orientaci za důležitou.

Pokud již žila aktivním sexuálním životem, nemohla prožít svou slast bez konstruktivního vztahu, založeném výhradně na citu.⁶⁷ Muži v sociálním prostředí zastávají aktivní roli, jež jim sexualita umožňuje. Bourdieu proces nazval sexuální dělbou práce. Muži stále zastávající výkonné funkce a ženy jsou jim podřízeny. Interpretace jeho přesvědčení vychází ze základních anatomických rozdílů mezi pohlavím. Muži prostřednictvím penisu v erektivním stádiu uplatňují nad ženami moc. Umožnění této síly bývá z toho důvodu, protože tato „moc“ je hmotná a viditelná.⁶⁸

Ženská sexualita je považována za něco intimního a společnosti uzavřeného. Společenský rámec nedovoluje položit ženám otázku podobného charakteru. Samozřejmě propagace nahých žen ovládá reklamní systém a rozšířená pornografie může představovat normu sexuální svobody společnosti. Tyto produkty však považují za odraz fiktivního sexuálního obrazu. Podstata takto zpodobněných žen spočívá v pasivním pozorování a uspokojení zejména mužů. Ženy zde nevystupují sami za sebe, jsou řízeny vyšší autoritou.

Opakem je sexualita mužského prostředí, ta jí považuje za vstup do světa dospělých, nahradila přechodový rituál, kdy se z mladých chlapců stávají muži. Otevřeně spolu o sexu debatují, případně se i chlubí sexuálními zkušenostmi a praktikami. Vzniká hierarchické přátelství, ve kterém jsou muži spojeni. Platí zde však pravidlo, že nejvíc dospělý je ten, kdo měl nejvíce sexuálních zkušeností.⁶⁹

3.2 Romantická láska a lesbismus – konstrukt lesbické identity na základě literatury

Absence ženské sexuality potom znamená potíž v analyzování lesbické problematiky, zejména v otázce, jak najít odpověď na to, jaká je lesbická identita? Skládá se celkem ze dvou identit, první vychází z citu, tedy lesbické lásky a druhá zakládá svou definici na sexualitě. Obě identity však spolu nekorespondují, ale vzájemně se odlučují. Vychází z diskurzivního pojetí role ženy ve společnosti a vždy se definují na základně zkušenosti s muži. Přesvědčení, že žena sexuální vzrušení pociťuje slabě, znamenala stagnaci hledání vlastní sexuality. Lesbické bádání nachází problém v nedostatečném množství pramenů. Pokud spolu dvě ženy již měly sexuální styk, většinou zůstal veřejnosti skryt. Na rozdíl od mužského elementu totiž disponují výhodou vzrušení zakrýt. Studium vychází především z literatury zachycující podobu romantického

⁶⁷ BADINTER, Elisabeth: *Tudy cesta nevede. Slabé ženy, nebezpeční muži a jiné omyly radikálního feminismu*. Praha, 2004. ISBN 80-246-0885-5 str. 106-107

⁶⁸ BOURDIEU, Pierre: *Nadvláda mužů*. Praha, 2000. ISBN: 80-7184-775-5

⁶⁹ GIDDENS, Anthony: *Proměna intimity. Sexualita, láska a erotika v moderních společnostech*. Praha, 2012. ISBN 978-80-262-0175-5 str. 136

vztahu. Lesbická láska transformována do podoby pravého dívčího přátelství povolovala některé aspekty vztahu mimo genitálního styku.⁷⁰ Společnost tento aspekt nechápala jako tradiční narušení řádu, nýbrž ho schvalovala. Shovívavost však neplatila pro všechny typy žen, zejména pokud ve společnosti oblékaly mužský oděv. Ženské šaty jsou považovány za atribut feminity, znázorňovaly především pasivní roli v oblasti sexuálního života. Pokud žena oblékla oděv určený mužům, automaticky se předpokládalo, že se chová jako muž i v sexuálním styku.⁷¹

Anglie v 17. a 18. století vytvořila módní vlnu umožňující ženám vášnivě se zamilovat do osoby stejného pohlaví, nemusí se přitom nutně oddávat genitálnímu styku. Zatímco na pederastii společnost nahlížela záporně, vášnivý ženský vztah povolovala, do určité míry i vyžadovala. Před uzavřením zasnub nebylo ženě dovoleno uskutečnit intimnější styk s druhým pohlavím. Mělo se za to, že si mladé ženy vyzkouší zkušenosti na sobě navzájem a tím budou připraveny vstoupit do manželského života.⁷² Anglická beletrie 18. století přináší obraz muže podporujícího romantické přátelství mezi ženami. Lze říci, že v této činnosti muži spatřovali výhody pro budoucí intimní život, ve kterém získané zkušenosti žena uplatní. Hlavní aspekt však byl ten, že zůstala stále čistá panna. Podpora takového styku vyvářela představu, kdy se v ženském kruhu mohou vzájemně svěřit a poradit si ohledně vztahu s mužem.⁷³

Romantická láska obsažena v literatuře pomohla zaplnit prázdnotu vycházející z pasivní role ve společnosti. Ženy v příbězích hledaly to, co jim bylo v reálném životě upřeno.⁷⁴ Romantická láska předpokládala více aktivního zapojení v oblasti intimity, čímž s sebou nesla i prvek sebezkoumání v oblasti sexuálního života. Mnoho mužů spatřovalo v romantickém přátelství mezi ženami analogii jejich vlastních mužských vztahů. Ovšem za předpokladu toho, že žena svou slabší povahou tuto analogii narušuje. Ve skutečnosti ani na taková přátelství nereagovali, neviděli na nich nic špatného, co by je mohlo v postavení muže ohrozit. Definice spočívala na vášnivém zalíbení nikoliv těla, ale duše. Teoreticky tedy bylo nepodstatné, zda se předmětem touhy stala osoba stejného nebo opačného pohlaví. Takto si vztah mezi ženami vykládali především muži. Podporované přátelství mohlo nakonec vyústit v opravdový milostný poměr. Paradoxně vznikla situace, kdy na jedné straně muži romantické přátelství mezi ženami podporovali, protože v něm neviděli nic jiného než platonickou lásku, která nemohla znamenat

⁷⁰ FADERMAN, Lillian: *Krásnější než láska mužů. Romantické přátelství a láska mezi ženami od renesance po současnost*. Praha, 2002. ISBN 80-86356-12-4 str. 11

⁷¹ Tamtéž str. 12

⁷² Lze ve skutečnosti pochybovat o tom, že mladé ženy romantické přátelství definovalo zrovna tímto způsobem.

⁷³ FADERMAN, Lillian: *Krásnější než láska mužů* str. 90

⁷⁴ GIDDENS, Anthony. *Proměna intimity* str. 55

ohrožení jejich existence. Na straně druhé ženy využily možnost, vystoupily z nařízené pasivity a prozkoumávaly svůj sexuální život.⁷⁵

Jelikož romantické přátelství postrádá přímý genitální styk, bylo nutné vytvořit novou kategorii. Označila se pojmem lesbismus, tato nová identita definující lesbický sex většinou vychází z mužské představy. Česká beletristická literatura čistě lesbické hrdinky postrádá. Nepracuje ani s pojmem romantického přátelství, jak tomu bylo v západoevropské kultuře. Přesto v české tradici lze nalézt fenomén zasazen přímo do národních pověstí.⁷⁶ Motiv dívčí války objevující se v Kosmově kronice, popisuje *dívky této země, dospívající beze jha, usilující jako Amazonky*.⁷⁷ Tento motiv prvotně naznačuje vznik utopické společnosti vládnoucích žen, prvotně by tedy šel zařadit do feminismu a genderových studií, neboť neobsahuje intimitu.⁷⁸ Ženy přejímají maskulinní atributy muže-válečníka, slovy Kosmy přímo vojensky sloužily a „*po mužsku si hleděly lovu v lesích*“.⁷⁹ Putna spatřuje v radikálním boji proti mužům erotický náboj. Ten poté graduje v kronice Václava Hájka z Libočan, kdy Vlasta vede ke svým družkám vladářskou řeč, kde sama sebe označí za potěšení družek. Není to už jen vzpoura proti mužům, ale feministicko-lesbická utopie.⁸⁰ Lesbická identita tedy stojí uprostřed dvou protichůdných identit. První je vykonstruována lesbická láska, obsažená v literatuře, ve které se také objevuje pasivní ženská role založená na empatii a citu. Druhá sexuální role ženy, vycházející z přesvědčení, že přejímá aktivní roli muže. Osvojuje si maskulinní prvky muže, stává se mužem.

První ucelenou teorii ohledně ženské sexuality představil Sigmund Freud. Dívky mají erotickou historii podobnou chlapcům. Jejich raná sexualita má maskulinní charakter, rozdíl se objeví až tehdy, když si obě pohlaví uvědomí, že dívkám něco chybí.⁸¹ Z psychologického hlediska existuje pouze jeden pohlavní orgán – mužský. Genitálie dívek jsou z počátku pro chlapce nezajímavé, dokud ho nezačne děsit kastrační komplex. Dívky zpozorují na svém těle chybějící penis a přejí si ho mít. Ani ve stádiu oidipovského komplexu nejsou prožitky děvčat přímo komplementární požitkům chlapců. Freud prohlásil, že to jsou děti mužského pohlaví, u nichž dochází k propojení lásky k jednomu rodiči a nenávisti k druhému.⁸² Chybějící penis si dívka vysvětluje kastrací, čím může upadnout do deprese. Teprve až přijme skutečnost kastrace, uvědomí si svou méněcennost a mužskou převahu. Proti tomuto nespravedlivému faktu, může

⁷⁵ FADERMAN, Lillian: *Krásnější než láska mužů* str. 86

⁷⁶ PUTNA, Martin C.: *Homosexualita v dějinách české kultury*. Praha, 2001. ISBN 978-80-200-2000-0 str. 80

⁷⁷ KOSMAS. *Kronika česká*. Praha, 2012. ISBN 978-80-7459-110-5 str. 26

⁷⁸ PUTNA, Martin C.: *Homosexualita v dějinách české kultury*. Str. 80

⁷⁹ KOSMAS. *Kronika Česká*. Str. 26

⁸⁰ PUTNA, Martin C.: *Homosexualita v dějinách české kultury* str. 81

⁸¹ GIDDENS, Anthony: *Proměna intimity* str. 134

⁸² Tamtéž str. 134-135.

žena vést radikální protest, bouřit se. Vychází z toho další vývoj ženské psychiky i sexuality. Za prvé budoucí žena odmítne trvale svou sexualitu.⁸³ Druhý směr předpokládá jistou naději na tom, že jednou penis bude vlastnit, stane se mužem, čímž se nebude cítit společensky ohroženě. Freud v tomto mužském komplexu vidí možnou volbu budoucího partnera z řad osob stejného pohlaví. Poslední směr znamená přijmout konečnou ženskou podobu, spatřit objekt otce, který vyústí ve formu ženského oidipovského komplexu.⁸⁴

⁸³ Ve srovnání s chlapcem bývá zastrašena, nespokojena se svými genitáliemi. FREUD, Sigmund: *Vybrané spisy II-III* str. 219

⁸⁴ Tamtéž str. 219

4 Vnímání problematiky přelomu 19. a 20. století. Nebezpeční Homosexuálové a Německá říše

Pojem homosexuál se stal během devatenáctého století prostředkem, jak vlivné osoby odstranit z politické scény. Velká Británie například homosexuály označila za členy společnosti neprokazující dostatečné vlastenectví. Situace nejvíce gradovala ve vilémovském Německu, zákony proti stejnopohlavním stykům byly teoreticky velmi přísné, avšak prakticky neaplikovatelné. Stále větší pozornost spadala na významné státní představitele vykazující náznak překročení dobové normy. V popředí zájmu tak stáli mocní neženatí muži i starší mládenci. Liberální kruhy odmítali podobné lidi perzekuovat, neboť podobný zásah znamenal narušení soukromí.⁸⁵

Perzekuce rapidně vzrostla, až po vydání článku otisknutém v jednom z nejčtenějších berlínských časopisů roku 1906.⁸⁶ Publikace interpretovaného článku zasáhla velké množství lidí. Marocká krize v letech 1905-1906 vedla Maxmiliána Hardena, tehdejšího německého kontroverzního novináře, začít masivní tiskovou kampaň mířenou proti homosexuálům.⁸⁷ Popisoval vznik tajné společnosti mužských homosexuálů přímo na císařském dvoře. Tato kamarila měla izolovat osobu císaře od akademicky vzdělaných rádců, sami tak rozhodnout o budoucím vývoji německého císařství. Vydavatel časopisu Harden apeloval konkrétně na osobu císaře, ale poselství chtěl předat i dvoru významných rádců. Harden veřejně volal po destrukci homosexuálů uvnitř říše. Úkol vhodný pro pravé vlastence, dle jeho tvrzení, nebude lehký. Během stagnace císařství homosexuálové dokázali rozšířit mezinárodní síť podpory a vzájemně se podporovat. „*Udržují přátelství, které je silnější než kamarádství řádových bratrů a zednářů, drží pevněji a přes všechny přehrady víry, států a tříd tvoří svazek, sdružující v bratrství i ty nejvzdálenější a nejcizější.*“⁸⁸ Kampaň založená na konceptu homofobie je považována za kladnou část morální hodnoty. Zženštilí muži totiž nejsou hodni jakéhokoliv vysokého úřadu, ale také navíc představovali ohrožení mezinárodního míru.⁸⁹

⁸⁵ Tento liberální názor hájili tím, že císařské Německo umožnilo svobodu i v jiných oblastech. LEWINSOHN, Richard (Morus): *Světové dějiny sexuality* str. 227

⁸⁶ Časopis Die Zukunft byl sociálně-demokratický týdeník publikovaný v letech 1892-1923

⁸⁷ Maxmilian Harden (1861-1927) Časopis Die Zukunft začal publikovat od roku 1892.

⁸⁸ LEWINSOHN, Richard (Morus): *Světové dějiny sexuality* str. 227

⁸⁹ DOMEIER, Norman: *Scandal & Science – The Power of Sexology in the Eulenburg Affair, 1906-1909*. Florence, 2007. Str. 1

Harden zaútočil na osobu prince Philippa z Eulenburgu, pruského diplomata a důvěrníka německého císaře Viléma II.⁹⁰ Postavil ho do mocenské pozice kamarily, která zapříčinila morální a politický úpadek říše. Konflikt znamenal vznik soudních sporů, definitivně skončených až roku 1908. Moderní masmédi lidem po celém světě umožnila sledovat konstrukt národního skandálu.⁹¹ Touha po senzaci zapříčinila shromažďování odborných informací o sexualitě. Nově formovaná vědní disciplína sexuologie zasáhla do probíhajícího skandálního procesu. Přední odborník na homosexualitu, Magnus Hirschfeld, zavedl termín homosexuál do veřejného diskurzu.⁹² Ambicemi chtěl změnit sociální politiku, vytvořit kompaktní celek spolupráce mezi policií, soudnictvím a homosexuálními osobami.⁹³

Soudní spor projednával také morální úpadek německé armády, samozřejmě mediální odezva informací rozeslala do zahraničí. Nová svědectví ohledně homosexuálních orgií v pruské armádě znamenala nadnárodní tiskovou válku, především útok na německé národní symboly a armádu. Vojáci trpěli údajnou ztrátou pruské mužnosti a zahraniční tisk upozornil na zoufalý stav císařství, když nedokáže mocenský zdroj síly kontrolovat. Hrozbou pro ostatní státy bylo zejména rozšíření homosexuality do evropského prostoru. Skandálem se lidé o homosexualitě dozvěděli mnohem více, samotný pojem homosexuál používaný dříve pouze u sexuologů, se stal každodenním projevem.⁹⁴ Větší část společnosti na osoby vyznávající stejnopohlavní styk nahlížela stále s opovržením.

Vilém II. ukončil s Phillipem z Eulenburgu veškerou spolupráci roku 1908, kdy soudní spor skončil. Důvodem byl špatný zdravotní stav obžalovaného. Konec svého života strávil naprostou izolací od společnosti. Negativní vliv mediální kampaně však nejvíce postihl Německo, které v této době nikdo nedokázal považovat za mocensky autoritativní. Stereotypní názory po rozpadu císařství nevymizely, funkci společenské represe převzali nacističtí představitelé.

⁹⁰ Phillip Friedrich Alexander zu Eulenburg und Hertfeld (1874-1921)

⁹¹ Sbor provázeli další články v tuzemském i zahraničním tisku a pamfety. DOMEIER, Norman: *Scandal & Science*. Str. 1

⁹² Magnus Hirschfeld (14. května 1868 – 14. května 1935) Během jednání probíhala také debata, spíše společenského charakteru, ohledně vrozené povahy homosexuality. Čtenáři v Německu, Francii, Británii i Americe považovali homosexualitu za nový druh sociální reality. Tamtéž str. 1

⁹³ Homosexuální muži jsou obvykle charakterizováni vyšší citlivostí. Jejich životu dominují emoce, silný umělecký smysl, zejména pokud jde o hudbu. Často mají sklon k mysticismu, kombinovaný se všemi druhy ženské spřízněnosti a vášně. To vše neznamená, že homosexuál je podřadný, sice není jako heterosexuál, ale má stejnou hodnotu. Tamtéž str. 2

⁹⁴ Tamtéž str. 2-3

4.1 Perzekuce homosexuality ve třetí říši

Homosexualita zůstala po dobu Výmarské republiky trestná dle §175 trestního zákoníku. Nacisté homosexualitu považovali za zábranu, kterou je nutné odstranit, aby mohlo Německo zvítězit v rasovém boji. Moc nacistů v roce 1933 znamenala zintenzivnění pronásledování mužských homosexuálů, byly rozpouštěny organizace, zakázaná publikační činnost homosexuálních časopisů. Aktéři byli následkem toho přesídleni do koncentračních táborů. Mezi lety 1933-1945 bylo odhadnuto, že 100 tisíc mužů bylo zatčeno a z tohoto počtu, okolo 50 000, odsouzeno k pobytu ve vězení. Část lesbických žen neprocházela rapidní kontrolou ani persekucí, nepředstavovaly hrozbu pro nacistickou politiku, neboť mohly dál rodit a vychovávat potomky pro arijskou společnost. Zákon opomíjel také homosexuály diferenciované národnosti, pokud nebyli v partnerském vztahu s německou osobou. Ve většině případů byli nacisté připraveni přijímat bývalé homosexuály do komunity, pokud se vzdali svého životního stylu a nabyli správného rasového vědomí. V květnu 1933 napadli úderné oddíly SA sexuální institut v Berlíně založený Magnusem Hirschfeldem. Zabavili a zničili sbírkotvornou činnost této organizace.⁹⁵ Zničení institutu bylo prvním krokem k otevřenému napadení gay a lesbické kultury v Německu. Policie uzavřela bary a kluby a stanovila striktní knižní cenzuru. V roce 1934 bylo nařízeno, aby policejní jednotky vedly záznamy všech mužů, vyznávající homosexuální praktiky.⁹⁶ 28. června 1935 ministerstvo spravedlnosti provedlo revizi §175, kategorie se rozšířila na tzv. „*Kriminálně neslušné aktivity mezi muži*“, měli zahrnovat veškerý čin, který mohl být chápán jako homosexuální. Perzekuce nadále probíhala a neustále gradovala. O rok později Himmler ve spolupráci s policií vytvořil ústřední úřad pro boj proti potratům a homosexualitě, do čela vedení byl ustanoven Josef Meisinger.⁹⁷ V následujících letech 1937-1939 policie stále častěji navštěvovala a napadala místa určená k setkávání mladých homosexuálů, za toto období bylo nejvíce mužů převezeno přímo do koncentračních táborů.

Výzkum Stuttgardské univerzity odhalil, že homosexuálové v Německu těžce snášeli kruté poměry represe. Zatímco Československá republika osoby striktně nesoudila dle paragrafu 129 b) a stanovený trest vězení měl spíše sloužit jako upozornění, Německo přistupovalo k problematice radikálněji. Homosexuálové neunesli psychickou újmu nad odhaleným činem,

⁹⁵ Bylo zničeno více než 12 000 knih a 35 000 snímků. Zbývající materiály se nikdy neobnovily.

⁹⁶ Policie tyto zápisy v některých částech Německa vytvářela již dříve, teprve v roce 1934 to bylo nařízeno povrchově.

⁹⁷ Josef Albert Meisinger (14. října 1899 – 7. březen 1947) Člen nacistické strany. Sloužil jako velitel Einsatzgruppen IV v Polsku. Za tyto zločiny byl v roce 1947 popraven ve Varšavě.

rozhodli se proto k častějším sebevraždám. V tomto ohledu byla sebevražda považována za jediné řešení, jak sobě i svým blízkým nadále neubližovat. Krach sexuální identity poznamenal budoucí vývoj celé rodiny. Řada pozůstalých musela opustit své trvalé místo bydliště, za důsledky trestného činu.⁹⁸ Historiografie sebevražd homosexuálních osob doplňuje tzv. tichá místa a pokouší se najít odpovědi na dosud nezodpovězené otázky.⁹⁹

4.2 Berlín

Již v devatenáctém století platil Berlín za město, ve kterém se formulovala nová homosexuální subkultura. Na začátku nového století vznikla také tzv. sexuální turistika, do Berlína se sjížděli muži z ostatních zemí Evropy, aby zde našli vhodné podniky a případnou zábavu. Například anglický básník Wystan Hugh Auden,¹⁰⁰ známý pro svou extravaganci, popsal Berlín jako místo s rozšířenou působností mužské prostituce. Historik Robert Beachy ve své knize *Gay Berlin*¹⁰¹ tvrdí, že „homosexuální druh“, ve Foucaultově poddání reprezentant vlastního druhu, vznikl v 60. letech 20. století. Berlín popsal Magnus Hirschfeld jako zvláštní město, ve kterém člověk nepodléhá kontrole, tak jako v malých městech. *Lidé v Berlíně vědí, kdo žije vpředu, ale už neví, kdo žije vzadu.*¹⁰² Město tím láká svou přitažlivostí a anonymitou. Hirschfeld si nemyslel, že by se v Berlíně rodilo více homosexuálů než v ostatních městech, ale prostřednictvím lukrativních barů a podniků se stal vyhledávanou lokalitou.¹⁰³ Když průběh dvacátých let zaměřoval svou pozornost na vzestup Adolfa Hitlera, Berlín disponoval rozsáhlou sexuální svobodou, panující zde po skončení první světové války. Ta neznamovala pouze rozvoj homosexuality, nýbrž obsahovala rozmanité druhy sexuálních možností.¹⁰⁴ Uvolněná morálka meziválečného období Berlín považovala za centrum lidské svobody. Zatímco ostatní města Výmarské republiky homosexualitu značně redukovala, Berlín svým významem vzrostl. Proč tomu tak bylo? Skončení první světové války pro budoucí vývoj Německa znamenalo ekonomickou inflaci, zoufalství a především demoralizaci. Občané chtěli na hrůzy války zapomenout,

⁹⁸ Sebevraždy a represe neprováděli pouze osoby homosexuální, pod tímto pojmem vzniklo tedy označení LG-BTTIQ (Lesby, Gayové, Bisexuálové, Transsexuálové, Intersexuálové...) STEINLE, Karl-Heinz: *Selbsttötungen von LSBTTIQ als Folge gesellschaftlicher Ächtung und Verfolgung in LSBTTIQ in Baden und Württemberg*. 2017.

⁹⁹ Tamtéž

¹⁰⁰ Wystan Hugh Auden (21.2 1907 – 29. 9. 1973)

¹⁰¹ BEACHY, Robert: *Gay Berlin: Birthplace of a Modern Identity*. Vintage, 2015. ISBN 978-03074-7313-4

¹⁰² HIRSCHFELD, Magnus: *Berlins Drittes Geschlecht*. Charlottenburg, 1904. Dostupné online: <https://digital.zlb.de/viewer/readingmode/15751825/6/>

¹⁰³ Tamtéž

¹⁰⁴ Například koncem třicátých let rozvinutá síť prostituce a barů přivedla do města nové návštěvníky. HOWARD, Zoë C., „Berlin Meant Boys“: Christopher Isherwood in Weimar Germany's Gay Culture in. *The Onyx Review: The Interdisciplinary Research Journal*, 2016. Vol. 2, No. 1 str. 15-23

proto se oddávali sexuálních experimentům. Rozvoji dopomohlo také stěhování obyvatel pociťující strach z nástupu nacistů k moci, ti hledali svá útočiště právě v Berlíně, kde jim svoboda měla poskytovat naději na lepší budoucnost.¹⁰⁵ Berlín neprošel reformou, pouze navázal na stav devatenáctého století, rozvinul síť zábavních podniků, organisovaných spolků i prostituce.¹⁰⁶ Rozdělení berlínské prostituce 20. - 30. let poukazuje na větší zastoupení heterosexuální klientely, muži navštěvující prostitutky pocházeli většinou z Německa a východní Evropy. Nabídka homosexuální prostituce do města lákala ženy i muže především z Ameriky a západní Evropy. Organizovala vydávání reklamních letáků propagující mladé lesby i gaye toužící po zkracení.¹⁰⁷ Pro náročnou klientelu se rozšířila nabídka v podobě mužů převlékajících se jako ženy. Na rozdíl od travestitů nepředváděli své umění veřejnému publiku, měli posloužit pouze soukromě.¹⁰⁸ Tento způsob sexuální aktivity nebyl neobvyklým jevem, avšak komparace s ostatními známými případy poukazuje na zásadní rozdíl. Nabídka sloužila především pro muže, kteří chtěli svou maskulinní rolí dosáhnout větších experimentů. Dříve byli vyžadováni mladí chlapci, vykazující charakteristické rysy feminity. Budeme tedy předpokládat, že muž za ženu převlečený, si automaticky osvojí náznak chování i komunikaci genderově přisouzenému ženskému elementu, to se však nestalo. Berlínská klientela přímo vyžadovala muže převlečeného za ženu, stylizující se do ženské pasivní role, ovšem s ponecháním maskulinního charakteru.¹⁰⁹ Genderové rozdělení homosexuální nabídky zahrnovalo větší počet mužů než žen. Téměř polovina vyznávala heterosexuální orientaci, a hlavně pro muže, znamenala jediný způsob obživy.¹¹⁰

Produkce sexuálních aktivit nutně neznamenal svobodu ve všech směrech. Rozmanitá složka skladby obyvatel nesouhlasila s tamní politikou, žádali odstranění kriminality a spravedlnost.¹¹¹ Nově zřízené policejní hlídky sloužili pro posílení dohledu nad trestní činností, mezi které stále patřila i homosexualita. Výsledek byl opačný, než obyvatelé čekali. Existovala struk-

¹⁰⁵ HOWARD, Zoë C., „Berlin Meant Boys“ str. 15-23

¹⁰⁶ Mnohé názory město dokonce označilo za druh evropské anomálie. Tamtéž str. 15-23

¹⁰⁷ V Berlíně existovaly také různé kluby. Nejoblíbenější byly kabarety, vybavené luxusním nábytkem většinou laděné do červené barvy. Zde vystupovali muži parodující ženské umělkyně. Kromě „travesti umělkyně“ zde měli muži k dispozici poměrně mladé chlapce, se kterými mohli, samozřejmě za příplatek, strávit noc. Tamtéž str. 15-23

¹⁰⁸ Muži patřili buď mezi travestity, kteří si takto chtěli přivydělat nebo mezi muže, kteří se za ženu převlékli pouze kvůli zvýšené poptávce v rámci prostituce. HIRSCHFELD, Magnus: *Berlins Drittes Geschlecht*

¹⁰⁹ Muži mluvili hrubým hlasem a nesnažili na svém těle vytvořit iluzi ženských křivek. Tamtéž

¹¹⁰ Homosexuální žena mohla pracovat i s heterosexuálními muži, zatímco heterosexuální muži neměli jiné řešení než stejnopohlavní styk. Tamtéž

¹¹¹ Byli to obyvatelé především okrajových čtvrtí Berlína.

tura policejních okrsků činnost podporujících. Někteří členové policie dokonce podniky soukromě navštěvovali. Neomezili se na pouze na nabídku prostituce, ale uzavřenou společnost využili k seznámení.

Dekáda sexuální svobody Berlína skončila událostmi třicátých let. Nacisté opatřili zákony tvrdším režimem. Systematicky se snažili zaútočit na poslední baštu svobody, rozdrčením nočního berlínského života. Podniky museli svou činnost okamžitě přerušit a celkově bylo zatčeno kolem 50 000 homosexuálních občanů, z nichž většina byli muži.¹¹² Krach berlínského života komentovali média po celém světě. Československá republika měla zprávy k dispozici prostřednictvím časopisů vydávanými gayi a lesbickými spolky. Jak situaci českoslovenští homosexuálové chápali? Berlín považovali za nedobytné město, prosazující si své svobodné názory i během nacistické okupace. Statistika odhalila rapidní pokles přírůstků obyvatelstva, což německá vláda potřebovala zastavit. Německo čelilo kritice, jakým způsobem potřebovalo dosáhnout větší reprodukce.¹¹³ Uzákonila vstup do manželského svazku osobám starším šestnácti let, nehledě na důsledek, kdo bude mladé osoby živit. Budoucnost německého národa představovala zdravě narozené děti. Potřeba odstranit všechn nemocný element stále narůstala v podobě větší represe stejnopohlavních styků.¹¹⁴ Rozpuštění pověstných berlínských lokálů představuje začátek následovného konce.

Otevřené zůstali pouze dva podniky určené movitější klientele, uvnitř se scházela pouze část německé smetánky. Podnik nazývaný „*Der wahre Jacob*“ sloužil pro pobavení mužů z okolí říšské kanceláře.¹¹⁵ Běžní občané měli pouze jedinou naději společného stýkání, na veřejnosti pod širým nebem. Homosexuálové se tak seznamovali především v okolí Zoologické zahrady, u velikých obchodních domů a na náměstí Potsdamer Platz. Veřejné setkávání zcela odstranilo rozdíly mezi osobami, dříve tak patrné, během posedávání v klubech. Uzavřená společnost měla tendenci návštěvníky diferenciovat, tvořily se skupiny mužů i žen, dle charakteristických rysů.¹¹⁶

Článek reagoval na uzavření všech klubů poměrně kladně. „*Podniky sice lze uzavřít, ale lidi nelze umlčet, právě jsou silnější, než kdy dřív.*“¹¹⁷ Kruh uzavírá porozumění tamních lidí.

¹¹² HOWARD, Zoë C., „Berlin Meant Boys“ str. 21

¹¹³ „Německo, ale na místo, aby provedlo to, co prováděly jiné státy, například republika Československá, ta totiž zřídila rozsáhlou síť péči o narozené děti a tak čelila úmrtím dětí buď podvýživou, nebo nedostatkem hygieny, a sociálních péčí“. Hlas. List pro sexuální reformu. Praha, 1936. číslo 1, ročník 3. Str. 3

¹¹⁴ Tamtéž str. 21

¹¹⁵ Podobně svou činnost ukončil klub „*Micado*“. Podnik „*Der wahre Jacob*“ obsahoval skrytý vchod, kterým směli projít pouze předem zvané osoby. Tamtéž str. 21

¹¹⁶ V klubech u stolů spolu seděli samy lesbické ženy, sami gay muži. Různé členění odpovídalo rase, náboženství i státní příslušnosti. Tamtéž str. 21

¹¹⁷ Tamtéž str. 21

Někteří skutečně věděli o stýkání homosexuálních osob, přesto tuto činnost nikomu nenahlásili. Jednalo se o poslední produkci bývalého svobodného Berlína. Na druhou stranu se sexualita stala nástrojem udržení německé morálky i podpory heterosexuality. Během pořádané letní olympiády v roce 1936 potřebovalo Německo předvést svou sílu. Moc se transformovala do podoby vypracovaných atletů, kteří se svobodně pohybovali po městě, aby na ně mohl každý vidět. Článek vtipně zdůrazňuje upravená děvčata informující cizince o důležitém programu. Místo „*Gretchen s copy a v dirndlu*“¹¹⁸ všichni spatřovali upravené ženy, oděné do nejnovější pařížské módy a různých uniforem.¹¹⁹

¹¹⁸ Hlas. List pro sexuální reformu str. 22

¹¹⁹ Tamtéž str. 22

5 Homosexualita a Československá republika

Moderní homosexuál v českém prostředí vzniká až po britském sexuálním skandálu Oscara Wilde. Aristokracie viktoriánské Anglie využívala debaty o aktuálních, zejména šokujících problémech ve společnosti. Téma homosexuality koncem devatenáctého století stále pobuřovalo společnost a kazilo dobré mravy, proto se o ní raději nezmiňovalo. Wilde svým způsobem života společnost pobuřoval, překročil dané hranice dobového diskurzu, což se mu stalo osudným.¹²⁰ Když veřejnost objevila informace ohledně jeho sexuálních vztahů a milenců, začala společnost vytvářet nové teorie homosexuálního partnerství. Seidl zmiňuje, že dnes uznávaný Wilde byl v roce 1895 pro většinu českého prostředí zcela neznámou osobností. Někteří se s jeho jménem a působením seznámili až během soudního procesu, kdy si ho každý spojil s homosexuálními styky. Tento proces ovšem seznámil širší veřejnost s pojmem moderní homosexuál, který až doposud byl pojmem rozšířeným spíše v akademickém a uměleckém prostředí.¹²¹

5.1 Vývoj trestního práva definujícího homosexuální styk

Samotné téma týkající se trestního práva je značně problematické. Střetávají se zde dva aspekty – teoretický a praktický. Před a po vzniku Československé republiky se tresty, pro odsouzení z homosexuálního styku nepohybovaly od jednoho do pěti let, jak stanovuje legislativa. Řada osob nesouhlasila s myšlenkou považující homosexualitu za nemoc, proto se po celou dobu vzniku první republiky snažili o její odtrestnění.

Pokud přeci došlo k soudnímu řízení, musel soud zohlednit také jiná ustanovení trestního zákona.¹²² Císař František Josef I. vyhlásil patentem 27. května 1852 trestní zákon č. 117/1852. Zákon platil od 1. září pro všechny země Rakouského císařství. V podstatě se jednalo o novelu trestního zákona z roku 1803. Lišil se zejména v tom, že nový zákon platil i pro Uherké království a nově rozšířil stávající kategorii trestných činů - zločin a přestupek o složku přečin. Homosexuální jednání definoval paragraf 129 jako zločin smilstva proti přírodě. Trestní zákon 117/1852 rozlišoval §129 na složky zločinu prováděného a) se zvířaty b) s osobami téhož

¹²⁰ Oscar Wilde pobuřoval společnost svým cynismem, módními výstřelky a chováním. V dobré společnosti se nebál směřovat konverzaci do intimních témat.

LEWINSOHN, Richard (Morus): *Světové dějiny sexuality* str. 225

¹²¹ SEIDL, Jan: *Homosexualita v praxi a diskurzu trestního práva, medicíny a občanské společnosti od vydání trestního zákona roku 1852 do přijetí trestního zákona z roku 1961*. disertační práce. Praha, 2012 str. 91-92

¹²² Judikatura zrušovacího soudu a také vedlejší zákony trestního práva, platné po vzniku republiky. SIEDL, Jan: *Od žaláře k oltáři. Emancipace homosexuality v českých zemích od roku 1867 do současnosti*. Brno, 2012. ISBN: 978-80-7294-585-6 str. 22

pohlaví. Do stejné kategorie byl pod §131 zahrnut i incest, který byl označen jako zprznění krve.

Odsouzení trestných činů dle daného paragrafu bylo prováděno prostřednictvím sborových soudů první stolice, zahrnující krajské a posléze zemské soudy trestní, platné od roku 1929. Orgány si ustanovily jednoho nebo více členů, kteří pracovali jako vyšetřující soudci s pravomocemi konat řízení pro zločiny a přečiny.¹²³ Ve skutečnosti se jednalo o složitý proces, při kterém obviněný musel projít několika fázemi trestního řízení, než se dostal k projednávacímu přelíčení. Jeden z prvních popudů podávala policie, pokud vlastním pátráním dospěla k názoru, že bylo uskutečněno protiprávní jednání, tedy sexuální kontakt mezi osobami stejného pohlaví. Měla tak povinnost tuto skutečnost oznámit státnímu zástupci.¹²⁴ Udat podezření však mohla i soukromá osoba přímo policii, která by se chopila vyšetřování, nebo přímo státnímu zástupci, či vyšetřovacímu soudci.

Po udání trestného činu mohl státní zástupce dát příkaz k bližšímu seznámení s případem, spočívajícím na vyhledávání inkriminujících materiálů.¹²⁵ Dle trestního zákona měl být obviněný odeslán nejprve k výslechu, probíhajícímu u vyšetřujícího soudce. Pokud došlo k přistižení obviněného na místě činu, nebo jeho jednání nasvědčovalo tomu, že by mohl klást odpor, vyšetřující soudce měl pravomoc nařídit prozatímní zajištění.¹²⁶ Pravomoc zajistit podezřelého měla také policie, pokud obviněného našla na místě činu a vše nasvědčovalo tomu, že se jedná o zločin. V tomto ohledu stačilo, pokud jedinec pohoršoval veřejnost svým chováním. Analyzované případy u krajského soudu v Chrudimi poukázaly na to, že jedinec byl sice obžalován dle §129 b) trestního zákona, ale ve většině případů proběhla konfrontace kvůli udání, že obviněný pohoršoval veřejnost a to za bílého dne! V této souvislosti narušil poklidný život obyvatel, ale hlavně ohrozil mravní výchovu mládeže.¹²⁷

Pokud policie obviněného zajistila, podala informaci státnímu zástupci a během zatčení začala s výslechem. V situaci, kdy všechny důkazy nasvědčovaly o vině dotyčného, byla policie povinna do osmačtyřiceti hodin předvést obviněného k příslušnému vyšetřujícímu soudci.¹²⁸

¹²³ Dle §11 tr. ř. V hlavním přelíčení se pak tyto soudy usnášely ve tříčlenných senátech. SEIDL, Jan: *Od žaláře k oltáři str.* 22-23

¹²⁴ Tuto skutečnost upravoval §84 tr. ř. Tamtéž str. 22-23

¹²⁵ Státní zástupce dával příkaz vyšetřujícímu soudci, okresním soudům nebo policii. Tamtéž str. 23

¹²⁶ Trestní zákon §175. Obviněný byl přistižen přímo na místě činu nebo bezprostředně po něm nebo s předměty, které ukazovaly na jeho účast na činu. Obviněný činil přípravy k útěku nebo byl podezřelý, že uteče. Pokoušel se působit na svědky, znalce nebo jiné osoby ve věci zúčastněné nebo se jinak pokoušel mařit trestní řízení nebo byly obavy, že by tak učinil nebo, že byly obavy, že zopakuje trestní čin, z něhož byl podezřelý.

¹²⁷ Státní oblastní archiv Zámorsk (SOAZ), fond Krajský soud Chrudim (1848) 1850 – 1949 (1967), inv. č. 1599, sign. zo., karton 1761

¹²⁸ V případě, že důkazy hovořily v prospěch obžalovaného a prokázala se tím jeho nevinna, byla policie povinna dotyčného propustit z prozatímního zajištění. SEIDL, Jan: *Od žaláře k oltáři str.* 24

Průběh vyšetřování spočíval na pravomoci soudce, nejprve musel provést řádný výslech a poté rozhodnout, zda bude na obviněného uvalena vazba v délce odnětí svobody maximálně na tři měsíce.¹²⁹ Pokud soudce rozhodl propustit dotyčného na svobodu, na dané vyšetřovací věci se nic nezměnilo.

Vyšetřování nadále probíhalo s hlavním cílem a to nashromáždit větší počet důkazních materiálů. Státní zástupce při prostudování dostatečného množství spisů mohl případ odložit, čímž vyšetřování dotyčného skončilo. V opačném případě zavedl trestní řízení, a tím podal přímo na dotyčného obžalobu nebo podal návrh na přípravné vyšetřování. Tento druh státní zástupce nařídil, pokud potřeboval další vyjasnění a zkoumání skutkového stavu.¹³⁰ Státní zástupce v tomto aktu neměl příliš aktivní roli, veškeré pravomoci připadly konkrétnímu soudci. V praxi samozřejmě platilo, že se mohl s dotyčným státním zástupcem o daných úkonech poradit. Konkrétní osoba, ať už v přímém trestním řízení, nebo přípravném vyšetřování, byla považována za obviněného. Důraz se kladl především na výslech probíhající pouze mezi soudcem a obviněným. Jednání se nezúčastnily strany žalobce ani obhájce. Výslech soudcem měl potvrdit předešlou výpověď obviněného, která se většinou od předešlé situace velmi lišila. Aktér svou výpověď buď zcela změnil, nebo se k ní nedoznal.

Na základě výzkumu Seidl poukazuje na to, že u vyšetřování homosexuálních styků se tento princip pozměněné výpovědi stával poměrně často. Obvinění odvolali patričnou část své výpovědi a odůvodnili to tím, že na ně byl dříve u policie vyvolán psychický nátlak. Formy policejních výslechů mohly působit značně znepokojivě. Aktér měl před sebou velkou autoritu, vztah mezi policií a dotyčným byl vytvořen v hlavě a umocněn nátlakem nejen policie, ale i společnosti, která vztah vykonstruovala. Tím netvrdím, že vyšetřující soudce neměl autoritu, ale obviněný se mohl v jeho přítomnosti cítit uvolněněji, proto svou výpověď, často po poradě se svým obhájcem, pozměnil. Pokud šetření provedená během přípravného vyšetřování dospěla ke konci s tím, že soudce měl dostačující množství materiálů, aby bylo možné odůvodnit nařízení hlavního přelíčení, své konání ukončil. Spisy následně předal státnímu zástupci, který měl případ znovu projednat a po dobu osmi dnů podat soudci verdikt ve formě obžalovacího spisu, nebo návrhu na ukončení vyšetřování, čímž trestní řízení skončilo.¹³¹

¹²⁹ Obviněný mohl být propuštěn z vazby na svobodu, ale vyšetřující soudce si jako podmínku mohl klást, že se dotyčný **během trvání** trestního řízení nevzdálí bez povolení z místa trvalého bydliště. Nebude se skrývat a jinak sabotovat celkový průběh vyšetřování. Pokud byl tento slib porušen, soudce mohl na dotyčného znovu uvalit vazbu. Tamtéž str. 24

¹³⁰ Tamtéž str. 24

¹³¹ Tamtéž str. 24

V obžalovacím spisu mohl být návrh na vzetí dotyčného do vazby, ale pouze v případě, pokud tam již nebyl. Pokud se obviněný nacházel v době podání obžaloby ve vazbě, obžalovací spis mu měl být doručen do čtyřiaadvaceti hodin od podání.¹³² Soud nařídil hlavní přelíčení v okamžiku, kdy se podání obžaloby stalo právoplatným.

Pokud obviněný již ve vazbě byl umístěn, byl přemístěn během tří dnů do soudní věznice. Hlavní přelíčení muselo začít do tří dnů po obdržení právoplatných informací ohledně termínu přelíčení, tak, aby obviněný měl dostatek času na formulaci obhajoby. Soudy první stolice se usnášely ve sborech tří soudců, z nichž jeden přelíčení vždy předsedal. Soudní sbor měl při vynášení rozsudku přihlížet pouze k tomu, co bylo udáno v hlavním přelíčení. Rozsudek tak mohl obviněného obžaloby zprostit, pokud se ukázalo, že zahájení trestního řízení proběhlo bez návrhu oprávněného žalobce.¹³³ V opačném případě soud dotyčného uznal vinným.

Formulace trestního práva může na první pohled vypadat velmi jednoduše, kdy soud rozhodne o vině či nevině obžalovaného. Problém však nastal v charakteristice tohoto trestního činu. Absence podrobnější charakteristiky smilstva mohla způsobit problém ve vynášení konečného rozsudku. Rozhodnutí soudu, zda čin naplňuje skutkovou podstatu §129 b) záviselo na judikatuře zrušovacího soudu. Před vznikem samostatného Československého státu tato funkce náležela kasačnímu soudu vídeňského nejvyššího soudního dvora. V období po vzniku republiky náležitosti patřily do správy nejvyššího soudu v Brně. Defínice smilného činu bývají různorodé. Každý autor, většinou lékař, analyzuje odlišné aspekty. Bohužel zde chybí širší spektrum ženské sexuality.

„*Homosexualismus, veřejnosti známější jméno Paederastie jest ukájení libidinis s tímž pohlavím (mužským)*“,¹³⁴ takto akt definoval soudní lékař Václav Bělohradský. Moderní výrazy pochází od psychopatologů, ve vědecké disciplíně se tak pracovalo s pojmy perversio a perversitas. Bělohorský původní interpretaci pederastie rozšířil o termíny z psychopatologie. Užší

¹³² Pokud jeho nařčení bylo nařízeno teprve v obžalovacím spisu, měl se mu doručit společně se zatykačem. SE-IDL, Jan: *Od žaláře k oltáři* str. 25

¹³³ Zproštění obžaloby mohlo být i v případě: A) pokud žalobce ustoupil od žaloby předtím, než se senát odebral k poradě o rozsudku. B) shledal-li soud skutečnost, která naznačovala, že nebyla naplněna skutková podstata trestného činu, případně z jiných důvodů týkajících se například psychiky dotyčného. Tamtéž str. 25

¹³⁴MUDr. Václav Bělohradský (1844-1896). V roce 1872 získal doktorský titul na lékařské fakultě. V roce 1883 habilitoval na fakultě právnické, kde začal přednášet soudní lékařství. Pracoval jako soudní znalec a byl autorem mnoha článků v odborných časopisech. Popisuje také ostatní aktivně používané vědecké termíny mimo pederastie. Francouzské prostředí používalo termín Inverze – Inversion de l'instinct sexuel. Německé prostředí – Urning, dle teoretika Ulricha, někdy se vžil také výraz urningliebe. V Českém prostředí výraz – samcoložství.

BĚLOHRADSKÝ Václav: Vzácny případ sexuální perversie, Culilinctus et fellatio. In. *Časopis lékařů českých*. Praha, 1893. ročník 32. str. 622

pojmem pederastie označuje slovy *Psychopathia sexualis*, českým ekvivalentem nazváno mužložství.¹³⁵ Existenční počátek pederastie dle jeho mínění vznikl v antickém světě. Na tuto problematiku dobový kontext nenahlížel s negativním vědomím. Bělohradský se domníval, že antický svět kladl větší důraz na projevování citu, než na sexuální kontakt. S příchodem křesťanství začaly likvidační snahy této zvrhlosti. Středověká pederastie zaujala své místo ve Francii, kde také vznikla řada publikací na toto téma. Bělohradského teze stojí především na psychologii konkrétního člověka, kdy sexuální pud (muže) musí být uspokojen. Do kontrastu postavil svět Orientu. Zde pederastie působila svým zevnějškem. Bohatí obyvatelé vystavovali na obdiv své mladé společníky. Status jednotlivce nabyl své postavení až s viditelnými, krásně vypadajícími jinochy.¹³⁶ Studie také kladla důraz na počasí. Za teplého počasí docházelo k většímu obcování než v zimních měsících. Teplejší dny nabízely vhodná místa k provozování smilného činu, která se děla mimo domov.¹³⁷ Za další faktor považoval ekonomické poměry, zejména ceny potravin, pokud společnost měla dostatečné podmínky pro vytvoření blahobytu, nabízela také možnosti různorodého sexuálního uspokojení.¹³⁸ Práce soudního lékaře pomáhala během soudních procesů stanovit, zda se jedinec dopustil trestného činu smilstva, či nikoliv. Teoretická definice zahrnovala veškeré intimnější styky s osobami stejného pohlaví za projev smilstva. Někdy i navázaný oční kontakt mohl být považován za projev homosexuálního chování.¹³⁹

Pokud soud dospěl k závěru, že spáchaný čin naplňuje skutkovou podstatu činu definovaného trestním zákoníkem, stanovil výši trestu. Dotyčný měl za homosexuální styk nastoupit do vazby těžkého žaláře v trvání od jednoho roku do pěti let. Výši trestu soud určil podle podílu pohoršujících či polehčujících okolností. Velmi záleželo na tom, jakou měla souzená osoba

¹³⁵ BĚLOHRADSKÝ Václav: Vzácny případ sexuální perverse str. 622

¹³⁶ Nejrozšířenější pederastie Orientu byla v Číně, zde existovala forma prostituce, kdy mladí chlapci ve věku 11-12 let nabízeli svá těla. Japonská forma pederastie ustoupila do uzavřeného prostoru škol a vojenských táborů. Madagaskarští mužští tanečníci oblékali dokonce ženský šat. Žili jako ženy, vykonávali ženské práce a po způsobu ženského myšlení prováděli každodenní činnost. Tamtéž str. 622

BĚLOHRADSKÝ Václav: Vzácny případ sexuální perverse, Culilinctus et fellatio. In. *Časopis lékařů českých*. Praha, 1893. ročník 34. str. 664

¹³⁷ Dobré a teplé počasí umožnilo sexuální styk na veřejném prostranství – například pole, louky, lesy. BĚLOHRADSKÝ, Václav: Vzácny případ sexuální perverse, Culilinctus et fellatio. In. *Časopis lékařů českých*. Praha, 1893. ročník 37. str. 722

¹³⁸ „Čím jsou potraviny dražší, tím více přibývá zločinů na majetku, avšak tím více ubývá zločinů smilstva, čím jsou potraviny lacinější, tím více ubývá zločinů proti majetku cizímu, avšak tím více přibývá zločinů smilstva... Když lid materiálně prospívá, když blahobytu přibývá, dostavuje se vedle líce také rub blahobytu. Jednotlivce, rodina, obec mravně klesá a tává se kořistí jiných...“ BĚLOHRADSKÝ, Václav: Vzácny případ sexuální perverse, Culilinctus et fellatio. In. *Časopis lékařů českých*. Praha, 1893. ročník 37. str. 722

¹³⁹ SEILD, Jan: *Od žaláře k oltáři* str. 25-26

Ohledně smilstva proti přirozenosti s osobami stejného pohlaví: Není přímo nutný genitální styk – proniknutí genitálie jedné osoby do druhé. Prznění sebe sama prostředkem těla téhož pohlaví zjišťuje trestnou povahu skutkovou...etc. BĚLOHRADSKÝ, Václav: Vzácny případ sexuální perverse, Culilinctus et fellatio. In. *Časopis lékařů českých*. Praha, 1893. ročník: 44. str. 869

morální pověst a rodinný statut. V případě, že by vazba znamenala narušení finančního zabezpečení rodiny, trest se mohl snížit až pod šest měsíců. Po vzniku Československé republiky byl rakouský trestní zákon a rakouský trestní řád zakomponován do právního řádu nového státu, platil v Čechách, na Moravě i ve Slezsku.¹⁴⁰ Postupem času trestní zákon začal pracovat s teorií získané vrozené homosexuality. Vypracovaly se podrobné i lékařské analýzy, se kterými soudní proces dále pracoval. Velmi často se stávalo, že soud aktérovi sám určil, zda jeho homosexualita prokazovala vrozené/získané aspekty. Celý proces dbal ohled na vnější okolnosti, ty dotyčným mohly celou situaci ulehčit. Okolnosti musely vykazovat znaky heterosexuálních rolí, stručně řečeno, pokud aktér žil v manželství, ze kterého se narodilo dítě, byla splněna role manžela i otce. Soud tuto skutečnost mohl považovat za polehčující okolnost.

5.2 Analyzované prameny

Pokud chceme začít zpracovávat dějiny homosexuality, musíme automaticky počítat s nedostačující pramennou základnou. Můj výzkum měl primárně zmapovat homosexualitu v Pardubicích. Chtěl jsem nalézt místa, kde docházelo k setkávání komunity, případně seznámení homosexuálních aktérů. Zpočátku jsem měl k dispozici korespondenci mezi berlínským malířem Eberhardtem Brucksem a pardubickým obyvatelem Zdenou Benešem. Analyzovaný korpus dopisů však nezmiňoval existenci podobných míst. Tato neviditelná místa nevykazovala podrobnější záznamy. Podnik určený pro homosexuální klientelu, byl většinové veřejnosti skryt. K odhalení docházelo prostřednictvím udání od ostatních členů společnosti. Soukromý podnik i místa na veřejném prostranství, často tedy veřejné toalety a postranní ulice, existovala v paměti členů subkultury. K rozpoznávání sloužila gesta i tajné kódy, sloužící jako mapa. Hlavním cílem bylo sdělit, kde se právě podobné místo nachází. Zpracovat tuto problematiku nám pomáhá metoda orální historie. Práce s narátory je však možná v mnohem mladším období dějin. V rozmezí mé práce nelze tuto metodu aplikovat, musím tak vycházet pouze z archivních pramenů.¹⁴¹ Pramenný korpus tvoří trestní spisy obžalovaných podle §129 b), uložené ve Státním oblastním archivu Zámorsk ve fondu Krajského soudu v Chrudimi.

Pardubice katastrálně spadaly do obvodu Krajského soudu v Chrudimi, kde byla trestní činnost vyšetřována. Krajský soud v Chrudimi byl zřízen na základě císařského rozhodnutí v roce 1849 a převzal právní pravomoci pozemkové vrchnosti.¹⁴² Ve stejném roce prováděcí

¹⁴⁰ SEILD, Jan: *Od žaláře k oltáři* str. 28

¹⁴¹ Měl jsem k dispozici kontakt na jednoho narátora, bohužel odmítl vzájemnou spolupráci.

¹⁴² Základní principy: Jednotnost, všeobecnost, postátnění, odloučenost od politické správy, veřejnost, ústnost, účast soudců z lidu. Ve stejném roce začal platit zákon o organizaci soudů ustanovující vznik soudů okresních, sborových, krajských, kausálních, dále vznik vrchního zemského soudu, nejvyššího soudního dvora jako je kasační ve Vídni. Okresní soudy byly zákonem rozlišeny podle počtu obyvatel a velikosti obvodu do tří tříd. Mezi soudy

zákon zřídil v Čechách 210 okresních soudů, 13 krajských soudů a jeden vrchní zemský soud v Praze.¹⁴³ Tento zákon určil za sídlo krajského soudu Chrudim, přičemž určil správu okresního soudu v Pardubicích.¹⁴⁴

Nejprve bylo nutné prostudovat inventář trestních knih z let 1918-1945. Tyto knihy usnadňují lepší orientaci trestních činů. Knihy chronologicky zaznamenávaly projednané případy během uplynulého roku. Každý případ pak dostal své vlastní číslo jednání totožné s portfoliem konkrétního obviněného. Stačilo se tedy zaměřit na jméno jedince, paragraf definující trestný čin a následně číslo případu. Po roce 1936 však nastala změna vedení trestních knih. Vymizely údaje ohledně trestní věci i značka případu, knihy tak působily dojmem jmenného rejstříku. Nebylo možné identifikovat, za co byl obžalovaný souzen. Další postup znamenal vyhledání konkrétního portfolia obžalovaného v jednotlivých kartonech. Poměrně často se stávalo, že zaznamenané údaje ve skutečnosti s případem nesouvisely. Někdy se uváděl pouze §129 bez konkrétního vymezení, až spisy poté ukázaly, že se jednalo o případy zoofilie. Na podobnou situaci narazili historici během sond u krajských soudů v Praze, Plzni a Hradci Králové.¹⁴⁵

Mezi léty 1918-1945 bylo pro §129 b) souzeno celkem 48 případů. Fond krajského soudu Chrudim však kartony z let 1918-1923 neobsahuje a změna vedení trestních knih po roce 1936 mi umožnila detailní práci pouze se záznamy z let 1924-1936. Zde máme k dispozici 35 případů, z čehož 11 nemělo individuální číslo jednání, nebylo tedy možné je identifikovat. Ve své práci detailně popisuji 19 protokolů, ostatní pro svůj stručný obsah posloužily pouze k systematické analýze údajů.¹⁴⁶ Průměrný věk obžalovaných činil 36 let, nejstarší odsouzený dovršil 73 let, zatímco nejmladší 18 let.

první třídy patřily soudy krajské, které platily i za soudy okresní sborové. Vykonávaly pro obvod několik okresních soudů II a III. Třídy. POCHOBRADSKÁ, Helena: *Krajský soud Chrudim (1848)1850 – 1949(1967)* I. Díl. Zámorsk, 1994 str. 4

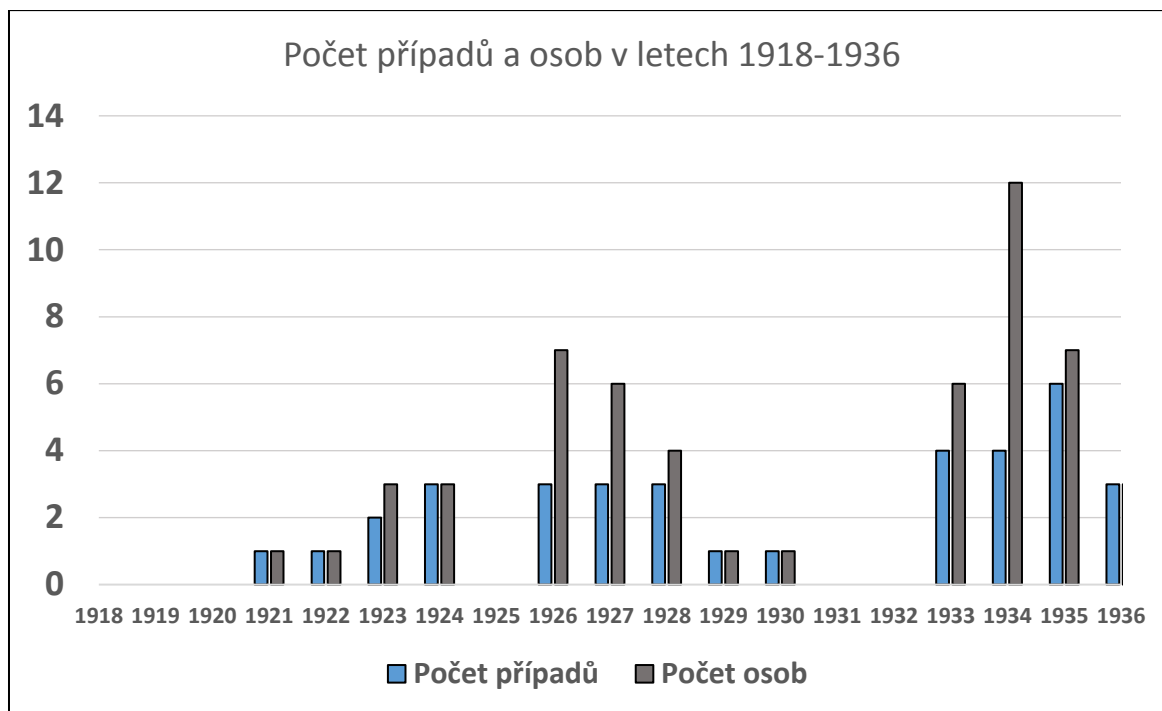
¹⁴³ Z okresních soudů bylo 30 I. třídy, 178 II. třídy a 2 III třídy. Tamtéž str. 5

¹⁴⁴ Do obvodu Krajského soudu Chrudim spadaly tyto okresní soudy: Hlinsko, Holice, Chrudim, Lanškroun, Litomysl, Nasavrky, Pardubice, Polička, Přelouč, Skuteč, Ústí nad Orlicí, Vysoké Mýto. Tamtéž str. 5

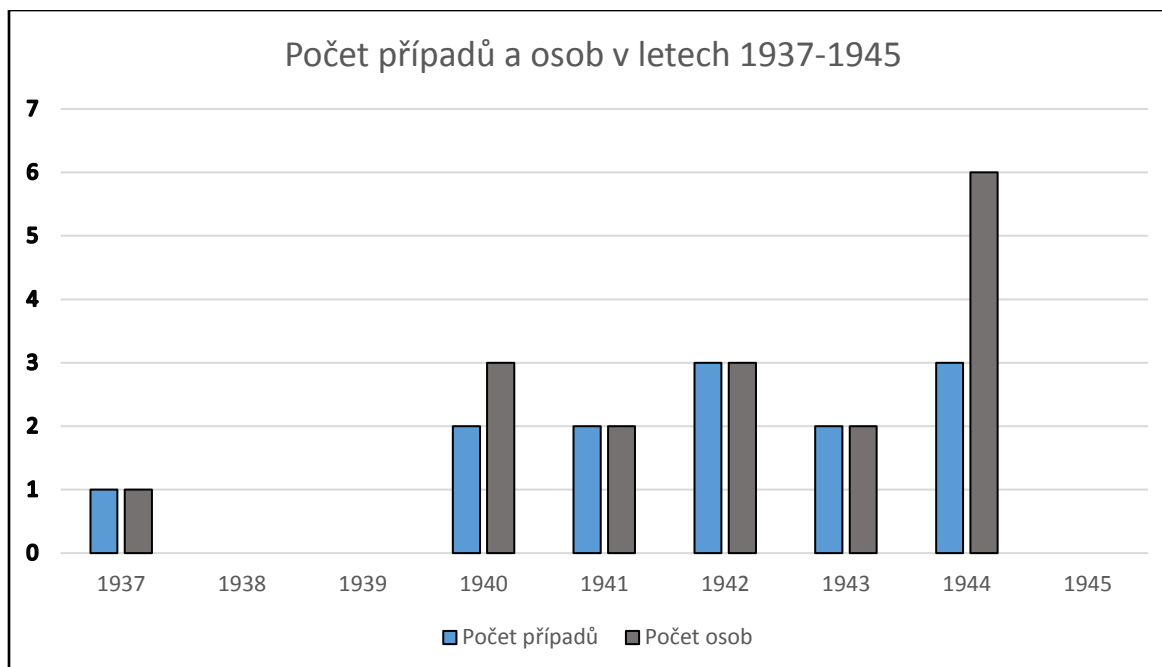
¹⁴⁵ SEIDL, Jan: *Od žaláře k oltáři* str. 40

¹⁴⁶ Údaje z let 1924-1936 přináší celkem 24 případů, ale ne všechny obsahovaly detailní popis soudního procesu. Pro výzkum jsem z nich čerpal pouze: Jméno a příjmení obžalovaného, věk obžalovaného a výši trestu.

Graf č. 1: Statistika případů z let 1918-1936

Graf č. 2: Statistika případů z let 1937-1945

Pro zbývající léta 1937-1945 vycházím ze záznamů trestních knih hlavního přelíčení, zde už počet případů bývá pouze orientační, neboť pro některé měsíce údaje zcela chyběly. Také neznáme přesný počet záznamů před hlavním přelíčením. Z těchto let máme k dispozici 13 případů. Probádané záznamy fondů v krajských soudech poukazují na velmi proměnlivý cyklus. Nárůst případů začal v období před první světovou válkou, poté docházelo k jejich snižování. Na přelomu 20. a 30. let záznamy klesají zejména v obvodu Krajského soudu Praha. Za mírnější přístupování k homosexuálním stykům mohlo působení právníků i lékařů, kteří se snažili homosexualitu zbavit trestního postihu.

Během nacistické okupace trestněprávní rovina zpřísnila pravidla. Počty obžalovaných narůstaly. Záznamy pro Pardubicko nevykazují rapidní nárůst případů, bohužel pro druhou polovinu 30. let neznáme přesné údaje. Rozsudky výkonu trestu se pohybovaly v rozmezí 2 – 15 měsíců. V komparaci s ostatními záznamy z jiných krajských soudů to představuje poměrně vysoký rozdíl. Obecně se tresty pohybovaly v rozmezí 1,5 – 7 měsíců.¹⁴⁷ Ve skutečnosti nebyl rozdíl tak pozoruhodně vysoký. Do vězení v délce 15 měsíců byla odvedena jedna osoba.¹⁴⁸ Z genderového hlediska největší podíl na trestněprávní činnosti měli mužští aktéři. Ženská sexualita pokládaná za pasivní do měřítek nezapadala. Objevit vyloženě ženský případ není v rámci bádání jednoduché. Můj výzkum však záznam ohledně ženského případu objevil. Pro svou rozsáhlou strukturu ho analyzuji v samostatné podkapitole.

¹⁴⁷ SEIDL, Jan: *Od žaláře k oltáři* str. 48-49

¹⁴⁸ Státní oblastní archiv Zámorsk (SOAZ), fond Krajský soud Chrudim (1848) 1850 – 1949 (1967), inv. č. 1599, sign. zo., karton 1834

6 Mužské případy smilstva

„Obviněný tímto jednáním snažil se naléztí pohlavní ukojení na těle osoby stejného pohlaví a tímto zneužíval těla ku svým chlípným chťícím“¹⁴⁹

Zápis ze soudního vyšetřování, 1933

6.1 Případ Františka Šklíby, 21. březen 1924

Odborný učitel měšťanské školy v České Třebové měl tělesně zneužít své žáky, pro ukojení svých chlípných žádostí a potřeb. Okresní inspektor podal koncem března 1924 oznámení ohledně Františka Šklíby podezřelého pro nesprávné činy.¹⁵⁰ Celkem čtyři žáci u soudu vypověděli, že přibližně v letech 1921 až 1923 jim pan učitel dával neslušné návrhy a někoho dokonce osahával! První předvolaný svědek Gustav Pitterle před soudem vypověděl, že po vyučování se spolužákem nesl do Šklíbova kabinetu mapy. Obviněný poslal spolužáka pryč, po odchodu se ujistil, zda spolu mají soukromí a položil svědkovi otázku, *„co dělá ptáček a zda mu na něm rostou chloupky?“*¹⁵¹ Četnictvu, během policejního vyšetřování s hlavním cílem sehnat velké množství důkazů a svědectví, uvedl nevhodné sexuální chování obžalovaného. Šklíba svému žákovi měl rozepnout poklopec a hladit své i jeho přirození. Hlavní přelíčení však tuto výpověď pro nevěrohodné tvrzení obešlo.¹⁵² Roku 1921, před začátkem školních prázdnin, svému žákovi položil ještě nevhodnou, intimní otázku. Pitterle tuto výpověď poskytl až během hlavního přelíčení, dříve se o ní četnictvu nezmínil. Po tělesné výchově si ho obviněný postavil stranou. Soukromě mu položil otázku, *„zda se při cvičení neuhodil, že by to mohlo narazit ptáčka a mohl mít tak po vajíčkách.“*¹⁵³ Komparací všech výpovědí můžeme chronologicky sestavit průběh trestního činu. Pokud pomineme intimní otázky, tak forma sexuálního nátlaku a zneužití začínala o dva roky později, v roce 1923. Gustav Pitterle, již žák III. ročníku vešel během měsíce května do Šklíbova kabinetu. Po vstupu obviněný uzavřel dveře, rozepnul svědkovy kalhoty, uchopil chlapcovo přirození a mačkal jej. *„Trvalo to asi pět minut, při odchodu*

¹⁴⁹ Státní oblastní archiv Zámorsk (SOAZ), fond Krajský soud Chrudim (1848) 1850 – 1949 (1967), inv. č. 1599, sign. zo., karton 1833

¹⁵⁰ František Šklíba (narozen 7. října 1865 v Rychnově nad Kněžnou, příslušný do obce Česká Třebová, ženatý, povoláním odborný učitel. Státní oblastní archiv Zámorsk (SOAZ), fond Krajský soud Chrudim (1848) 1850 – 1949 (1967), inv. č. 1599, sign. zo., karton 1729.

¹⁵¹ Tamtéž

¹⁵² Tamtéž

¹⁵³ *„Bylo to jednou v roce 1921, asi dva měsíce před shora uvedeným případem. Dříve jsem v tom neviděl nic nemravného, ale teď v tom vidím nemravnou věc.“* Tamtéž

žádal, aby to nikomu neříkal a Pitterle ze studu o tom nikomu tehdy neřekl.¹⁵⁴ Svou výpověď během hlavního přeličení pozměnil. Situace se neodehrála roku 1923, ale o celý rok dříve. Po školní vycházce ho obviněný poprosil, aby mu do kabinetu zanesl mapy. Během rovnání map mu přinesl na ukázkou knihu „*Letem českým světem*“, kterou svědek započal číst. Situaci Šklíba využil, hladil chlapci genitálie, až dosáhl erekce.¹⁵⁵ Přirození v erekčním stavu „*pořád natahoval a hladil*“. Soudní vyšetřování opatrně zavedlo otázku ohledně ejakulátu. Obviněný byl doposud stíhán pouze pro nevhodné projevy intimity, nyní proti němu stálo nařčení z pokusu o společnou masturbaci. Analýza případů často zmiňuje tzv. nedokonalou sodomii. Sexuální ukájení mimo penetrační styk proběhl buď formou orálního styku či masturbací. Dokud dotyčný orgasmus neprožil, formou viditelného ejakulátu, až doposud se mohlo jednat pouze o pokus, tedy nedokonalý styk. Zde spatřuji slabé místo v otázce dětské sexuality. Jak se přítomného svědka na orgasmus, lépe ejakulát zeptat? Chlapce pro svůj nízký věk automaticky považovali za sexuálně nevyzrálého. Záznam poukazuje na to, že povědomí o sexuálním životě přítomní chlapci měli, už jen pokud projev náklonosti mezi osobami stejného pohlaví považovali za věc zcela opovrženou hodnou.¹⁵⁶ Nechtěli dotyčnému kazit mravopověstnost ještě více, než si jí zažil s obviněným. Zápis výslechového řízení obsahuje konkrétní otázku chlapci položenou a to, „*zda během tahání něco vyteklo?*“¹⁵⁷ Oficiální přepis případu svědkovu výpověď značně zkresluje: „*Rozepnul mi poklopec, uchopil mé přirození, až se mi úd zcela ztopořil...Chlapec dále uvádí, že z údu nic nevystříklo.*“¹⁵⁸ Některé protokoly obsahují vedle oficiálních přepisů soudních řízení, ještě autentické zápisy přítomného zapisovatele během již konkrétního jednání. Komparace protokolů se může lišit především úpravou výpovědí. Podstatná část svědectví je zachována, ale stylisticky upravena.¹⁵⁹ Protistrany zajímalo svědkovo jednání, proč Pitterle do kabinetu svého učitele šel i přes to, když mu dřívější chování obžalovaného připadalo nemístné.¹⁶⁰ Dedukcí mohl přijít na to, jaká situace nastane, až s ním bude učitel o samotě.¹⁶¹

¹⁵⁴ Státní oblastní archiv Zámrska (SOAZ), fond Krajský soud Chrudim (1848) 1850 – 1949 (1967), inv. č. 1599, sign. zo., karton 1729.

¹⁵⁵ Tamtéž

¹⁵⁶ Tamtéž

¹⁵⁷ Tamtéž

¹⁵⁸ Tamtéž

¹⁵⁹ Tyto oficiální přepisy sloužili pro budoucí archivování. Ostatní protokoly využité během soudního řízení se nepovažovali za důležité, prošly tak většinou skartací. Pokud se nějaká část dokumentu přeci jen dochovala, jednalo se ve většině případů o pouhý jeden list. Oproti sondě případů například v Praze, kde se dochovala podstatná část případů, Krajský soud Chrudim nepovažoval za důležité spisy zachovat.

¹⁶⁰ Státní oblastní archiv Zámrska (SOAZ), fond Krajský soud Chrudim (1848) 1850 – 1949 (1967), inv. č. 1599, sign. zo., karton 1729.

¹⁶¹ Tamtéž

Jednoduše do kabinetu šel, „protože nevěděl, že by si dovolil s ním něco provádět.“¹⁶² Během hlavního přeličení svědek ještě uvedl, že mu dotyčný projevoval známky zalíbení. Zbylí žáci výpověď potvrdili. Šklíba formou drobných dáreků, většinou sladkostí, chtěl chlapce zaujmout. „Často jim vyprávěl, jak je má rád, hladil je a tázal se jich, zda i oni mají rádi jeho.“¹⁶³

Další předvolaný svědek František Pernštýn svou zkušenost s obviněným prožil v roce 1923 a téměř se shoduje s předchozím záznamem. Učitel na něj měl řadu neslušných otázek, ale přímo k pokusu o sexuální zneužití došlo až v jeho kabinetu.¹⁶⁴ Obžalovaný svému žákovi nabídl řadu knih, jenž si může soukromě přečíst. Pernštýn do knihy příliš začtený si neuvědomil, že mu Šklíba rozepínal poklopec. Činnosti zanechal ve chvíli, kdy do kabinetu vstoupil jiný učitel měšťanské školy. Obviněný chlapce odstrčil a ten utíkal do své třídy.¹⁶⁵ Přímý sexuální kontakt nastal v červnu roku 1923, kdy dopoledne svědek odešel do města zkouknout představení Arabů. Zde potkal obviněného a ten svědkovi nabídl doprovod zpátky domů. Učitel oba zavedl na přilehlou louku krytou hustým porostem. Šklíba ubezpečen jejich soukromím mu vyznával náklonost, přitom se snažil rozepnout chlapcovi kalhoty a uchopit jeho přirození. Kolem poledne nařídil svědkovi návrat domů, přičemž mu měl slíbit brzké odpolední setkání v lese.¹⁶⁶ Vzhledem k okolnostem velké akumulace lidí, policejní vyšetřování nashromáždilo velký počet svědectví. Svědci spatřili chlapce odcházejícího s mužem neznámo kam. Předvolaný obžalovaný Šklíba skutečně přiznal své setkání i obchod se svým žákem. Nařčení ze sexuálního zneužití však popíral. Obviněný chlapci nabídl společnou procházku do nedaleké štolky s cílem nabrat si trochu písku. Těsně před polednem se oba muži rozloučili a každý šel svou cestou. „Perštýn šel se mnou, byli jsme tam jen sami dva, ale písek byl mokrá a tak jsme šli s nepořízenou domů. Poněvadž Perštýn spěchal, opustil jsem ho a šel jsem domů. Já jsem byl doma již ve dvanáct hodin.“¹⁶⁷

Obžalovaný veškerá obvinění proti němu odmítnul. Celý soudní proces měl být prostředkem pomsty jeho žáků. Dotyční chlapci neprosplivali s dobrými známkami a dva z nich museli školu pro nevhodné chování opustit.¹⁶⁸ Iniciátor původního trestního oznámení zjistil

¹⁶² „Do kabinetu jsem šel, poněvadž mě tam pan učitel zavolal a poněvadž jsem se domníval, že tam se mnou nic dělat nebude.“ Státní oblastní archiv Zámorsk (SOAZ), fond Krajský soud Chrudim (1848) 1850 – 1949 (1967), inv. č. 1599, sign. zo., karton 1729.

¹⁶³ Tamtéž

¹⁶⁴ Například „Zda ho má malého“ Tamtéž

¹⁶⁵ Během toho, co mu Šklíba rozepínal poklopec u kalhot, se ho měl zeptat, „co dělá ptáček a zda mu na něm rostou chloupky.“ Tamtéž

¹⁶⁶ Situace se odehrála blízko obce Semanín, přibližně 6,5 km od České Třebové. Tamtéž

¹⁶⁷ „Důl je přístupný a vede tam vozová cesta.“ Tamtéž

¹⁶⁸ František Váhala a František Pernštýn museli opakovat ročník, neboť do svého učitele dostali nedostatečnou. Gustav Pitterle a Oldřich Dvořák byli z měšťanské školy vyloučeni pro nemravnost. Tamtéž

skutečnosti až po promluvě s jeho synem Oldřichem Dvořákem vyloučeného pro nevhodné chování začátkem roku 1924.¹⁶⁹ Karel Dvořák oznámil školskému řediteli výpověď jeho syna. Než muži učitele Šklíbu udali tamnímu četnictvu, snažili se chlapce podrobit výslechu sami. Oldřich Dvořák úmyslně v hodinách nedával pozor a útočil na členy učitelského sboru, neboť jeho mravopochestnost zkazil právě obžalovaný. Necítil se bezpečně v blízké přítomnosti učitele Šklíby, několikrát čelil nevhodným otázkám, které mu obžalovaný kladl. Průběh svádějí, opět koresponduje s předchozími výpověďmi. Šklíba o samotě Dvořáka hladil na prsou i v rozkroku, rozepnul mu kalhoty s cílem uchopit chlapcovo přirození.¹⁷⁰ To se však dotyčnému nepovedlo, neboť se svědkovi podařilo utéct. Otec respondentů Karel Dvořák zmínil, že učitel syna zeptal na společnou lásku rodičů. „Byl několikrát sám v kabinetě s obviněným, kde se ho ptal, zda viděl, jak se mají rodiče rádi, že i on ho má takto rád.“¹⁷¹

Dvořák ohromený synovou výpovědí potřeboval slyšet i další verze od ostatních zainteresovaných chlapců. Gustav Pitterle zpočátku nechtěl spolupracovat, „neboť to jsou nemravné věci a je hanba o nich mluvit“¹⁷², později však svého učitele obvinil. Svědectví chlapců potvrdil i školní zámečník, jenž v době probírajícího sexuálního zneužívání, žáky zaslechl při soukromém rozhovoru. Pitterle kolektivně sdělil nespokojenost návštěvy Šklíbova kabinetu, že „už tam dále chodit nebude“.¹⁷³ Prvotní domněnku o tělesných trestech aplikovaných na žácích dotyčný zavrhl, když mu Pitterle odpověděl: „Kdyby to nebylo nic horšího“.¹⁷⁴ Další dotazy chlapci ignorovali, neboť jim stud zabránil situaci více rozvádět.¹⁷⁵ Šklíba udán otcem Oldřicha Dvořáka i ředitelem školy se musel 19. března dostavit na četnickou stanici a vyčkat na další průběh soudního procesu. Dva dny po udání případ přešel do kompetence krajského soudu. Během nařízeného policejního vyšetřování byl obžalovaný umístěn do vazby. Svou obhajobu začal formou vypravování jeho učitelské kariéry. „Učitel jsem od roku 1888, vždy jsem se choval mravně ve škole i mimo ni“¹⁷⁶ Celé nedorozumění spočívá na odplatě jeho studentů za špatné známky i případného školního vyloučení. Iniciátorem měla být osoba ředitele pocitující ze

Státní oblastní archiv Zámorsk (SOAZ), fond Krajský soud Chrudim (1848) 1850 – 1949 (1967), inv. č. 1599, sign. zo., karton 1729.

¹⁶⁹ Chlapec byl v této době žákem IV. ročníku měšťanské školy.

¹⁷⁰ „Snažil se tam vsunouti ruku, odstrčil mu jej a utekl.“ Státní oblastní archiv Zámorsk (SOAZ), fond Krajský soud Chrudim (1848) 1850 – 1949 (1967), inv. č. 1599, sign. zo., karton 1729.

¹⁷¹ Tamtéž

¹⁷² Tamtéž

¹⁷³ Tamtéž

¹⁷⁴ Tamtéž

¹⁷⁵ Školní zámečník Jaroslav Hájek si po ukončení rozhovoru vzal Pitterleho stranou. Chtěl samozřejmě zjistit, co s nimi učitel v kabinetu provádí. Pitterle mu odpověděl: „Nepovím to, jsou to nemravné věci. Chlapec se červenal a styděl se.“ Tamtéž

¹⁷⁶ Tamtéž

strany učitele Šklíby ohrožení kariéry. Podle mínění měl ředitel pro svůj špatný zdravotní stav funkčně odstoupit a uvolnit tak místo případným kandidátům. Obviněný prokázal, dlouholetou zkušeností, vážný zájem o budoucí místo. Akce má navíc politické pozadí, dotyčný sympatizoval se Československou stranou lidovou.¹⁷⁷ Státní obhájce protistrany navrhl nařízení povinné lékařské prohlídky z podezření duševní poruchy. Soudní lékař, obviněného oproti ostatním názorům, označil psychicky i fyzicky zcela způsobilého. Množství výpovědí utvořili celek, na jehož základě byl František Šklíba uznán vinným pro zprznění mladistvých.

6.2 Případ Františka Kopeckého, 27. květen 1924

Katolický rolník František Kopecký¹⁷⁸ předstoupil před krajský soud v Chrudimi v roce 1924, aby vysvětlil své chlípné myšlenky a činy provádějící na svých čeledínech. Udání přišlo společně od Františka Michka a Václava Bise,¹⁷⁹ pracujících čeledínů na usedlosti Kopeckých v obci Lezník.¹⁸⁰ Michek začal pracovat jako čeledín u Kopeckých na začátku roku 1918, po celou dobu se k němu chovali slušně a kromě platu mu rodina poskytovala ubytování u rodinného známého v obci Lezník i každodenní stravu. Výpověď Michka však uvádí, že jeden večer, kdy práce na hospodářství trvala dlouho do noci, ho Kopecký vyzval, aby u něj přenocoval. Kvůli absenci volného místa na spaní měli oba muži spát v jedné posteli. „*Ihned po ulehnutí přišla řeč na nemravnosti, vyptával se mě na pohlavní věci...*“¹⁸¹ Kopecký večerním rozhovorem vzrušen začal Michka líbat a osahávat, „*rukou mu třel pohlavní úd, až došlo k vytřísnutí semene.*“¹⁸² Po intimním styku Kopecký ejakulát utřel o své podvlékačí kalhoty a oba muži usnuli. František Michek zanedlouho ze své služby vystoupil, ale v obci Lezník nadále zůstal jako čeledín na jiném hospodářství. O své sexuální zkušenosti se prozatím nikomu nezmínil až do roku 1923, kdy se v hostinci setkal s Václavem Bisem.¹⁸³

Bis od února 1920 vypomáhal u obžalovaného Kopeckého při stavbě stodoly a od začátku měsíce března vykonával veškeré úkony spojené s dobyt看em a hospodářstvím. Ke konci

¹⁷⁷ „Dotyčný jest neoblíben, poněvadž je o něm známo, že sympatizuje se stranou lidovou.“ Státní oblastní archiv Zámbrsk (SOAZ), fond Krajský soud Chrudim (1848) 1850 – 1949 (1967), inv. č. 1599, sign. zo., karton 1729.

¹⁷⁸ František Kopecký (narozen 20. 2. 1883 v Lezníku) tamtéž příslušník, katolík. Se svou ženou spravuje hospodářství v ceně 76 000 Kč, spolu vychovávají dvanáctileté dítě. Hospodářství vyměřeno 120 mírami pozemku bez dluhů. Na nemovitosti mají rodiče Kopeckého výměnek v roční ceně 4600 Kč.

Státní oblastní archiv Zámbrsk (SOAZ), fond Krajský soud Chrudim (1848) 1850 – 1949 (1967), inv. č. 1599, sign. zo., karton 1725

¹⁷⁹ Václav Bis (narozen 6. března 1900 v Dolním Újezdě, okres Litomyšl, příslušného v obci Lezník, ženatý, katolík, dělník u československé dřevařské společnosti v Poličce. Tamtéž

¹⁸⁰ Obec Lezník – část vesnice Polička v okrese Svitavy, Pardubický kraj.

¹⁸¹ Státní oblastní archiv Zámbrsk (SOAZ), fond Krajský soud Chrudim (1848) 1850 – 1949 (1967), inv. č. 1599, sign. zo., karton 1725

¹⁸² Tamtéž

¹⁸³ Z policejního protokolu a výpovědí obou mužů, nakonec vyšlo najevo, že se oba muži znali ještě před rokem 1918. Tamtéž

února mu Kopecký nabídl nocleh po celodenní práci, protože pocítoval značnou únavu, nabídku přijal. Soudní protokol nadále uvádí, že ho Kopecký časně ráno vzbudil a nakázal mu jít si lehnout k němu do postele, neboť mu byla zima. Obžalovaný prý mu přímo sdělil, „že potřebuje nějakého mladého, aby ho zahřál.“¹⁸⁴ Leželi vedle sebe pouze ve spodním prádle a košili, což Kopeckého sexuálně nabudilo. Jednou rukou Bise hladil po hrudníku, zatímco druhou rukou mu držel přirození. Sexuální styk nakonec skončil vyvrcholením obou mužů.

Soud velice zajímala nejen Bisova výpověď, ale hlavně popis jeho počínání. Mezi často kladené otázky patřil dotaz, proč si dotyčný nechal celou situaci líbit, ze začátku přeci mohl žádost ohledně společné noci v lůžku zamítnout. Bis se hájil způsobem poněkud paradoxním, kdy prý sám nevěděl, „že obžalovaný bude na něm chtít nějaké chlípnosti dělat.“¹⁸⁵ Bis podlehl svému přirozenému sexuálnímu pudu, kdy vyprovokován dotyky obžalovaného, dosáhl vyvrcholení. Nadále přiznal svou nevzdělanost ohledně sexuality, kdy se v této chvíli jednalo o jeho vůbec první intimní zkušenost. Nevěděl tedy, že tímto praktikovým způsobem lze dosáhnout orgasmu.¹⁸⁶ Soud Bisovy pohnutky mysli charakterizoval na základě mladistvé nerozvážnosti, protože v době incidentu měl respondent kolem dvaceti let. Společnost ho popisovala jako sexuálně nevyzrálého, jenž svůj sexuální život neměl šanci rozvinout, proto s nabídkou společně strávené noci souhlasil. Dalšími aspekty stojícími na mladíkově straně byl vztah mezi oběma muži. Stojí zde majitel hospodářství a osoba, jejíž se smlouvou zavázala druhému muži sloužit. Bis se mohl domnívat, že nesouhlasem přijde o své zaměstnání. V hlavním přelíčení tuto teorii potvrdil a ve svůj prospěch si vzpomněl na tehdejší výhrůžku od Kopeckého, který ho měl propustit ze služby, pokud s ním společně neulehne. Dalším bodem byl popis aktu mezi muži, kdy Bis sice přiznává, že následkem rozdráždění došel k orgasmu, ale údu druhého muže se přímo nedotkl.¹⁸⁷ Navíc poloha styku vykonstruovala pozdější náhled na Bisovu autoritu mužství, musel se obžalovanému zcela podmanit, tak aby druhý muž měl veškerou moc. „*Hned jakmile jsme ulehli, počal mě Kopecký ohmatávat, tlačil mě na sebe a povalil mě na sebe*“¹⁸⁸ Bis svou výpovědí přijmul novou identitu nezkušeného a zneužitého muže, která mu zůstala po celou dobu soudního procesu. Kopecký oproti tomu v záznamech figuruje jako člověk s uplatňující mocenskou autoritou.

¹⁸⁴ Státní oblastní archiv Zámorsk (SOAZ), fond Krajský soud Chrudim (1848) 1850 – 1949 (1967), inv. č. 1599, sign. zo., karton 1725

¹⁸⁵ Tamtéž

¹⁸⁶ Tamtéž

¹⁸⁷ „*Kopecký byl zpocen a třásl se na těle, tření mého údu jsem trpěl, poněvadž mi to bylo příjemné a byl jsem při tom hotov, semeno mi vyšlo.*“ Tamtéž

¹⁸⁸ Tamtéž

Druhý den Bis vůči svému zaměstnavateli cítil nenávisť, „*byl jsem zhnusený představou toho, co se mnou Kopecký dělal.*“¹⁸⁹ Další dny na něj Kopecký znovu naléhal, aby spolu strávili noc, tyto nabídky však dotyčný odmítl. Až začátkem března Kopeckému opět vyhověl a celá situace se opakovala. V této době již Bise neomlouvala sexuální nezkušenost, neboť musel počítat s možností společné masturbace. U soudu svou další obhajobu interpretoval takto: „*šel jsem s ním spát, protože mě nenapadlo, že by zase mohl něco chtít, tak jako poprvé, tak jsem šel...*“¹⁹⁰

Sledováním rozmezí mezi oběma činy, zjistíme, že se se staly v období dvou měsíců, kdy Bis první návrh přijal jako dělník a druhý již jako čeledín. Pokud se vrátíme k výpovědi Václava Bise, jež za příklad uváděl další žádosti přicházející od obžalovaného během celého měsíce, proč najednou dotyčný souhlasil? Domnívám se, že v tomto případě za to mohly nabídnuté výhody, jež Kopecký mladíkovi slíbil. Výpovědi přímo nezmiňují, že by František Kopecký takovou nabídku Václavu Bisovi učinil, avšak ihned týden po nastoupení do služby, kdy opět došlo k uspokojení obou mužů, dostal dotyčný vlastní pokoj s postelí.¹⁹¹ Tento styk se od prvního lišil v tom, že se dotyčný zpočátku bránil. Jelikož mu prý Kopecký naznačil propuštění ze služby, podlehl. Oba muži dosáhli vyvrcholení společnou masturbací, ale i v tomto případě se Bis genitálii druhého muže nedotýkal „*Bylo mi to příjemné, ale hmusilo se mi to...*“¹⁹² Dotyčný se během hlavního přelíčení snažil nenabourat idylickou identitu oběti, kdy obviněnému dává za vinu převážně zkažení mravopoctnosti. Kopecký ovlivnil jeho psychický stav, což mohlo vést k narušení partnerského vztahu s ženou, jenž navázal během působení své čeledínské služby.¹⁹³

Začátkem měsíce srpna 1920 byl však Bis ze své služby propuštěn, evidentně pro neplnění pracovních povinností na hospodářství. Během následujících tří let se seznámil s dotyčným Václavem Michkem, se kterým se v hostinci v roce 1923 sešel, aby společně mohli prodiskutovat podání trestního oznámení na svého bývalého zaměstnavatele.¹⁹⁴ Václav Kopecký u prvního slyšení své domnělé jednání popřel. Celá situace měla být vykonstruována ze strany mužů,

¹⁸⁹ Státní oblastní archiv Zámorsk (SOAZ), fond Krajský soud Chrudim (1848) 1850 – 1949 (1967), inv. č. 1599, sign. zo., karton 1725

¹⁹⁰ Tamtéž

¹⁹¹ „*Po tomto nastoupení do služby asi za týden vyzval mě Kopecký zase, abych šel s ním spát, protože mě nenapadlo, že by zase mohl něco chtít, jako poprvé, tak jsem šel. Kopecký to se mnou však opakoval, jako poprvé...*“ Tamtéž

¹⁹² Tamtéž

¹⁹³ U soudu v roce 1924 již jako manželka Václava Bise. Tamtéž

¹⁹⁴ Trestní oznámení první podal František Michek 29. října 1923 na místní policejní stanici, před soud bylo doručeno 1. listopadu 1923. Tamtéž.

neboť dotyčného viní a mstí se mu za ztrátu jejich zaměstnání. Státní obhájce Kopeckého navrhol, aby obžaloba byla zamítnuta pro nevěrohodnost a pro nedostatek důkazů. Z tohoto důvodu soud nařídil domovní prohlídku na hospodářství Kopeckého, kde však policie žádné způsobilé důkazy potřebné k usvědčení, nenalezla.

Tento vyšetřovací protokol poukazuje na to, že po celou dobu tohoto vyšetřování postava Kopeckého figurovala jako oběť. Společnost nedokázala pochopit, jak je možné, aby vlastník rozvinutého hospodářství, vzorný otec a živitel od rodiny dokázal svůj sexuální pud uspokojit prostřednictvím těla stejného pohlaví.¹⁹⁵ Případ by se z největší pravděpodobností uzavřel, pro nedostatek důkazů a svědků, kdyby se jako hlavní svědek nepřihlásil bratr Václava Bise Josef. Dle jeho výpovědi už v roce 1919 u Kopeckého po veselce přenocoval, dotyčný ho zcela opil a pak sexuálně zneužil. Další vypovídající svědek Václav Vostřel potvrdil zvrhlé sexuální chování Kopeckého, dotyčnému nabídl nocleh pouze za podmínky, že oba muži stráví noc na jednom lůžku. Po ulehnutí obviněný svědka osahával a lechtal. Tuto situaci svědek nedokázal pochopit, a proto z domu utekl. V těchto případech platila doba mlčenlivosti, případy starší pět a více let nemohl soud považovat za právoplatný důkazní materiál. Například policejní zápis Václava Michka, který uvádí, „že dotyčný sám potvrdil, že je to již pět let, kdy u Kopeckého takto přespal. Dosud se s touto zkušeností nikomu nesvěřil neboť se z vlastního studu bál. Tato okolnost tedy zůstala nevysvětlena a doba domnělého trestního činu nezjištěna.“¹⁹⁶ Vyšetřování takto promlčených výpovědí sloužily spíše ke komparaci, hledali se především podobné události a chronologicky se zaznamenávali do zápisu. Ani nová svědectví soud nepřesvědčil o vydání konečného rozsudku, i zde Kopecký figuroval zatím nevině. Zlom nastal při hlavním přelíčení, kdy se sám k činu doznal.¹⁹⁷ Není jisté za jakých pohnutek a okolností se sám k činu doznal. Evidentně za to mohl psychický nátlak vyvolaný stále probíhajícím vyšetřováním. Kopecký veřejně přiznal, že v únoru 1920 ulehl do společné postele s Václavem Bisem, odmítá však skutečnost ohledně sexuálního ukájení. Pokud má však dotyčný pravdu a skutečně sexuální styk Kopecký vykonal, dělo se tak pouze ve spánku. „Pokud jsem se zločinu dopustil, tak pouze z rozespalosti“¹⁹⁸ Vůči druhému Michkova obvinění, se však obžalovaný ohradil, neboť podle jeho domnění šlo pouze o pomstu. Ještě před tím, než začal soudní proces, měl dotyčný konflikt s Emílií Vostřelovou, Osobní spor skončil zažalováním rodiny Vostřelů pro urážku na

¹⁹⁵ Státní oblastní archiv Zámorsk (SOAZ), fond Krajský soud Chrudim (1848) 1850 – 1949 (1967), inv. č. 1599, sign. zo., karton 1725.

¹⁹⁶ Tamtéž

¹⁹⁷ Tamtéž

¹⁹⁸ Tamtéž

cti. Vostřelová spolu se svým synem bydlela v domě svého bratra Františka Michky, proto se soud domníval, že podané výpovědi měly původně rodině Kopeckých uškodit.¹⁹⁹

Soud měl tedy částečné doznání Václava Kopeckého. Pracovalo se s myšlenkou definující teorii o tom, zda akt vykonaný nevědomky a ne tedy z vlastního přesvědčení skutečně naplňuje skutkovou podstatu trestního činu. Koncem devatenáctého století však veškeré projevy homoerotiky společnost považovala za trestuhodné, v tomto případě tedy i pouhý dotyk genitálií druhého muže, ač ho aktér spáchal neúmyslně.²⁰⁰ Rozespalost by u soudu měla své důležité postavení a mohla být považována za polehčující okolnost, pokud by se situace stala pouze jednou. Kopecný později přiznal, že dotyčným Bisovi návrhy o společně strávené noci dával poměrně často. Tudíž i sexuální ukájení během druhého přespání ospravedlňoval svou nevědomou rozespalostí. „*Podruhé co jsem s Bisem spal, jsem mu možná na úd hmatal a třel tak dlouho až vyteklo semeno, ale nic si nepamatuji, protože jsem spal, nebyl jsem si toho vědom.*“²⁰¹ Zjišťovací soud nepřinesl do případu nové poznatky a samozřejmě důkaz o nespavosti nebylo možné žádným způsobem doložit. Doposud případ čerpal pouze ze svědectví určitých svědků, přítomní obhájci obou stran se nedokázali domluvit na společném řešení. Pro postup dalšího jednání měl Kopecný figurovat již jako doznatý trestní činitel. Naplnit definici paragrafu 129 b) měla pouhá myšlenka na stejnopohlavní sex. Případů, kdy dotyčného označili za viníka pouze prostřednictvím myšlenky homoerotického vztahu, byl v ostatních krajských soudech poměrně častý jev.²⁰² Protistrany dotyčnému zamítly obhajobu, v níž se snažil své jednání vysvětlit. Sice trest spáchal evidentně neúmyslně, avšak i během spánku musel mít na paměti, že vedle něho leží osoba stejného pohlaví. Výpověď Václava Bise přeci zmiňuje, že Kopecný přímo osahával své i jeho genitálie, tudíž by ho logicky tato činnost musela probudit a i kdyby ne, není možné stejný čin provést ve spánku dvakrát.²⁰³ Soud ho uznal vinným také z hlediska jeho věku. Většinou platilo pravidlo, že staršího muže automaticky považovali za viníka. Druhá figurující postava, s níž trestný čin paragrafu 129 b) spáchal, mohla díky svému nízkému věku být zcela zproštěna obžaloby.

¹⁹⁹ František Michka byl tedy synovcem Emílie Vostřelové a další povoláný svědek Václav Vostřel vypovídající proti Kopecnému byl jejím synem. Státní oblastní archiv Zámorsk (SOAZ), fond Krajský soud Chrudim (1848) 1850 – 1949 (1967), inv. č. 1599, sign. zo., karton 1725.

²⁰⁰ SEIDL, JAN. *Od žaláře k oltáři* str. 25

²⁰¹ Státní oblastní archiv Zámorsk (SOAZ), fond Krajský soud Chrudim (1848) 1850 – 1949 (1967), inv. č. 1599, sign. zo., karton 1725.

²⁰² SEIDL, JAN. *Od žaláře k oltáři* str. 25 - Naplnění skutkové podstaty trestního činu je v podstatě každý projev homosexuální erotiky

²⁰³ Státní oblastní archiv Zámorsk (SOAZ), fond Krajský soud Chrudim (1848) 1850 – 1949 (1967), inv. č. 1599, sign. zo., karton 1725.

Soud měl patřičné předpoklady tento případ uzavřít, avšak obhájce Kopeckého přišel se zcela novým tvrzením. „*Stěžovatel zřejmě nejednal v nějakém úmyslu směřující přímo k masturbaci, naopak hájil se výslovně, že si nebyl ničeho vědom... Takovýmto způsobem nechtěl svůj pohlavní pud ukájet, avšak dotyčný trpí vážnou neurotickým onemocněním...*“²⁰⁴ Porucha mohla způsobit částečné výpadky paměti, která zapříčinila spuštění postranních a zcela nepřirozených chlípných myšlenek. Pro pomoc soud povolal vyšetřujícího lékaře, jenž měl zkoumat fyzický i psychický stav jedince. Jedná se o první případ aktivní zmínky působení lékařské správy mnou analyzovaného korpusu pramene. Sonda záznamů větších měst naopak prokazuje, že práce soudního lékaře s hlavním úkolem vypracovat patřičný posudek patřil k naprosto běžnému praktickému výkonu vyšetřování. Aktivní účast odborného znalce od roku 1927 rozšířil své pole působnosti také na psychiatrii.²⁰⁵ Pro obžalovaného se tak mohla situace radikálně zlepšit, neboť práce přítomného psychiatra se velmi lišila od soudního lékaře. Soud od této chvíle stále více inklinoval k psychickému než fyzickému stavu jedince. Pokud dotyčný trpěl psychickou poruchou, jež výrazně ovlivnila jeho sexuální život, mohla pak v širším spektru zájmu postrádat jakoukoliv trestnost. V první řadě měl posudek zjistit skutečný zdravotní stav obžalovaného, za druhé však hrál důležitou roli během rozhodnutí o vrozené homosexualitě. Soudní proces pracoval s teoriemi vrozené či získané perverze. Zkoumal se především rodinný stav dotyčných či takové banality jako ekonomický statut.²⁰⁶ Veškeré známky překročení dobového diskurzu mohli rozhodnout o dalším vývoji soudního procesu. Předtím než existovaly znalecké psychiatrické posudky, si jurisdikce vytvářela vlastní rozhodnutí. Otcovství či společný manželský svazek prokazoval známky heterosexuality, tudíž se zcela opominula myšlenka vrozené perverze/homosexuality. České prostředí však odborné znalce prosazující soudobý stav převážně medicínského náhledu na homosexualitu postrádalo.²⁰⁷ Problémem se však ukázala i ochota soudu některého znalce z oblasti sexuální patologie oslovit.²⁰⁸ Členové z řad sexuální patologie si své cenné rady a zkušenosti předávali na konferencích. Se svou významnou teorií v této dekádě přišel Hugo Bondy, zabývající se převážně mužským pohlavním ústrojím, jenž dokáže ovlivnit budoucí sexualitu. Mužské pohlavní ústrojí se dle této teorie skládá

²⁰⁴ Státní oblastní archiv Zámorsk (SOAZ), fond Krajský soud Chrudim (1848) 1850 – 1949 (1967), inv. č. 1599, sign. zo., karton 1725.

²⁰⁵ Rozhodnutí nejvyššího soudu z roku 1927. Otázka perversity je stále více složitá a proto byl pro pomoc povolán znalec psychiatrie. Soud od této chvíle stále více inklinoval k psychickému než fyzickému stavu jedince. Pokud dotyčný trpěl psychickou poruchou, jež mohla výrazně ovlivnit jeho sexuální život a to i zcela nevědomky, tak tato skutečnost ve větší míře postrádala jakoukoliv trestnost. SEIDL, Jan: *Od žaláře k oltáři* str. 29

²⁰⁶ Tamtéž str. 30

²⁰⁷ Tamtéž str. 31

²⁰⁸ Například v roce 1930 psychiatr Hugo Bondy (1897 – 1939) uvedl, že pražský krajský soud nemá dostatek „dobré vůle“ přihlížet k posudkům z oboru sexuální patologie.

ze dvou činných žláz. První žláza nazývána generativní vyprodukovává sekret určený k oplodnění ženy během heterosexuálního styku. Druhá žláza oproti tomu sekret vylučuje také, ale pouze pokud dotyčný masturbuje. Tato žláza má svou důležitost především v době dospívání, kdy každý muž své tělo zkoumá, objevuje a potřebuje ukojit své vrozené pudy. Proto nesla označení žláza pubertní, dospělost produkci sekretů zastavila a aktivní zůstala pouze žláza primární určená k reprodukci.²⁰⁹ Homosexuálnímu jedinci během procesu dospívání žláza generativní degraduje, zvětšil se výrazně vliv druhé žlázy, proto tedy jedinec začal inklinovat k mužskému pohlaví. Bondy za samotný vznik homosexuality považoval nesprávně vyvinuté lidské tělo, ne psychický stav lidské mysli, jak tomu bylo u jeho předchůdců. Člověk se dokáže z homosexuality vyléčit ne prostřednictvím psychoanalýzy, ale prostřednictvím medicíny, konkrétně chirurgického zákroku.²¹⁰ Bondy homosexualitu nepovažoval za trestnou, nesouhlasil ani s definicí paragrafu 129 b). Homosexualita dle jeho názoru patřila k pohlavní přirozenosti člověka, muži nemají v rámci sexuality na výběr. Lze říci, že příroda sama rozhodla o destrukci a proměně genitálního ústrojí, proto činy jedinců považoval za přirozené, neboť nemají na výběr.²¹¹ Prostředí české jurisdikce by potřebovalo do nového trestního zákoníku otázku homosexuality vůbec neinklinovat. Prosazoval myšlenku, kdy ne všichni muži homosexuálně založení museli nutně své jednání považovat za nesprávné, někteří s tímto odlišným způsobem života rádi žijí!²¹²

Náš případ se však u soudu projednává v roce 1924, tudíž posudek vypracovala pouze osoba pověřena na obžalovaném prodělat patřičnou lékařskou prohlídku. Protokol však neuvádí teorii vrozené/získané homosexuality, jak je tomu například u jiných případů. Vyšetření se zaměřuje pouze na neurotické onemocnění. Kopecký po celou dobu vyšetřování i probíhajícího soudního aktu působil ve vazbě, kde k němu také ošetřující lékař přistoupil. Lékařská zpráva o pacientovi hovořila takto: *„Jestliže duševní stav odsouzeného Františka Kopeckého označují soudní lékaři jako vážnou chorobu duševní a sice neurasthenii s mráкотnými stavy vědomí, kte-*

²⁰⁹ První primární žláza nazývána generativní má za úkol oplodnit ženskou buňku, tedy vajíčko. Druhá pubertní žláza oproti tomu slouží pouze k ukojení svých vrozených potřeb, bývá skryta a veřejně se o ní nemluví. BONDY, Hugo: Trestnost homosexuality (K reformě §129 I. b. tr. z.) in *Revue v neuropsychopathologii, therapii, veřejné hygieně a lékařství sociálním*. 1921, ročník 18. Číslo 1 – 2. Str. 20 – 22

²¹⁰ Stačilo tedy, aby se více vyvinutá pubertní žláza operativně nahradila novou a zdravou žlázou. V takovém případě se z homosexuálního individua stane heterosexuální.

BONDY, Hugo: Trestnost homosexuality (K reformě §129 I. b. tr. z.) str. 22 - 23

²¹¹ Oproti tomu kritizoval například mužskou prostituci, v níž působí osoby stejného pohlaví avšak heterosexuálně založení. Homosexuální muži zde bývají zobrazeni jako oběti s prvky feminity. Například slabost, sami nedokázali vyjádřit nesouhlas s nabízeným sexuálním stykem. Podobně jako Eva nedokázala odolat prvotnímu hříchu. Tamtéž str. 23

²¹² Tamtéž str. 23

rou dlužno podřaditi pod ustavení, jakožto střídavé pomnutí myslí, není tím ještě nijak prokázáno, že takovéto střídání pomnutí smyslu bylo v době spáchaného trestního činu.²¹³ Opozici tu však stojí další obvinění, proto neurotická porucha stejně jako v prvním návrhu obhajoby ohledně nespavosti nemohla dotyčnému pomoci. „Když sami lékaři praví, že trestní čin v roce 1918 spáchán byl s největší pravděpodobností ve stavu nepřičetném, ponechávající stranu skutečnost, že nejde tu o jediný čin smilstva proti přírodě.“²¹⁴ Kopecký se nikdy přímo ke skutku nedoznal. V této chvíli si byl zřejmě vědom, že trest ho nemine, soud pomalu případ uzavřel. Kopeckému určili výkon testu v rozmezí tří měsíců těžkého žaláře a ztrátu volebního práva.²¹⁵ Do poslední chvíle se s pomocí svých obhájců snažil prosadit svůj poměrně špatný zdravotní stav. Neurotické onemocnění zapříčiňující výpadky paměti a záchvaty zabraňuje dotyčnému nastoupit do vězení, neboť k tomu jeho stav není uzpůsoben. Muži však zcela zapomněli na okolnost, kdy obžalovaný i přes svůj evidentně špatný zdravotní stav dokáže řídit poměrně velké hospodářství.²¹⁶ Předvolaná manželka obžalovaného Rosalie Kopecká podala před soudem žádost, aby její muž pro špatný zdravotní stav nenastoupil výkonu trestu. Trest mu má být buď zcela prominut, nebo odložen na neurčitý čas, který oba manželé využijí k nápravě svého manželství. Delší manželova nepřítomnost mohla ohrozit výchovu společné dcery i správu hospodářství.²¹⁷ Odklad trestu měl převážně pomoci dotyčným zlepšit svou životní situaci, případně zabezpečit rodinné příslušníky. Nová lékařská zpráva, přikázána soudem, Kopeckého označila za již nemocného člověka, neschopného nastoupit celý výkon trestu. Nepodařilo se obžalovaného zcela zprostit obvinění, avšak den nástupu do vazby soud odročil na jeden rok.²¹⁸ Obhájci protistran nesouhlasili s rozhodnutím soudu. Důraz kladli na věkový rozdíl mezi muži, kdy Václav Kopecký provedl smilný čin na těle osoby mladistvé a zneužil své mocenské postavení zaměstnavatele. Trest těžkého žaláře má být výchovnou metodou, jak zabránit obdobné trestní činnosti. „Kopecký kazil osoby mladistvé, k polepšení obžalovaného a k eventuálnímu zabrání obžalovaného, aby na příště podobného trestního činu se nedopouštěl...jest nesmírně zapotřebí zamítnout podmíněný odklad výkonu trestu...“²¹⁹

²¹³ Státní oblastní archiv Zámrsrk (SOAZ), fond Krajský soud Chrudim (1848) 1850 – 1949 (1967), inv. č. 1599, sign. zo., karton 1725.

²¹⁴ Tamtéž

²¹⁵ Tamtéž

²¹⁶ Tamtéž

²¹⁷ „Manžel pochází z rodiny duševně zatížené, není tělesně ani duševně zdrav. Výkonem trestu by bylo nejvíce zničené naše společné dítě.“ Tamtéž

²¹⁸ „Výslechem svědků a nálezem posudků soudních lékařů bylo zjištěno, že František Kopecký jest ztížen vážnou chorobou duševní i tělesnou, kteráž vylučuje naprosto, aby František Kopecký přisouzený mu trest nastoupil.“

Tamtéž

²¹⁹ Tamtéž

Václavu Bisovi soud vyměřil dvou měsíční trest těžkého žaláře. Uvažovalo se také o odejmutí volebního práva, avšak polehčující okolnosti hráli v jeho prospěch. Základem soudního procesu a následovného odsouzení obou mužů byla pouze svědecká výpověď Václava Bise.²²⁰ Tato výpověď prošla, jak jsem se již zmínil, komparací s dalším svědectvím mužů označené za oběti sexuálního ukájení Václava Kopeckého, na celkovém rozhodnutí však neměly primární vliv.²²¹ Osobu Václava Bise lze analyzovat ze dvou pohledů. Na jedné straně dobový kontext interpretuje sexuální oběť, avšak opozičně v něm společnost spatřovala spolupachatele. Polehčující okolnosti můžeme tak rozdělit do tří kategorií – udání, věk, sexuální nezralost. Bis ze zcela vlastního přesvědčení svého bývalého zaměstnavatele udal, proto soud nakonec v rozhodování inklinoval více k tomuto svědectví. Neměli pochyb o pravdomluvnosti podané výpovědi, neboť proč by se dotyčný sám přiznával k smilnému činu?²²² Ve skutečnosti nezáleželo na tom, zda dotyčný styk spáchal úmyslně či nikoliv. Trestná byla jakákoliv činnost spojená s homosexuálními projevy nehledě na to, s jakou sexuální rolí se incident odehrál. Zjednodušeně lze říci, ten kdo první trestní věc nahlásil, měl u soudního sporu výhodu. Dalším důležitým prvkem stojící v popředí zájmu soudního jednání, byl věk všech přítomných. Václav Kopecký se dopustil trestného činu na osobě mladistvé, protože Václav Bis v době incidentu měl pouhých 19 let.²²³ Soud jednání definoval využitím mocenské autority staršího muže. Konstrukt mladšího, nezkušeného muže prostupuje celým protokolem a odpovídá dobovému diskurzu. Sexuální nezkušenost znamenala prakticky zneužití, ale také ztrátu elementu maskulinity. Bis sám odkazoval na zhoršení psychického stavu během navázání kontaktu se svou budoucí manželkou. Pasivní sexuální úloha mu nakonec zapříčinila mírnější průběh trestu. „*Nutno dlužno uvést, že byl tento obžalovaný od obžalovaného Kopeckého tímto k činu trestnímu sveden, tudíž mu nebyla uznána ztráta volebního práva.*“²²⁴

²²⁰ Státní oblastní archiv Zámrsrk (SOAZ), fond Krajský soud Chrudim (1848) 1850 – 1949 (1967), inv. č. 1599, sign. zo., karton 1725.

²²¹ V první řadě se na tyto výpovědi poukazyvalo jako na promlčené, neboť doba domnělého sexuálního zneužití přesáhla pět let.

²²² Tento poměrně častý jev se vyskytuje ve více případech. Pokud dotyčný sám dorazil na příslušnou policejní stanici, udal sebe i svého spolupachatele, soud více věřil jeho výpovědi. Státní oblastní archiv Zámrsrk (SOAZ), fond Krajský soud Chrudim (1848) 1850 – 1949 (1967), inv. č. 1599, sign. zo., karton 1725.

²²³ Kopeckému v roce 1920 bylo 37 let. Svou první sexuální zkušenost začal již v roce 1918, kdy mu bylo 35 let.

Tamtéž

²²⁴ Tamtéž

Během doby odkladu nástupu do vězení několikrát přišla policie Václava Kopeckého zkontrolovat. Dotyčný prokázal znaky dobrého chování, svůj čas využil k výchově své dvanáctileté dcery.²²⁵ Výsledkem několika svědků se již podobné trestné činnosti nedopustil. Kopeckému se zhoršil zdravotní stav, což znamenalo častější záchvaty. „*Dle výpovědi svědků míval obžalovaný záchvaty, mdloby, které trvali pět minut a půl hodiny, bez příčiny se dával do křečovitého pláče...*“²²⁶ Dotyčný se již sám o hospodářství nedokázal postarat, proto jeho žena vzala do služby nové, poměrně starší čeledíny.²²⁷ Rodina nevzdala možnost dotyčnému prokázat jeho nevinnu, tím soudem nařízený trest zcela zamítnout. Kopecký podal návrh na ministerstvo spravedlnosti o znovu přezkoumání případu, zejména jeho duševního zdraví. Prezident Československé republiky Tomáš Garrigue Masaryk dle výnosu ze dne 21. srpna 1925 udělil Václavu Kopeckému milost. Trest skutečně prominut nebyl, pouze se proměnil v peněžitou formu. Dotyčný musel zaplatit peněžní částku 5000 Kčs. Termín splatnosti ministerstvo určilo do konce jednoho roku. Nebude-li částka splacena, dotyčný nastoupí původní trest.²²⁸

Jak ovšem prezident Československé republiky nahlížel na projevy homosexuality? Seidl ve své práci zmiňuje aktivní Masarykovu novinářskou činnost. Koncem devatenáctého století média přinášela zprávy ohledně soudního procesu s Oscarem Wildem.²²⁹ Poměrně protichůdné názory nejen na Wildovu osobnost, ale především na homosexuály uveřejňovali téměř všechny významné tiskoviny.²³⁰ Masaryk psal pod pseudonymem Sursum, uveřejnil své myšlenky v časopise Naše doba.²³¹ Dle něj veškerý projev homosexuality pojednává o degradaci společnosti. Wildeova literární díla obsahovala náznaky intimního života. Toto soukromí však prostoupilo na veřejnost prostřednictvím neutajených homosexuálních románek. Zde nastával

²²⁵ Václav Kopecký se dokonce stal členem obecní finanční komise (členem se stal těsně po odkladu trestu, v roce 1924) Před incidentem byl v letech 1908 – 1920 členem obecního zastupitelstva. Tamtéž

²²⁶ Kvůli rozsáhlejší nemoci a evidentně i špatnému psychickému stavu, se Kopecký více stranil společnosti a přestal chodit mezi lidi.

Státní oblastní archiv Zámorsk (SOAZ), fond Krajský soud Chrudim (1848) 1850 – 1949 (1967), inv. č. 1599, sign. zo., karton 1725.

²²⁷ Tamtéž

²²⁸ „*Nebude-li zaplacen ve lhůtě nebo lhůtách soudem stanovených, nastoupí původní výši trestu na svobodě, anebo jeho poměrná část odpovídající nezaplacené části peněžního trestu.*“ Tamtéž

²²⁹ SEIDL, Jan: *Homosexualita v praxi a diskurzu trestního práva* str. 91-92

²³⁰ Periodika s výraznou publikační činností v době **Wildeově** procesu byly: Čas, Moderní revue, Naše doba. Tamtéž str. 91-92

²³¹ Masaryk kritizuje britskou společnost, jež považovala **Wildeova** díla v literárních kruzích za velice oblíbené. Konzervativní Anglie tak s hrdostí Wilde četla, aniž by si uvědomila, že je homosexuálem. Masaryk přímo uvádí: Pšaná v duchu pederastie a perversity. Paradoxně po mediálním sexuálním skandálu se veškerá Wildeova díla zavrhl. Wilde se tak téměř ze dne na den stal z oblíbeného autora, autor zakázaný. Tamtéž str. 92 a také LEWIN-SOHN, Richard (Morus): *Světové dějiny sexuality* str. 225

hlavní problém, kdy společnost toužící po senzaci, začne projevovat větší zájem o homosexualitu, čímž zaujme v rámci sociálního prostoru větší místo.²³² Masaryk zaujímající ke stejnopohlavním vztahům převážně negativní postoj, využil svého důležitého postavení v oblasti jurisdikce a obžalovaného Václava Kopeckého omilostnil. Domnívám se, že v tomto procesu zájem primárně směřoval na zdraví jedince i celé rodiny. Sexualita, tedy hlavní důvod vyvolání soudního procesu, nezaujímala v celkovém rozhodnutí značný vliv. Mělo se zejména „*posílit fyzické i psychické zdraví jedince ku prospěchu výchovy dítěte.*“²³³

6.3 Vězeňské prostředí, Případ Stanislava Čičeckého, 5. březen 1926

Mužská homosexualita v uzavřeném prostoru bez větší koncentrace ženského elementu byla častým prostředkem uspokojení sexuálního pudu. V tomto ohledu existuje teorie získané homosexuality, vždy se vztahující k daným okolnostem.²³⁴ Projevy intimity, většinou nepenetrčního styku byly časté například v armádě. Výzkum poukazuje na to, že společnost problematiku všeobecně znala, avšak nestala se předmětem řešení. Meziválečné období přineslo sexuální boom, narukovaní muži dosáhli rozhledu v oblasti sexuality. Američtí vojáci vřele uvítali evropské ženy nabízející jim svá těla. Nutno podotknout, že většina ženatých vojáků doposud provozovala sex pouze se svou ženou, jinou formu uspokojení prakticky neznala. Pro Evropanky, zlákané představenou cestou s novým milencem do Ameriky, tento fakt neznamenal překážku.²³⁵ Dvacátá léta charakterizovala uvolněná morálka, intimita zasahovala do veřejného prostoru, což značilo větší problematiku zájem. Meziválečné období posloužilo jako platforma pro rozvíjející se homosexualitu, rozvinutou více ve třicátých letech formou prostituce.²³⁶ Za druhé světové války vznikaly teorie sexuální frustrace, avšak vztažené pouze na maskulinitu, neboť válka je výhradě záležitost mužů. Armádní velitelé naslouchali radám psychologů, že rozkoš nelze z prostoru odstranit. Stav armády lze zlepšit sexuálním vybitím, při dlouhém tažení válečných stavů totiž muži na sex myslí neustále.²³⁷ Obavy z homosexuálních praktik daly

²³² Celkově lze Masaryka označit za průkopníka sexuality v rámci českého akademického prostředí. Ve svých přednáškách se nebál hovořit o intimitě mezi pohlavím. SEIDL, Jan: *Homosexualita v praxi a diskurzu* str. 92

²³³ Na rozhodnutí mělo evidentně vliv i dobré společenské postavení. Rodina Kopeckých se svým majetkem patřila mezi nejbohatší hospodáře v obci. Kopecký také od roku 1918 vykonával funkce v oblasti správy obce. Státní oblastní archiv Zámrsrk (SOAZ), fond Krajský soud Chrudim (1848) 1850 – 1949 (1967), inv. č. 1599, sign. zo., karta 1729.

²³⁴ Otázka vrozené/ získané homosexuality byla častým předmětem soudního jednání. Soudní lékaři měli za úkol tuto problematiku posoudit.

²³⁵ Čtyři milióny amerických vojáků během první světové války narukovalo do armády. Po válce započala masivní vlna rozvodů. LEWINSOHN, Richard (Morus): *Světové dějiny sexuality* str. 255

²³⁶ Krize třicátých let znamenala rozvinutí prostituce obecně. Morálka uvolněných dvacátých let pominula a sexualita se opět stala věcí soukromou. Tamtéž str. 255-256

²³⁷ Tamtéž str. 256

vzniknout zcela novému trendu filmových hereček. Produkce meziválečné a válečné kinematografie obsazovala do hlavních rolí dobově nejkrásnější ženy. Reálně praktikovaná erotika se symbolicky přenesla na filmové plátno. Vojáci prostřednictvím těchto filmových snímků neměli zapomenout na krásu ženského těla, zároveň zde panovala představa nalezení podobné ženy po skončení války.²³⁸ Konec války opravdu nezaznamenal rapidní růst homosexuality, nýbrž úpadek monogamie. Muži zlákaní novou představou sexuální reality odmítli vykonávat roli manžela a nechtěli své sexuální zkušenosti získat pouze s jednou ženou. Paradoxně se homosexuálním stykům zabránit nepodařilo, muži začali své chování usměrňovat a styk se prováděl pouze za veliké opatrnosti.

6.3.1 Vězeňské cely a koncentrační tábory

Větší akumulace osob na malém prostoru znamenala velké sexuální napětí. Vedle onanie, osoby k ukojení přirozeného pudu využili i homosexuální styk. Někteří aktéři sex strategicky využívali za získáním různých výhod. Mnohdy to byl jediný prostředek k udržení konkrétní osoby na živu. Formu tzv. transgresivní homosexuality definuje výzkum Anny Hájkové o koncentračních táborech. Komparace s každodenním životem osob z vězeňského prostředí vykazuje obdobnou strukturu. Musíme si však uvědomit, že strategie nevyužívali pouze osoby odsouzené. Časté výpovědi svědků popisují zvláštní vztahy s dozorci, kteří své svěřence chránili za každých okolností. Život uvnitř koncentračních táborů, zoufalý pro všechny vězně, nutně pro konkrétní osoby neznamenal konec naděje. Nacisté homosexualitu považující za jeden z důvodů úpadku německého národa, uplatnili všechny své dosavadní prostředky k zabránění stejnopohlavním stykům uvnitř koncentračních táborů. Spoluvězni se snažili s takovýmto homosexuálním člověkem nepřijít moc do kontaktu ze dvou hlavních důvodů. Primárně šlo o výstrahu fyzického trestu, pokud někdo z dozorců pojme podezření možného intimního vztahu. Druhým iracionálním důvodem byl prostý strach. Obecně panovalo přesvědčení, kdy zdravého heterosexuálního jedince může homosexuální osoba nakazit, stane se tedy nemocným.²³⁹ Výstrahu pro ostatní homosexuální vězně nahradila hra vymyšlená dozorci. Tato představení často měla sexuální zabarvení s hlavním cílem dotyčného ponížit. Muže kruhově rozestavěli uprostřed místnosti se svázanými horními končetinami. Předem vytipovaný jedinec vstoupil, zcela nahý, doprostřed kruhové sestavy, kde ho dozorci začali bičovat.²⁴⁰ Redukování homosexuality probíhalo také ve formě náročného fyzického vyčerpání. Práce homosexuálům nacisty svěřena

²³⁸ Tento druh show-sexuality splnil svá očekávání. Muži se dokázali soustředit na válečné úkoly, ale co je hlavní, homosexualita byla na nízké úrovni. Tamtéž str. 256

²³⁹ ROKAKIS, Jennifer: *The Persecution of Homosexuals During the Holocaust*. Eastern Michigan University, 2013. Str. 26

²⁴⁰ Dotyčný byl i někdy oblečený, pouze měl odhalené genitálie. Tamtéž str. 25

patřila mezi nejpřísnější v táborech. Mnoho heterosexuálních vězňů tyto výpovědi potvrdili. Nejznámější byly například práce v kamenolomu nebo hliněných jámách.²⁴¹ Nacisté své vězně využívali formou vědeckých i lékařských pokusů téměř během celého holocaustu.²⁴² Mnoho experimentů s homosexuálními vězni mělo zjistit, zda je možné nemocné osoby vyléčit. Vyléčení nemoci znamenalo začlenit dotyčného do německé společnosti, stát se vzorným občanem s produkcí zdravých potomků.²⁴³ Důkazem toho, že byli homosexuální vězni diferenciováni od ostatních, jsou například paměti Rudolfa Hösse,²⁴⁴ velitele koncentračního tábora Auschwitz. Höss později napsal, že homosexuálové byli odděleni, aby bylo zabráněno šíření homosexuality k jiným vězňům a strážcům.

Nacističtí dozorcí se případnému homosexuálnímu styku snažili zabránit všemi možnými prostředky, avšak paradoxně k ukojení vlastního pudu využili některého z vězňů. Většinou si vytipovali mladého muže, který jim měl sexuální služby poskytnout. Strážce s největší mocí, zvaný kápo vlastnil svého osobního sexuálního služebníka.²⁴⁵ Jakmile byli zajatci strážemi nebo kápem vybráni, dostali určitá privilegia a stáli v čele hierarchizované vězeňské pyramidy.²⁴⁶ Mnozí z kápů chránili většinou mladé vězně před zneužitím, dávali jim zbytky jídla a pomáhali jim vyrovnat se s každodenním životem v krutých podmínkách. Kontakt z pravidla nebyl trvalý, pokud byl kápo ze svého svěřence unavený, opustil ho.²⁴⁷ Poskytování sexuálních služeb se netýkalo pouze homosexuálních jedinců, právě naopak. Většina heterosexuálních

²⁴¹ Plno homosexuálních vězňů bylo posláno do koncentračního tábora Buchenwald a Flossenburg, kde měli těžké a nebezpečné práce v dolech zastat. Tuto činnost doplňovali časté nemoci z psychického i fyzického vyčerpání, hladu a zejména únavy. Vězni hovořili také o častých fyzických trestech, některé z nich označovali slovem masochistické. Vězni často nezemřeli vyčerpáním, nýbrž smrtelnou nehodou. Existuje mnoho případů, kdy těžké kameny, během práce v kamenolomu, dotyčného zasypali. Tamtéž str. 25

²⁴² Experimenty se prováděly převážně na nemocných lidech, psychicky i fyzicky postižených, těhotných ženách, dětech a samozřejmě také na homosexuálech. ROKAKIS, Jennifer: *The Persecution of Homosexuals During the Holocaust* str. 25

²⁴³ Známa forma aplikované léčby byla kastrace. Sloužila nejen jako trest a připomínka za jejich zločin, ale hlavně jako sexuální stimulace. Muži zbaveni svých genitálií nebudou mít na zvrhlé sexuální tužby ani pomyslení, a pokud by přeci jen měli, kastrace znamenala konečnou fázi intimnějšího styku. Plno mužů však na následek kastrace zemřelo, neboť zákrok byl proveden v nehygienických podmínkách a pooperační ošetření, v tomto případě, neexistovalo. Další metodou experimentování, kterou nacisté u homosexuálních vězňů používali, byla hormonální léčba. Po kastraci či aplikování hormonů, byly vězňům pokládány rozličné otázky, aby se zjistilo, zda mají zájem o opačné pohlaví. Někteří vězni potvrdili změnu jejich psychického myšlení, avšak v naději, že budou propuštěni. Vězni v koncentračních táborech skutečně nevěděli, jaké podmínky se dějí za zdmi tábora. O probíhající válce neměli žádné informace, proto své jednání záměrně směřovali pro dobro nacistických vojáků. Jednoduše si mysleli, že po skončení války a propuštění z koncentračního tábora, budou mít lepší naději na budoucnost, jako vzorný německý občan. Tamtéž str. 26-28

²⁴⁴ Rudolf Höss (1900 – 1947)

²⁴⁵ ROKAKIS, Jennifer: *The Persecution of Homosexuals During the Holocaust* str. 29

²⁴⁶ BERGEN, Doris L.: *War and Genocide: A Concise History of the Holocaust*. Lanham, 2009. Str 219

²⁴⁷ ROKAKIS, Jennifer: *The Persecution of Homosexuals During the Holocaust* str. 29

mužů prostřednictvím transgresivní homosexuality koncentrační tábor přežila, a pokud ne, získala výhody pro své blízké.²⁴⁸

Vězeňské prostředí oproti koncentračním táborům vytvořilo vhodné podmínky pro větší rozvoj sexuální morálky. Výzkumy prováděné v padesátých letech přinesly nové poznatky do vězeňské každodennosti. Důsledkem přeplněných cel, špatné morálky i nedostatečného množství podpůrné činnosti, vězni svůj čas zkracovali prostřednictvím sexuálních tužeb.²⁴⁹ Téměř žádné soukromí a nepřetržitý dozor zastávali zdroj neukojitelné touhy po nových zkušenostech. Ženské i mužské věznice vytvořili pomyslný řád ohledně rozdělení aktivních/pasivních rolí. Vstupem do vězení muži inklinují k podřízené roli vůči svým nadřízeným, musí dozorcům prokázat poslušnost a dodržovat předem stanovený řád. Připomínka selhání maskulinní role jako je například ztráta zaměstnání, může vést až k depresím. Pokoušejí se o znovunabytí svého postavení různými prostředky, neboť se nedokáží srovnat s feminizovanou pozicí.²⁵⁰ Homosexualita dopomohla vytvořit dispoziční prostor rozvoje osobnosti. Například mužský vězeň s největším počtem sexuálních obětí ubránil svou maskulinní roli pomocí mocenské autority aplikované na slabší spoluvězně. Dotyčný, kterého můžeme označit za vězeňského kápa, svým milencům zajišťoval ochranu i různé výhody.²⁵¹ Mnozí spoluvězni jsou do milostného vztahu nalákáni nedobrovolně, nesouhlasem dotyčného urazili. Msta většinou proběhla formou znásilnění a měla sloužit jako vzorový příklad neukázněnosti. Zásadní rozdíl mezi ženskou a mužskou věznicí je ve formě osobního náhledu. Ženy svým chováním připomínají děti, které je potřeba ukáznit. Muži považováni za trestance musí být pod dohledem a brzy napraveni.²⁵²

Intimní vztahy nebyly pouhou záležitostí kápa a jeho milenců. Logicky sex probíhal v uzavřených celách mezi spoluvězni. Mnou probádané složky krajského soudu v letech 1918-1945 odhalili pouze jeden případ z vězeňského prostředí. Stanislav Čičecký²⁵³ po prvním týdnu stráveném ve společné cele věznice pardubického okresního soudu, byl znovu předvolán

²⁴⁸ Z genderového hlediska se sexuální práce netýkala pouze mužů. Existují případy dozorkyň, které prožily milostný poměr s vězenkyní.

²⁴⁹ NEDBÁLKOVÁ, Kateřina: *Spoutaná rozkoš. Sociální (re)produkce genderu a sexuality v ženské věznici*. Praha, 2006. ISBN: 80-86429-65-2 str. 135-136

²⁵⁰ Prostor vězení, je podobně jako sociální prostor rozdělen na slabé a silné. Ve vězení se síla může transformovat do sexuality. Stereotypní rozdělení rolí s sebou nese i charakteristické rysy. Silní jedinci vykazují znaky maskulinity, jako jsou zejména svaly. Slabým jedincům oproti tomu jsou inklinovány znaky feminity: Přehnaná gestikulace, výraznější chůze. Slabí doplňují stanovený řád, slouží pro pobavení silnějších jedinců. Tamtéž str. 139

²⁵¹ Muž mohl také vznést požadavek ohledně vzhledu jeho milenců. Většinou se stávalo, že dotyčný na svém protějšku požadoval rysy feminity, jako byla chůze či pohyby těla. Tamtéž str. 137

²⁵² Tamtéž str. 143

²⁵³ Stanislav Čičecký (narozen dne. 17. března 1899 v Dulge (správný název Deluge) v Polsku, syn rolníka příslušného do Prahy) Státní oblastní archiv Zámorsk (SOAZ), fond Krajský soud Chrudim (1848) 1850 – 1949 (1967), inv. č. 1599, sign. zo., karta 1741.

před komisi pro podezření ze spáchání zločinu smilstva proti přirozenosti.²⁵⁴ Zločin měl spáchat v lednu, kolem půl 9 večer se svým spoluvězněm Františkem Peckou.²⁵⁵ Pod záštitou chladné noci i tenkých pokrývek ho poprosil, aby s ním strávil noc na jednom lůžku. Peckovo svědectví konkrétně označuje Čičeckého za vykonavatele trestného činu. Během noci ho obviněný začal líbat a dotýkat se na intimních částech těla. Mužům sexuální vzrušení zapříčinilo ztopoření jejich genitálií. Obviněný začal stahovat mužovi spodky, přičemž chtěl svůj ztopořený penis vstrčit do zadní části těla. „*Chtěl mu svůj úd vecpati do řiti*“²⁵⁶ Vyrušením neznámého příchozího, anální styk neproběhl. Pecka obžalovaného odstrčil a vrátil se na své místo. Svědecká výpověď byla potvrzena výslechem předvolaného Josefa Svobody, dalšího spoluvězně obou mužů. Ráno po incidentu Pecka nevydržel pocit hanby, se vším se tedy respondentovi svěřil. Soud začal své jednání za základu udání od dozorce, kterému vše Svoboda sdělil. Chtěl prý především ve věznici zachovat dobré mravy, protože takovýto čin si žádal potrestání.²⁵⁷ Obhajoba ze strany obžalovaného samozřejmě tvrzení zamítla. Dotyčný trpěl tuberkulózou, proto na podobné věci neměl pomyslení. Celý spor měli vyprovokovat spoluvězni, kdy společným cílem bylo odstranění aktéra ze společné cely.²⁵⁸ Obhajoba Čičeckého neměla na vliv soudního jednání žádný vliv, již předem bylo rozhodnuto o jeho vině. Protistrana hájení vyvrátila prostřednictvím Peckova svědectví. Obžalovaný po celou dobu inkriminujícího aktu měl Peckovi nařizovat mlčenlivost a diskrétnost. Nastanou-li komplikace z porušení žádosti, vše zapře. Soud žádost chápal jako doznání obžalovaného, proto veškerou snahu ohledně popření trestného činu, nebral v potaz. „*Soud hájení obžalovaného neuvěřil, neboť je vyvrácena samotných tvrzením obžalovaného. Čičecký říkal Peckovi, pro případ, že by z toho něco bylo, ničeho o tom neříkal, jinak vše zapře.*“²⁵⁹ Dále nenabyl přesvědčení o podání úmyslně křivého svědectví. Kdyby trestný čin Pecka prováděl dobrovolně a zalíbil se mu, nepokusil se ho přerušit útekem na své lůžko. Pravdivost svědectví potvrdilo i doznání spoluvězni Svobodovy.²⁶⁰ Pecka dále uvedl, že se s obžalovaným potkával ve věznici po dobu tří týdnů, ale společnou celu sdíleli teprve jeden týden. Třetí den obžalovaného začala trápit zima, proto mu Pecka ochotně zapůjčil svojí deku. Následující noc ho požádal o zahřátí vlastním tělem. „*Chtěl, abych si šel lehnouti*

²⁵⁴ Státní oblastní archiv Zámorsk (SOAZ), fond Krajský soud Chrudim (1848) 1850 – 1949 (1967), inv. č. 1599, sign. zo., karton 1741.

²⁵⁵ František Pecka (narozen 4. prosince 1900 v Čeperce, okres Pardubice, krmič Dobytky v Pardubicích u rolníka Fořta, pracovník čp. 93.) Tamtéž

²⁵⁶ Tamtéž

²⁵⁷ Tamtéž

²⁵⁸ Tamtéž

²⁵⁹ Tamtéž

²⁶⁰ „...nebo že, touto smilnou činností úmyslně trpěl, poněvadž v tomto případě, dle názoru soudu, kdyby byl chtěl Fr. Pecka toto smilstvo trpěti, nebyl by to vyprávěl svému spoluvězni Josefu Svobodovi, který vše oznámil dozorcům...“ Tamtéž

*na jeho kanape a vzal si všechny věci s sebou.*²⁶¹ Čičeckého předtím dobře neznal, proto nepomyslel na to, „že by s ním chtěl něco dělat“²⁶². Musíme mít na mysli hlavní důvod přerušení sexuálního styku. Oba muže vyrušily kroky na chodbě, proto ze strachu Pecka obžalovaného odstrčil. Soud si nepoložil adekvátní otázku, zda by koitus pokračoval, pokud by oba muže nikdo nerozptýlil.

Dle mého názoru, dotyčný Pecka mohl pojmout panické přesvědčení, kdy oba muže mohl kdokoliv zpozorovat. Svě jednání logicky využil ve svůj prospěch. Doznání spoluvězni Svobodovy považoval za důležitý krok, jak své chování ospravedlnit.²⁶³ Obviněnému Čičeckému pro ukojení chlípného pudu soud vyměřil trest prodloužení žaláře o další dva měsíce. „*Poněvadž je obžalovaný zažalován pro ukojení svých chlípných potřeb cizozemec, bude po odpykání trestu z celého území státu Československého vyhoštěn*“²⁶⁴ František Pecka pro svůj mladý věk a čestné zachování nenesl žádné následky. Rozsudek vycházel z posledního svědeckého protokolu Františka Pecky, který soudu nakonec přiznal, slib materiálního zisku za vykonání smilného činu. Čičecký po propuštění z věznice chtěl svého spoluvězně vzít na výlet do Prahy, kde mu chtěl zakoupit nové šaty. Odmítnout lákavou nabídku znamenalo potvrzení svědkovy nevinny.²⁶⁵

6.4 Případ Arnošta Zimpricha, Jindřicha Reslera a Oldřicha Hrdiny, 2. červenec 1926

Majitel zájezdního hostince Arnošt Zimprich pro podezření ze sexuálního ukájení prostřednictvím těla osoby stejného pohlaví, předstoupil před soud dne 2. července roku 1926.²⁶⁶ Předvolaní svědkové vypověděli, že obžalovaný žil vzorným způsobem života. Několikrát však zpozorovali pohyb poměrně zvláštních osob. Nemělo by to být poprvé, co společnost upozornila na projevy homosexuálního jednání. Archivní prameny zmínku soudního procesu z dané lokality neposkytují. Pokud někdo dotyčné udal, případ nepostoupil ke stoličce krajského soudu a případné řešení proběhlo na regionální úrovni. Obžalovaného udal soused, který večer roku

²⁶¹ Státní oblastní archiv Zámrsrk (SOAZ), fond Krajský soud Chrudim (1848) 1850 – 1949 (1967), inv. č. 1599, sign. zo., karta 1741.

²⁶² Tamtéž

²⁶³ V případě, že by je osudnou noc slyšel sám Svoboda, měl pro něj Pecka vysvětlení, které hrálo v jeho prospěch.

²⁶⁴ Tamtéž

²⁶⁵ Tamtéž

²⁶⁶ Arnošt Zimprich (Narozen roku 1873 v Ústí nad Orlicí) Ženatý hostinský v zájezdním hostinci „U Zimprichů“ Na místě bývalého hostince dnes stojí hotel Avion, postavený v roce 1937. Státní oblastní archiv Zámrsrk (SOAZ), fond Krajský soud Chrudim (1848) 1850 – 1949 (1967), inv. č. 1599, sign. zo., karta 1742. SEKOTOVÁ, Věra: *Ústecké hospody, kořalny a restaurace*. Ústí nad Orlicí, 1997. ISBN: 80-86042-07-3 str. 57

1925 zpozoroval častý odchod muže na toalety. Důkazy nalezené soudním vyšetřováním označili za spoluviníka Jindřicha Reslera.²⁶⁷ Zimprich dotyčného odvedl na pánské toalety, kde mu měl ohmatávat genitálie. Vzrušením oba ztopořené údy přitiskl k sobě tak, „*aby semeno na jeho úd vystříklo, což se také stalo.*“²⁶⁸ Jednání postoupilo doznáním spolupachatele Reslera, jenž se spáchaný čin nepokusil zapřít. Nadále soudu přiznal další sexuální uspokojení s obžalovaným, které se odehrálo v roce 1924. Průběh totožně odpovídá líčení projednávaného trestného skutku. Doznáním si evidentně chtěl zajistit polehčující okolnost. Svou spoluvinu sice nepopírá, avšak s činem souhlasil, neboť neměl na vybranou. Bez Zimrichova vědomí dotyčný ukradl ze zamčené kuchyně patnáct párků v ceně 5 Kč. Obžalovaný mu tímto způsobem slíbil, že trestný čin krádeže hlásit příslušným orgánům nebude. Soudní komise však neměla pochopení pro druhý spáchaný čin. Pokud skutečně Zimprich dotyčnému slíbil mlčenlivost, proč tedy došlo k dalšímu sexuálnímu uspokojení s odstupem téměř jednoho roku? Resler doznal určité zalíbení v praktikované činnosti, ne však jeho osobní vinou. Dočasné zmatení smyslů zapříčinil zejména alkohol, ale i mladistvá sexuální nevyspělost.²⁶⁹ Protistrana svědkovu výpověď vyvrátila, neboť roku 1924 na inkriminujícím místě zapíjel své čerstvě narozené dítě. Předpokládalo se tedy sexuální vyvržení během uzavřeného manželství. Jedinou polehčující okolností obhajoby byla přílišná konzumace alkoholu. Soudní proces pak projednával spíše zločin krádeže párků, než projev homosexuality. Oficiální protokol problematice věnuje poměrně velké množství zápisů. Odcizená věc nepřesáhla peněžní hodnotu 50 Kč., proto byla definována pouze přestupkem nedokonalé krádeže. Svědek čin ospravedlnil finanční tísni, kdy chtěl získat určité prostředky pro výživu svého dítěte.²⁷⁰ Příslušný čin smilstva by navíc nemusel dotyčný snášet, pokud by Zimprich přestupek dříve nahlásil.

Přítomný strážmistr dohlížející na řádný proces vyšetřování našel v případě nová svědectví. Umístění obžalovaného Zimpricha do vězení evidentně znamenalo zavření nájezdního hostince, což se doslechl i Oldřich Hrdina.²⁷¹ Ten strážmistřovi udal, že ho Zimprich chtěl několikrát v roce 1925, sexuálně zneužít. Trestný čin veřejně přiznal spíše ze strachu možných následků. Obžalovaný za Hrdinou vždy přišel na toaletu, kde mu ohmatával jeho přirození.

²⁶⁷ Jindřich Resler (narozen roku 1901 v Ústí nad Orlicí) ženatý, tovární dělník v Ústí nad Orlicí. Státní oblastní archiv Zámorsk (SOAZ), fond Krajský soud Chrudim (1848) 1850 – 1949 (1967), inv. č. 1599, sign. zo., karton 1742.

²⁶⁸ Tamtéž

²⁶⁹ Státní oblastní archiv Zámorsk (SOAZ), fond Krajský soud Chrudim (1848) 1850 – 1949 (1967), inv. č. 1599, sign. zo., karton 1742.

²⁷⁰ Tamtéž

²⁷¹ Oldřich Hrdina (Narozen roku 1906 v Ústí nad Orlicí) svobodný. Absolvent textilní školy v Ústí nad Orlicí, bytem však v Kerharticích. Tamtéž

Navrhoval společnou masturbaci, kdy ejakulát měl vystříknout přímo na Zimprichův penis.²⁷² Diskrétnost zaručovala odměna nabízených cigaret a peněz. Hrdinovo svědectví uvádí okamžité zavrnutí návrhu. Když za ním Zimprich přišel, osahával ho na ruku, přičemž se snažil vsunout druhou ruku pod kalhoty. Hrdina do obžalovaného strčil, utekl a činy nikomu pro počestnost nenahlásil. Protistrany svědectví zavrhly pro nevěrohodné udání lživých fakt. Hrdina vyšetřujícímu policistovi, ještě před svým veřejným vystoupením u soudu, přiznal vykonání společného sexuálního uspokojení. Každou neděli docházel do hostince, kde mu obžalovaný dával za společně strávené chvíle různé dary.²⁷³ Hrdina tedy jednání vědomě a úmyslně trpěl, ve svůj prospěch.

Soud se přiklonil k řadě polehčujících okolností. Muži vyvrcholili společnou masturbací, nikoliv přímým penetračním stykem. Během aktu sice vyšlo semeno, ale „*Prudké hnutí mysli bylo uznáno proto, že činů se dopouštěli dle jejich doznání, vždy po požití značného množství alkoholu, tedy ve stavu podnapilém.*“²⁷⁴ Zimprich dříve vynikal dobrou pověstí, hostinec byl oblíbeným místem společenského setkávání, proto soud rozhodl o vazbě tříměsíčního těžkého žaláře. Sexuální akt vykonal vždy posilněn alkohol, navíc projevil lítost nad provedeným činem, protistrany tedy rozhodli o odložení trestu na zkušební dobu tří let.²⁷⁵ Zbylá dvojice spolupachatelů dostala dvouměsíční trest s odkladem tří let.²⁷⁶

6.5 Případ Bohumila Macka, 4. červenec 1927

Poměrně známá osoba Bohumil Macek,²⁷⁷ byl několikrát pro své výtržnosti konané po posilnění alkoholu trestán. Svědkové vyprávěli o častých výletech do okolních hospod, kde Macek popíjel. Někteří dokonce zpozorovali, že dotyčný projevoval náklonost k převážně mladším mužům. Teorii definitivně potvrdil soused obžalovaného, ten zpozoroval svého souseda s místním obuvnickým tovaryšem Františkem Čermákem.²⁷⁸ Muži leželi nazí na louce nedaleko obce a svá nahá těla si vzájemně líbali.²⁷⁹ Projev nevhodné intimity, za bílého dne!, samozřejmě vzbudil veřejné pohoršení. Během soudního procesu byl Bohumil Macek umístěn do vyšetřo-

²⁷² Státní oblastní archiv Zámorsk (SOAZ), fond Krajský soud Chrudim (1848) 1850 – 1949 (1967), inv. č. 1599, sign. zo., karton 1742

²⁷³ Většinou se jednalo o alkohol zdarma. Někdy mu dával cigarety a půjčoval peníze. Tamtéž

²⁷⁴ Tamtéž

²⁷⁵ Tamtéž

²⁷⁶ Polehčujícími okolnostmi byly: Mladiství věk, částečná doznání a prudké hnutí mysli ovlivněné alkoholem. Tamtéž

²⁷⁷ Bohumil Macek (narozen 5. června 1890 v Litomyšli). Bytem příslušný v Čáslavi, kde byl také zaměstnán jako kuchařský pomocník. Státní oblastní archiv Zámorsk (SOAZ), fond Krajský soud Chrudim (1848) 1850 – 1949 (1967), inv. č. 1599, sign. zo., karton 1750

²⁷⁸ František Čermák (Narozen 2. února 1909 v Poličce) svobodný, obuvnický tovaryš v Poličce čp. 35 Tamtéž

²⁷⁹ Tamtéž

vací vazby, která měla zajistit izolaci sociálního kontaktu. Rekonstrukce případu odhalila sexuální poměr mezi muži trvajícím od podzimu 1926 do léta 1927. Vztah začal poskytnutím noclehu Františku Čermákovi a jeho matce po vyhození obou dotyčných z manželova domu. Lůžko připravil formou položené matrace na zemi. Ve stejné místnosti, kde hosté spali, se nacházela manželská postel Bohumila Macka sdílená s jeho ženou. Obžalovaný Macek během soudního procesu vypověděl, že paní Čermákové nabídl místo vedle jeho manželky, zatímco on si ulehne na matraci k jejímu synovi. Své rozhodnutí ospravedlnil následovně: „*Aby jeho matka nemusela ležeti na zemi a neboleli jí záda*“²⁸⁰ Společně strávená noc ho tělesně vzrušila, ztopořeným penisem Čermáka provokoval, až došlo k análnímu styku.²⁸¹

Muži spolu nežili v platném partnerském vztahu, ale přesto se téměř každý den navštěvovali. Obžalovaný svému milenci domluvil místo obuvnického tovaryše u svého bratra. Skutek neudělal na základě sexuálního chtíče, ale protože toužil dotyčnému pomoci. Strategicky tak muži žili odděleně v domech postavených těsně vedle sebe.²⁸² Každodenní stýkání na malém sociálním prostoru budilo podezření, důsledkem proto byly výlety do okolních obcí. Soud případ ukončil doznáním Františka Čermáka. Informace se donesla Bohumilovi Mackovi, který veškerou vinu vzal na sebe. Výpovědi zmiňují produktivní sexuální aktivitu každý týden, někdy i třikrát týdně. Protokol popisuje charakter obhajoby Bohumila Macka, ten svému nevysvětlitelnému chování nemůže porozumět. Pravděpodobně ho na nemravné myšlenky přivedl alkohol, tuto obhajobu potvrdil také Čermák. Muži vždy posilnění alkoholem potřebovali své tělo sexuálně vybit. Frustrace z nedostatku tělesného kontaktu umocněna větší mírou alkoholu, muže vzrušila, proto si vzájemně vypomohli. Macek během výslechu zmínil větší sexuální napětí, ale osobně nemůže za stálou přítomnost Čermáka, „*měl jsem ho příhodného*“.²⁸³ Soudní proces reálně naplněný vztah nezajímal, intimní styk uvnitř domu zůstal pro veřejnost skrytý. Hlavním cílem vyšetřování bylo zjistit, proč muži ukojení chlípného chtíče provozovali na prostoru veřejného prostranství.²⁸⁴ Čermákova výpověď detailně souhlasila s prvotním udáním. Muži vykonali společnou cestu do obce Korouhve, kde navštívili hostinec a vypili každý dvě piva. Macek výpověď rozvedl: „*Potom jsme byli ještě ve třech dalších hospodách a to například u Mrštíků, kde jsme vypili asi pět pív*“.²⁸⁵ Cestou do Poličky procházeli lesem, oba pochodem

²⁸⁰ Státní oblastní archiv Zámorsk (SOAZ), fond Krajský soud Chrudim (1848) 1850 – 1949 (1967), inv. č. 1599, sign. zo., karton 1750

²⁸¹ „*Doznávám, že jsem strkal svůj pohlavní úd mezi nohy a též do řiti Františka Čermáka, což on snášel*“ Tamtéž

²⁸² Bydliště Bohumila Macka v Poličce čp. 36. Svůj vztah k bratrovi vysvětlil na základě společné nenávisti, ale jelikož Čermáka litoval, svůj pocit překonal a místo mu zajistil. Tamtéž

²⁸³ Tamtéž

²⁸⁴ Tamtéž

²⁸⁵ Tamtéž

vyčerpaní ulehli na přilehlou louku. Macek doznal prvotní škádlení svého společníka, což vrcholilo análním stykem. Obhajobu činů vycházející z přílišné konzumace alkoholu, soud zavrhl pro nevěrohodnost. Protistrany tvrzení považovali za pouhou výmluvu, není skutečně možné sexuální produktivity v úplné opilosti.²⁸⁶ Obžalované charakterizoval dobrý osobní dojem, dokonce lítost vykonaných činů. Macek přiznal vrozené sympatie vůči Čermákovi, „*má ho prý rád*“,²⁸⁷ proto veškerou vinu vzal na sebe. Soudní komise nepotřebovala doznání Bohumila Macka, pro svůj starší věk i aktivní sexuální pozici by byl stejně považován za hlavního vykonavatele trestního činu. Čermákovi soud vyměřil trest tříměsíčního žaláře s odkladem dvou následujících let, protože během hlavního přelíčení soud nezjistil nic mimořádného.²⁸⁸

Vyšetřování našlo důkazy sexuálního zneužití vykonaného Bohumilem Mackem ještě v roce 1926. Oběť činu dovršila pouze dvanácti let. Incident se odehrál na půdě domu rodiny Mackových. Školáka Oldřicha Tesku zastupovala během soudního procesu matka, dotyčný pro špatný psychický stav veřejně nevycházel. Svou výpověď přesto uvedl vyšetřujícímu policistovi a oficiální zápis případu čtení svědeckého protokolu zaznamenalo tak, jakoby byl zrovna přítomný. Obžalovaný měl chlapce vylákat na půdu pod záminkou nově narozených koťat. „*Vybídl mě, ať se položím na polštář, načež mi strkal svůj ztopořený pohlavní úd mezi nohy nad kolena.*“²⁸⁹ Chlapec pro svůj nízký věk i sexuální pasivitu nemohl pravý důvod poznat. Macek zneužití odmítá, potvrzuje sice častá, avšak náhodná setkání.²⁹⁰ Chlapec přes zákaz, chodil na půdu pozorovat kočky, Macek mu několikrát vysvětlil nevhodnost chování a poslal ho domů. Soud pro špatnou pověst vyměřil výši trestu pětíměsíčního těžkého žaláře i ztrátu volebního práva. Odklad trestu protistrana zavrhl, aby obžalovaný do vězení mohl nastoupit ihned. Náprava měla zajistit řádný způsob života a ponaučení. Bohumil Macek znovu pobyt za mřížemi absolvoval v roce 1929, kdy byl před soudem opět udán pro stejnopohlavní styk.

6.6 Případ Josefa Doležala, 30. březen 1928

Veřejné pohoršení vzbudilo jednání Josefa Doležala,²⁹¹ který hrubě urazil společenskou mravopočestnost a stydlivost. Žádný ze záznamů mnou analyzovaných neobsahoval takový počet vypovídajících svědků, jako u tohoto případu. Nutno podotknout, že všichni byli aktivně u

²⁸⁶ „...neboť se také nedá mysliti, že by takové činy byl schopen prováděti v úplné opilosti, nýbrž nejvýše v napolosti“ Státní oblastní archiv Zámorsk (SOAZ), fond Krajský soud Chrudim (1848) 1850 – 1949 (1967), inv. č. 1599, sign. zo., karton 1750

²⁸⁷ Tamtéž

²⁸⁸ Tamtéž

²⁸⁹ Tamtéž

²⁹⁰ „...Často jsem ho z půdy přímo vyháněl. Připouštím, možná jsem mu ukazoval kočku, ale není pravda, že bych byl pro něj připravil polštář a jej na něj položil, lehl si na něj a něco s ním prováděl...“ Tamtéž

²⁹¹ Josef Doležal (narozen roku 1890 v Poličce) zedník a rolník v Poličce, ženatý. Státní oblastní archiv Zámorsk (SOAZ), fond Krajský soud Chrudim (1848) 1850 – 1949 (1967), inv. č. 1599, sign. zo., karton 1754

soudu přítomni. Celkově se na případu podílelo třicet předvolaných osob.²⁹² Dochoval se pouze opět oficiální zápis případu, očitá svědectví prošla skartací. Veřejná obžaloba uvedla, že obviněný po delší čas na různých místech v obci Polička a okolí vyhledává styky s nedospělými mladíky. Dotyčný nemravné chování začal roku 1922, celých šest let na skutky nikdo nepřišel, až roku 1928 tamní četnická stanice obdržela udání.

Doležalovo uspokojení pramenilo v pozorování chlapeckých genitálií, někdy přirození uchopil do ruky a hladil je. Mlčenlivost zajišťovaly drobné dary formou sladkostí, mincí i knih. Obžalovaný během soudního vyšetřování veškerá obvinění definoval útokem na svou osobu. Uvedl sice častá stýkání s chlapci, ale bez postranních úmyslů. Odmítal obdarovávání z důvodu nemalého finančního zabezpečení.²⁹³ Soudní jednání zaznamenávalo Doležalovu výpověď bez logických souvislostí. Doležal často vypovídal bez předem promyšleného plánu, nedokázal dvakrát uvést totožná fakta. Nátlakem nalezených důkazů a velkého počtu inklinovaných osob, vše veřejně doznal. Chlapce zval, pod různými záminkami, k sobě do domu, okolních lesů, na pole a výlety. Zde je zneužíval tak, že jim rozepnul kalhoty, pozoroval a ohmatával genitálie. Někdy vzrušen apeloval na přítomné, aby mu penis uchopili do ruky.²⁹⁴ „*Obžalovaný tyto nemravnosti páchal venku na poli, v lese a ve svém bytě často v přítomnosti i několika mladíků, kteří počinání obžalovaného mohli pozorovati.*“²⁹⁵ Obhajoba dotyčného vycházela z teorie nevyvinutého pohlaví. Nemůže naplnit společenskou roli manžela z důvodu malého přirození. Sexuální kontakt s ženou zažil pouze jednou, kdy se během svatební noci pokusil do manželky proniknout. Přítomná Františka Doležalová uvedla, že s ním žije po dobu sedmi let bez soulože, kterou nikdy nechtěl zkusit. Jediné sexuální uspokojení dotyčný prožívá pozorováním cizích mužských genitálií. Sexualita to měla být pouze psychická nikoliv fyzická, neboť dotyčný vzrušením nemasturboval. Jeho penis v ruku chlapců nikdy nedosáhl erektního stavu. Výpověď manželky obsahuje důležitý údaj společného života, který začal před sedmi lety. Přítomný soudní lékař podrobil obžalovaného výslechu, neboť chtěl zjistit možnost duševní poruchy. Na základě položených otázek lékař odhalil počátek sexuálního vzrušení. Doležal nedokázal naplnit charakteristické rysy maskulinity, proto trpěl komplexem. Sexuálně aktivní začal být před sedmi lety, když náhodně zahlédl obnažené mužské genitálie. Tlakem společnosti zřejmě vstoupil do manželství i přes svá sexuální omezení.

²⁹² Státní oblastní archiv Zámrska (SOAZ), fond Krajský soud Chrudim (1848) 1850 – 1949 (1967), inv. č. 1599, sign. zo., karton 1754

²⁹³ Doležal následně uvedl, že jediné věci, které chlapcům rozdával, byly obrázky světců. Nedal jim je však z nekavých myšlenek. Tamtéž

²⁹⁴ Tamtéž

²⁹⁵ Tamtéž

Tvrzením své nenormálnosti pramenící z neschopnosti vykonání soulože své činy ospravedlňuje, protože se „pouze dívá“.²⁹⁶

Domněnka nevyvinutého mužství podpořila diskuzi, zda dotyčný skutečně vykazuje známky mužského pohlaví. Již jsem se zmínil o charakteristických homosexuálních rysech osoby postižující. Komise se domnívala, že sexualita mohla změnit pohlavní znaky jedince. Lékařská prohlídka vykonal soudní znalec v prostorách věznice, kde byl dotyčný umístěn do prozatímní vazby. „*Obžalovaný jest muž, prostředí postavy, silné statné kosti, slabé výživy, zdravého vzepření. Tep a teplota normální. Pyje i varlata jsou vyvinutá. Pyje zdá se menší, ale přece však měří 5 cm délky. Varlata i šourek jest normální konzistence a citlivosti. Obžalovaný jest pohlavního aktu, ať už u smilného nebo i jiného aktu, zcela schopen.*“²⁹⁷ Na základě rozsudku dotyčný vykonat pohlavní styk mohl, což zapříčinilo vzešlé pochybnosti sexuálního ukájení prostřednictvím těla jiné osoby. Předvolaní chlapečci, které měl obžalovaný zneužít, potvrdili zvláštní prosby dotyčného. Žádného nevyužil takovým způsobem, aby dosáhl orgasmu s viditelným ejakulátem.²⁹⁸

Soudně znalecký posudek dotyčného identifikoval jako osobu pohlavně normální, za své činy zcela zodpovědnou. Rozsudek činil pobyt těžkého žaláře v délce 4 měsíců. Manželka obžalovaného protistrany žádala o odklad trestu v délce alespoň jednoho roku. Oba chtějí čas využít navýšením ekonomického statutu, aby po dobu manželovi nepřítomnosti mohla vést spřádaný způsob života. Žádost odkladu trestu soud zamítnul pro nedostatek specifických důvodů. Manželé nemají vyživovací povinnost, proto strádání finančních prostředků nepřipadalo v úvahu.

6.7 Druhý případ Bohumila Macka, 15. listopad 1929

V neděli 30. července 1929, mezi 8. a 9. hodinou ranní, zpozoroval starosta František Novotný na vzdálenost padesáti kroků na polní cestě z Korouhve do Poličky nedaleko vojenské muniční továrny civilistu s vojákem. Leželi přímo v příkopu polní cesty vedle sebe na boku.²⁹⁹ Voják měl podle svědectví Františka Novotného stažené kalhoty tak moc dole, až bylo vidět odhalené vojákově pozadí. Přitom civilista, obžalovaný Bohumil Macek, měl ztopořen svůj pohlavní úd a tělem pohyboval jako při souloži.³⁰⁰ Vedle nich seděl asi čtyřletý chlapec, který

²⁹⁶ Státní oblastní archiv Zámorsk (SOAZ), fond Krajský soud Chrudim (1848) 1850 – 1949 (1967), inv. č. 1599, sign. zo., karton 1754

²⁹⁷ Tamtéž

²⁹⁸ Tamtéž

²⁹⁹ Státní oblastní archiv Zámorsk (SOAZ), fond Krajský soud Chrudim (1848) 1850 – 1949 (1967), inv. č. 1599, sign. zo., karton 1761

³⁰⁰ V protokolu je přímo zaznamenáno: „*Jak se obžalovaný snažil nacpat tento pohlavní úd do řitě vojáka*“ Tamtéž

oba muže pozoroval. Macek přiznal, že se jednalo o jeho vlastního syna, který otce po celou dobu doprovázel. Svědek Novotný se přiblížil na kratší vzdálenost přibližně dvaceti kroků, aby se prý přesvědčil, že skutečně provozují „*onu činnost*.“³⁰¹

Výpověď uvádí, že když k nim svědek přímo přišel, oba muži svých aktivit nezanechali, protože si „*toho, že k nim někdo přistoupil, nevšimli*“,³⁰² dále se nedokázali udržet na vlastních nohou a při komunikaci jim nebylo rozumět jediné slovo. Macek na otázku, proč s vojákem ležel u kraje polní cesty, odpověděl, že pokud by po silnici procházel dobytek, tak aby měl větší prostor. Obžalovaný začal svou obhajobu argumentem, že si nebyl vědom svého počínání z důvodu opilosti. Svědci skutečně potvrdili účast Macka na taneční zábavě v místním hostinci, kde dotyčný popíjel pivo. Když zaplatil svou útratu, při odchodu ještě ukradl láhev brandy. Macek se tedy své počínání svedl na alkohol, jenž mu zatemnil mysl. Z toho důvodu se nedokázal kontrolovat, protože nevěděl, čeho se dopouští.³⁰³ Soud nejvíce pohoršila doba a místo vykonání sexuálního aktu. Jednalo se o veřejné prostranství a zejména v tyto hodiny mohl kdokoliv procházet kolem, „*bylo to totiž za bílého dne!*“³⁰⁴ Bohumil Macek dostal trest žaláře na dobu dvou měsíců, přičemž paradoxně nebyl souzen přímo dle §129 b), ale za §523, uvádějící přešupek z opilosti. Soudní protokol nezmiňuje dřívější trestný čin, ani během vyšetřování nikdo na skutečnost nebral ohled.

6.8 Případ Jana Holomka, 3. březen 1930

V létě 1928 vylákal obžalovaný Jan Holomek³⁰⁵ malé děti pekaře Václava Lorenze do blízkého lesa u obce Studánky. Holomek v této době ve Studánkách bydlel a dle výpovědí se s dětmi sešel vícekrát. Z počátku nalákal ven pětiletou Emílii a tříletou Libušku tím způsobem, že jim nabízel různé sladkosti, pokud ho budou následovat. Jakmile se s dívkami ocitl sám, začal je pohlavně zneužívat.³⁰⁶ Podobně vylákal ven i čtyřletého Oldřicha Lorenze, další sexuální obětí.³⁰⁷ O rok později na cestě blízko obce Studénky zneužil pětiletou Miroslavu Růžičkovou tím, že ji ohmatával zadní část těla a pohlavní ústrojí. Jeho počínání spatřily dvě svědkyně, které obžalovaného zahnaly.

³⁰¹ Státní oblastní archiv Zámrsk (SOAZ), fond Krajský soud Chrudim (1848) 1850 – 1949 (1967), inv. č. 1599, sign. zo., karton 1761

³⁰² Tamtéž

³⁰³ „*Nevím, pokud jde o trestní činnost, neboť jsem byl silně opilý, tak že nevím, co jsem dělal.*“ Tamtéž

³⁰⁴ Tamtéž

³⁰⁵ Jan Holomek (narozen 19. března 1857 v Záboří, okres Vysoké Mýto) zaměstnán jako dělník v Pardubicích. Státní oblastní archiv Zámrsk (SOAZ), fond Krajský soud Chrudim (1848) 1850 – 1949 (1967), inv. č. 1599, sign. zo., karton 1767

³⁰⁶ „*Zneužíval jich tím způsobem, že odkrýval 5 leté Emílii a 3 leté Libuši Lorenové sukénky a lízal jim pohlavní ústrojí.*“ Tamtéž

³⁰⁷ Jan Holomek po Oldřichovi žádal, aby mu strčil pohlavní úd do úst a následně se vymočil. Tamtéž

Holomek u soudu vše popřel, přiznal sice, že dotyčným nabízel cukroví, ale jen kvůli tomu, protože má děti rád. Výpovědi ostatních se však shodovaly, usvědčily ho svědkyně a také dotázané oběti. Je možné, že obžalovaný pohlavně zneužil více dětí, ale k tomuto tvrzení neexistovaly důkazní materiály. „*Je tedy prokázáno, že zneužil děvčat mnohem mladších než 14 let k ukojení svých chladných žádostí, tudíž jiným způsobem, než souloží, dále že páchal s Oldřichem Lorenzem, tedy s osobou téhož pohlaví, smilstvo proti přirozenosti, hledaje na jeho těle pohlavní ukojení...*“³⁰⁸ Soud opět zdůraznil, že dotyčný svůj čin provedl za bílého dne na veřejném místě, odkud ho mohl každý upozorovat, „*takže tím hrubě urazil hrubě mravopověstnost a stydlivost a zaval příčinu veřejnému pohoršení, která skutečně v obci Studénka nastala.*“³⁰⁹ Obžalovaný dostal trest těžkého žaláře v době trvání tří měsíců, dále ztratil jako osoba slabého rozumu možnost volebního práva.

6.9 Případ Ludvíka Baboráka, 9. leden 1933

Ludvík Baborák³¹⁰ v roce 1929, kdy konal vojenskou službu ve Vysokém Mýtě, navštěvoval Antonína Vániše,³¹¹ se kterým se měl příležitost seznámit v hostinci. Obžaloba definovala sexuální styk provozovaný ve Vanišově bytě a to tím způsobem, „*že navzájem si dávali své pohlavní údy do zadní části těla.*“³¹² Soudní vyšetřování započalo sebeudáním Baboráka, který se také k celé situaci doznal, zatímco jeho společník vše zapřel. Důkazy nasvědčovaly tomu, že Ludvík Baborák požadoval od svého partnera značný finanční obnos. Dotyčného vydíral pohružkou oznámení jejich styků příslušným úřadům.

Soud vyvodil důsledky zejména z výpovědi Baboráka, neboť k dispozici neměl jiné důkazní materiály. Baborák často měnil svá předešlá tvrzení, zřejmě pochopil nastávající situaci, která hrála pouze proti němu. U soudu nejdříve potvrdil, že se s Antonínem Vanišem seznámil v hostinci a od té doby se stýkali v jeho bytě, kde celkem šestkrát provozovali sexuální styk.³¹³ Později výpověď souhlasila pouze v začátku seznámení obou mužů. S Antonínem Vanišem se setkal v hospodě, ale dotyčný byl velmi agresivní, násilím ho zatahl k sobě do bytu, kde ho znásilnil. Vaniš prý prokazoval větší fyzickou sílu, proto se ho Baborák bál a nadále s ním

³⁰⁸ Státní oblastní archiv Zámorsk (SOAZ), fond Krajský soud Chrudim (1848) 1850 – 1949 (1967), inv. č. 1599, sign. zo., karta 1767

³⁰⁹ Tamtéž

³¹⁰ Ludvík Baborák (narozen 1. června 1906 v Chrudimi), své trvalé bydliště má v Chrudimi, kde se žije jako dělník. Státní oblastní archiv Zámorsk (SOAZ), fond Krajský soud Chrudim (1848) 1850 – 1949 (1967), inv. č. 1599, sign. zo., karta 1812

³¹¹ Antonín Vaniš (narozen 6. června 1881 ve Vysokém Mýtě) zaměstnan pokladníkem v hospodářské záložně. Tamtéž

³¹² Tamtéž

³¹³ V Policejním protokolu zaznamenáno, že celkem šestkrát provozovali smilstvo proti přírodě. Tamtéž

v kontaktu pokračoval.³¹⁴ Vaniš mu měl také vyhrožovat udáním četnictvu, pokud sexuální styk a schůzky přestanou. Ještě před začátkem trestního procesu a sebeudáním začal Baborák ve Vysokém Mýtě pronášet, že jistý Antonín Vaniš se uchází o jeho přízeň, přičemž má pověst teplého a již existující záznam v trestním rejstříku.³¹⁵

Celý případ působí smyšleně, kde zjevným cílem bylo poškodit Vašinou osobu. V jeho výpovědi se však nachází část o finančních odměnách, které měl Baborák k dispozici. Vaniš potvrdil skutečnost ohledně vydírání, ale peníze nadále odevzdával i po udání a během vyšetřovacího procesu. Baborák ho prý velmi fascinoval a nemohl si pomoci. Soud vycházel pouze z doznání Baboráka a udělil mu trest žaláře po dobu dvou měsíců. Antonína Vaniše zprostil obžaloby.

6.10 Případ Karla Trejtnara a Františka Horáčka, 8. březen 1933

Karel Trejtnar³¹⁶ byl zaměstnán v soukromé společnosti specializující se na rozvoz zboží. Anonymní osoba udala na příslušné četnické stanici podezření, že jeho kolega vede velice intimní vztah s majitelem společnosti. Záznamy o podrobnosti případu chybí, postupná skartace znamenala dochování pouze stručného shrnutí písaře. Obžalovaný tělesně obcoval s Františkem Horáčkem na cestách po Žamberku, Malé Lužnici a Praze. Obviněný se k celé situaci doznal. Uvedl, že ho jeho zaměstnavatel Horáček donutil k vykonání análního styku. Důvodem naplnění skutkové podstaty byla finanční situace obviněného. Horáček vyplácel mzdu nepravdělně a Trejtnar si od něho vypůjčil hotovost 400 Kč. Horáček mu slíboval, že za sexuální uspokojení mu bude dluh prominut. „*Horáček tedy obžalovaného donutil k tomu, aby mu mohl strčit po-
hlavní úd do řitě...Dopomohl mu k uspokojení jeho zvrácených choutek.*“³¹⁷

³¹⁴ Pozměněna byla také doba odchodu od Antonína Vaniše. V prvním přelíčení uvedl, že po styku odešel ráno kolem sedmé hodiny. V druhém přelíčení však uvedl, že poté co ho Vaniš znásilnil, ihned od něj utekl a to kolem třetí hodiny ranní. Státní oblastní archiv Zámbrsk (SOAZ), fond Krajský soud Chrudim (1848) 1850 – 1949 (1967), inv. č. 1599, sign. zo., karton 1812

³¹⁵ Samozřejmě vyšetřování prokázalo, že Vaniš žádný záznam nemá. Tamtéž

³¹⁶ Karel Trejtnar (narozen 11. září 1900 ve Vídni) zaměstnán jako šofér v Zaječicích. Státní oblastní archiv Zámbrsk (SOAZ), fond Krajský soud Chrudim (1848) 1850 – 1949 (1967), inv. č. 1599, sign. zo., karton 1812

³¹⁷ Tamtéž

6.11 Případ Jana Šmídka, 29. srpen 1934

Obviněný Jan Šmídek³¹⁸ nocoval v noci z 31. října na 1. listopadu 1934 společně s Eduardem Gerlichem³¹⁹ a Juliem Rabenseifnerem³²⁰ v hostinci Gustava Rösslera v Lanškrouně na seně ve chlévě.³²¹ Kolem čtvrté hodiny začal Šmídek dosud spícího Gerlicha vášnivě líbat, hladit po stehně a na hrudi, tuto činnost prováděl tak dlouho, dokud se Gerlichovi neztotočil úd. Poté ho začal orálně uspokojovat. Když se dotyčný probudil, zpozoroval vedle sebe onanujícího Šmídka, zpočátku si nechal celý čin líbit, ale následně ho odstrčil. Opět došlo k pozměnění výpovědi, Gerlich, probuzen neřestným počínáním Šmídka, sice viděl obžalovaného onanovat, avšak ihned ho pěstí praštil a odstrčil. Šmídek zklamaný z nevykonaného smilstva využil příležitosti u spícího Julia Rabenseifnera. Líbal ho od krku směrem dolů až opakoval celý postup dříve aplikovaný na Gerlicha. Ani zde si nenechal dotyčný počínání líbit. Protokol zaznamenal výpověď obou mužů, že již noc předtím jim Šmídek naznačil pohlavní přitažlivost, „že by si přál s nimi tělesně obcovat. Zato prý poskytne opravu jednoho páru bot.“³²²

Oba muži druhý den čin oznámili místnímu policejnímu komisařství. Z toho důvodu soud vydedukoval, že vinen je pouze Šmídek, zatímco oba muži hráli úlohu nevinných obětí. „Oba využil k nepřirozenému uspokojení svého pohlavního pudu.“³²³ Nakonec však trest odnětí svobody na dobu dvou měsíců dostal také Eduard Gerlich. Zřejmě kvůli nesrovnalosti výpovědních protokolů.

6.12 Případ Václava Šilhavého, 27. září 1934

Kabaretní herec Václav Šilhavý³²⁴ se ubytoval v červenci 1932 v Bučině³²⁵ u nočního hlídače Josefa Čecha. Bučinu považoval za strategické místo, odkud mohl dojíždět do okolních vesnic i okresů Rychnov Nad Kněžnou a Nové Město nad Metují za účelem svých kabaretních vystoupení. Tyto hry přednášel především pro dětské publikum v hostincích a kulturních sálech. Na své představení s sebou bral také zednického učně Josefa Hájka z Bučiny, který mu

³¹⁸ Jan Šmídek (narozen 20. listopadu 1881 v Novém Bydžově) příslušný do obce Dubenec, Českobratrské vyznání, Stav rozvedený. Zaměstnán jako pomocný kuchař. Státní oblastní archiv Zámrsk (SOAZ), fond Krajský soud Chrudim (1848) 1850 – 1949 (1967), inv. č. 1599, sign. zo., karton 1831

³¹⁹ Eduard Gerlich (narozen 4. ledna 1916 v Nemrlově) příslušný do obce Nemrlov. Římsko-katolické vyznání. Stav svobodný. Zaměstnán jako malířský pomocník. Tamtéž

³²⁰ Julius Rabenseifner: zaměstnán jako zedník. Státní oblastní archiv Zámrsk (SOAZ), fond Krajský soud Chrudim (1848) 1850 – 1949 (1967), inv. č. 1599, sign. zo., karton 1831

³²¹ Lanškroun čp. 55 Tamtéž

³²² Tamtéž

³²³ Tamtéž

³²⁴ Václav Šilhavý (narozen 6. října 1896 v Podruhlí) trvalé bydliště Bučina, okres Vysoké Mýto. Zaměstnání kabaretní herec. Státní oblastní archiv Zámrsk (SOAZ), fond Krajský soud Chrudim (1848) 1850 – 1949 (1967), inv. č. 1599, sign. zo., karton 1833

³²⁵ Bučina (německy Butschina) obec v okrese Ústí nad Orlicí, Pardubický kraj. Spadá do správního obvodu Vysoké Mýto. V současné době v obci žije kolem 258 obyvatel.

pomáhal s přípravou rekvizit a kostýmů. S Josefem se seznámili v hostinci a vždy ho prý zajímala divadelní tvorba. Pokud se některá inscenace uskutečnila mimo Bučinu, oba muži spolu v místě přespali.

V roce 1933 Josefa propustili z učení, proto se k Šilhavému přidal natrvalo. Výpovědní protokoly popisují intimní kontakt mezi oběma muži. Vždy spolu leželi na jednom lůžku, přičemž Šilhavý si lehl na Josefa Hájka a sexuálně se na něm ukojil. „*Svým tělem pohyboval jako při souloži*“,³²⁶ Hájek také popisoval tvrdý, ztopořený úd Šilhavého, jenž ho vždy v této poloze velmi tlačil. Takto spolu měli sexuální styk v obcích Vlčkov a Javorníky.³²⁷ Ve všech těchto případech byla poloha totožná, kdy Josef hájek ležel vespod. Naposledy ke kontaktu došlo přímo v bytě u Čechů, kde měl Šilhavý prozatímní bydliště, „*kdy Hájka položil na pohovku, lehl si naň a chvíli se opět pohyboval.*“³²⁸

Soudní vyšetřování prokázalo nestandardní skutečnost. Na podzim u roku 1933 se obžalovaný seznámil také s mladším Hájkovým bratrem Zdeňkem.³²⁹ Spolu zašli do nedalekého lesa na Kozlově pasece, kde došlo k sexuálnímu styku. Šilhavý ve všech případech prokazoval svou aktivní roli. Ve výpovědi zpočátku uvedl, že s chlapci navázal intimnější kontakt bez genitálního styku. Ležel s nimi sice v posteli, avšak oblečen ve spodním prádle. Bohužel se nedochovaly výpovědní protokoly obou bratrů, případ však skončil usvědčením Šilhavého. V polovině zcela změnil svou počáteční rekonstrukci případu, přiznal genitální styk i svou homosexuální orientaci. Policejní protokol tuto skutečnost popsal následovně: „*Šilhavý se doznává ke všem činům, přiznává, že je teplý a má velmi rád mladé chlapce.*“³³⁰ Soud kladl důraz na samotný průběh sexuálního styku. Zde platilo pravidlo tzv. dokonalé sodomie, kdy během análního sexu dotyčný vyvrcholil. „*Václav šilhavý zneužil Josefa Hájka a během toho mu vyteklo semeno!*“³³¹ Šilhavý nakonec musel nastoupit výkonu trestu těžkého žaláře po dobu dvou měsíců. Ze všech usvědčení byl jediným, který veřejně přiznal svou náklonost k mužům. Ve skutečnosti však dostal trest podobný ostatním případům.

³²⁶ Státní oblastní archiv Zámrsk (SOAZ), fond Krajský soud Chrudim (1848) 1850 – 1949 (1967), inv. č. 1599, sign. zo., karton 1833

³²⁷ V obci Javorníky spolu muži souložili na louce blízke lesa.

³²⁸ Státní oblastní archiv Zámrsk (SOAZ), fond Krajský soud Chrudim (1848) 1850 – 1949 (1967), inv. č. 1599, sign. zo., karton 1833

³²⁹ Oba chlapci mají totožnou adresu. – Bučina č. p. 33. Tamtéž

³³⁰ Tamtéž

³³¹ Tamtéž

6.13 Případ Josefa Roubala, 31. leden 1935

Obžalovaný Josef Roubal³³² se sešel s Josefem Dubánkem v červenci 1934 na silnici vedoucí z Bohdanče do Pardubic. Po příchodu do města pozval svého společníka na večeři a poté s ním strávil společný čas až půlnoci. Následně mu nabídl společný nocleh v parku, kde si oba muži ustlali v křoví. Když Dubánek usínal, rozepnul mu obžalovaný poklopec u kalhot, vzal do ruky jeho přirození a začal onanovat. „*Přitom mu vyprávěl, že trestanci tímto způsobem ukájejí svůj pohlavní pud, že si ho vzájemně honí nebo, že si je berou do úst.*“³³³ Obžalovaný následně vyndal svůj ztopořený úd z poklopce s cílem „*nacpati jej Dubánkovi do úst.*“³³⁴ Dubánek se mu chvíli bránil, potom však zjistil, že se proti silnějšímu nadále neubrání. Za orální uspokojení Roubal sliboval finanční odměnu ve výši deseti korun.³³⁵ „*Když Dubánek cítil, že Roubalovi brzy vystříkne semeno, odstrčil jej. Pak teprve Roubal, který tímto nepřirozeným způsobem se na Dubánkovi pohlavně ukojil, nechal jej klidně ležet až do rána*“³³⁶ Druhý den po incidentu mu poděkoval za uplynulou noc, nakoupil pro sebe a Roubala snídani a následně se rozešli. Obžalovaný Roubal se přiznal pouze k tomu, že se s Dubánkem sešel, ale popíral jakékoliv sexuální praktiky. Výpověď Dubánka nemohl vyvrátit žádným prokazatelným důkazem, a tak na svou obhajobu pouze uvedl, že „*nemá takovou náklonost.*“³³⁷

Svědecká výpověď Dubánka sice nebyla přímo podepřena důkazem, ale soud ji uznal za zcela pravdivou. Soudu se k uznání nevinu přiklonil k mladistvému věku aktéra a ke skutečnosti, že se s obžalovaným Roubalem sešel poprvé a pouze jednou. „*Nemá jistě v zájmu, aby proti obžalovanému sočil, a proto soud veškeré jeho přečiny, přesné a do podrobnosti zabíhající, výpovědi uvěřiti.*“³³⁸ Soud přesvědčen, že obžalovaný mladistvého na schůzku pozval pouze za účelem sexuálního uspokojení, rozhodl o jeho vině. „*Soud byl přesvědčen, že obžalovaný jednal z hnusné chlíplosti a zavrženíhodné nemravnosti, tudíž z pohnutek nízkých a nečestných.*“³³⁹ K trestu odnětí svobody po dobu patnácti měsíců byl odsouzen ihned a ve stejný den ihned odvezen do vazby. Protokol celý incident označil pojmem chlípné ukájení pohlavního pudu na osobě mladistvé.

³³² Josef Roubal (narozen 1907 v Kačicích) příslušný bytem v Novém Strašecí. Římsko-katolické vyznání. Povoláním krejčovský pomocník. Státní oblastní archiv Zámorsk (SOAZ), fond Krajský soud Chrudim (1848) 1850 – 1949 (1967), inv. č. 1599, sign. zo., karton 1834

³³³ Státní oblastní archiv Zámorsk (SOAZ), fond Krajský soud Chrudim (1848) 1850 – 1949 (1967), inv. č. 1599, sign. zo., karton 1834

³³⁴ Tamtéž

³³⁵ „*Vzal mu jeho pohlaví úd do úst a cucal mu jej.*“ Tamtéž

³³⁶ Tamtéž

³³⁷ Tamtéž

³³⁸ Tamtéž

³³⁹ Tamtéž

6.14 Případ Jana Felkla, 13. března 1935

V Létě 1934 přišel do bytu k Janu Felklovi³⁴⁰ neznámý podomní obchodník, požádal jej o prodání dostatečného množství mléka. Během procesu obchodu se oba muži dali do konfrontace. Neznámý muž obžalovanému sdělil, že je mu 22 let. Po tomto zjištění Felkl položil otázku ohledně partnerského a sexuálního vztahu. „*Ptal se ho, zda mu vstává pohlavní úd.*“³⁴¹ Muž mu povolil sáhnout si rukou na jeho přirození. Obviněný začal palcem a ukazováčkem přirození dráždit, až došlo k vyvrcholení. Dne 4. října 1934 navštívil byt jiný podomní obchodník žádající dotyčného o nocleh. Felkl muži nabídl svou vlastní postel, kam si sám vedle něho ulehl. Během noci položil muži otázku „*zda již spal s holkou a zda mu pohlavní úd vstává.*“³⁴² Obžalovaný nabídl možnost společné masturbace, přičemž cizinec odmítl a během noci z bytu odešel.

6.15 Případ Jana Moravce, 15. březen 1935

Na náměstí v Proseči postavil svůj stánek Jan Moravec,³⁴³ kde prodával zemědělské produkty během výročního trhu. S přípravami i prodáváním mu pomáhali dva nezletilí chlapci ve věku čtrnácti let. Odpoledne jednoho z nich propustil a na oplátku mu daroval vydělané peníze. Ve stanu s ním zůstal pouze Josef Zelenka.³⁴⁴ Podle výpovědi oba chlapce znal již předtím, spolupráci jim nabídl, když je na náměstí náhodou potkal. Odpolední hodiny znamenaly malou koncentraci lidí na náměstí, čímž se automaticky zpomalil prodej. Moravec využil příležitostné situace, když kolem jeho stánku nikdo nebyl. Posadil se v těsné blízkosti vedle Zelenky a začal mu rukou masírovat rozkrok. „*Obviněný si přisedl těsně k němu, začal mu rukou mačkat přirození, avšak přes kalhoty.*“³⁴⁵ Zaujatý činností nestačil pozorovat okolí. Po čtvrt hodině se u stánku shromáždila skupina lidí. Samozřejmě akce vzbudila pohoršení i odpor veřejnosti. Někdo ze společnosti oznámil čin četnickému strážmistrově Josefu Radovi, ten ihned incident zastavil. Obviněný Radovi nabídl finanční částku v hodnotě padesáti korun, aby neučinil ohlášení na četnické stanici. Moravec během vyšetřování argumentoval, že by neohrozil svůj manželský stav. Obvinění popřel a uvedl, že se pouze omylem dotknul chlapcova kolena.

³⁴⁰ Jan Felkl (narozen 8. května 1894 v České Radiměři) bytem v České Radiměři. Katolické vyznání. Vdovec. Povoláním rolník. Odsouzen na tři měsíce. Státní oblastní archiv Zámorsk (SOAZ), fond Krajský soud Chrudim (1848) 1850 – 1949 (1967), inv. č. 1599, sign. zo., karton 1834

³⁴¹ Tamtéž

³⁴² Státní oblastní archiv Zámorsk (SOAZ), fond Krajský soud Chrudim (1848) 1850 – 1949 (1967), inv. č. 1599, sign. zo., karton 1834

³⁴³ Jan Moravec (narozen 14. ledna 1887 v Nové Kdyni) bytem v Poličce. Římsko-katolické vyznání, rodinný stav ženatý. Hospodář v Poličce. Státní oblastní archiv Zámorsk (SOAZ), fond Krajský soud Chrudim (1848) 1850 – 1949 (1967), inv. č. 1599, sign. zo., karton 1834

³⁴⁴ Josef Zelenka – synem chalupníka, příslušnost k obci Česká Rybná. Ve stanu s Josefem Moravcem byl ještě druhý chlapec příjmením Skála. Tamtéž

³⁴⁵ Tamtéž

Soud disponoval s řadou důkazních materiálů, proto rozhodl o vině obžalovaného. Předvolaný svědek Rada měl po celou dobu konání výročního trhu dbát na pořádek a bezpečnost celé akce. Odpoledne za ním přiběhl neznámý člověk se stížností na staršího muže ve stánku, který mačká přirození mladého chlapce. Výpovědi přítomných naznačily, že dotyčný měl během celé akce masturbovat. Rada tuto skutečnost vyvrátil, „nevšiml si, že by obžalovaný měl přirození venku.“³⁴⁶

Moravec usvědčený všemi přítomnými, neustále trval na své verzi případu. Během soudního procesu se pokusil hájit sám. Chtěl si pouze zahřát ruce, protože venku panovala zima. „Leč toho hájení jeho jest naprosto nehodnověrné a vyvráceno výpovědí všech slyšených svědků, kteří souhlasně uvádějí, že dotyčný čtvrt hodiny mačkal hochu mezi nohama a byl svojí činností tak zaujat, že ani neslyšel značný hluk kolem stojících diváků.“³⁴⁷ Na popud veřejnosti Moravec provedl doznání, kdy v danou chvíli o svém vědomí ztratil přehled, proto nevěděl, co činí. Strážmistru Radovi padesát korun nabídl ne z důvodu toho, aby neučil ohlášení, nýbrž ho nechal nadále prodávat. Peníze potřebuje pro zabezpečení hospodářství a své rodiny. Z důvodu ekonomické situace doufal ve zmírnění trestu. Josef Zelenka uvedl strach z mocenské autority staršího muže, proto se nepokusil z místa činu utéci. Obviněný mu mačkal přirození silou způsobující bolest. Tlak se snažil zmírnit tím, že si zastrčil ruce do kapes. „Utéct nemohl, protože ho držel pevně za přirození a prý mu sliboval za vykonání činu nějaké cukroví.“³⁴⁸ Obžalovaný dostal trest těžkého žaláře po dobu tří měsíců. „Tímto smilným činem mravopochestnosti a stydlivosti budil veřejné pohoršení.“³⁴⁹

6.16 Příklad Alfréda Krále, 9. duben 1935

Alfréd Král³⁵⁰ přišel 7. března 1935 do nádražní čekárny v Lanškrouně. V dopoledních hodinách se poblíž místa nikdo nenacházel, pouze v čekárně seděl patnáctiletý holičský učeň František Bílý z Rudoltic. Obviněný započal s chlapcem běžnou konfrontací s častými sexuálními narážkami. „Obviněný se ho tázal, kam jede a odkud je. Pak k němu přistoupil, sehnul se a počal mu ohmatávati lýtka, přičemž se ho zeptal, zda pěstuje sport.“³⁵¹ Pevně dotyčného masíroval směrem od lýtek přímo k penisu. Po určité době začal chlapcův penis onanovat, a vždy

³⁴⁶ Státní oblastní archiv Zámorsk (SOAZ), fond Krajský soud Chrudim (1848) 1850 – 1949 (1967), inv. č. 1599, sign. zo., karton 1834

³⁴⁷ Tamtéž

³⁴⁸ Tamtéž

³⁴⁹ Tamtéž

³⁵⁰ Alfréd Král (narozen 22. října 1890 v Čeradicích) bytem ve Vídni. Římsko-katolické vyznání. Svobodný. Zaměstnáním soukromý podnikatel. Státní oblastní archiv Zámorsk (SOAZ), fond Krajský soud Chrudim (1848) 1850 – 1949 (1967), inv. č. 1599, sign. zo., karton 1834

³⁵¹ Tamtéž

odešel kontrolovat situaci, zda do čekárny někdo nevstupuje. Jelikož chlapcův penis nebyl v erekktivním stavu, nedošlo přímo ke genitálnímu styku. Král na situaci zareagoval poznámkou, „že je ještě malý a nestojí“³⁵² V čekárně byli vyrušeni příchodem další osoby, proto obviněný chlapce vytáhl ven za ruku s úmyslem schovat se v nejbližším křoví. František Bílý využil zmatené situace, kdy veřejně volal o pomoc. Přítomní svědci Krále usvědčili, přičemž soud rozhodl o vině dotyčného. Obviněný veřejně prohlásil svou homosexuální orientaci, ale odmítl jakékoliv sexuální obtěžování. Chlapci prý zkoušel pouze masírovat svaly a přitom se zřejmě omylem dotkl pohlavního údu.

6.17 Případ Leopolda Šafaříka a Josefa Nováka, 20. listopad 1936

Taneční zábavy v Radhošti se 4. října 1936 zúčastnil obviněný Leopold Šafařík a Josef Novák.³⁵³ Kolem 22. hodiny obviněný Novákovi sliboval opravu čtyř budíků za vykonání análního sexu. Muži spolu odešli na toaletu, kde obžalovaný naléhal, „aby mu strčil úd do zadnice.“³⁵⁴ K vyvrcholení nedošlo, neboť oba muže vyrušila neznámá osoba. Šafařík ve svém svědectví uvedl, že byl ten večer velmi opit alkoholem, a proto o svém počínání nevěděl. Tato obhajoba byla vyvrácena svědectvím mnoha účastníků taneční zábavy. Oba muži k sobě celý večer chovali intimní náklonost a nehleděli na pohledy ostatních.

6.18 Případ Josefky Vodičkové a Anny Polanské, 15. října 1934

Během výzkumu jsem narazil pouze na jeden trestní případ pojednávající o ženské lesbické sexualitě. Zde narážíme na problém v nedostačující pramenné základně. Během historické analýzy můžeme většinou vycházet z medicínské či beletristické literatury, kterou považují za značně zkreslenou. Proměnlivý medicínský diskurz oplývá tendencí implikovat do problematiky heterosexuální prvky. Interpretuje ženy se značně maskulinními rysy, kdy během styku přejímají aktivní mužskou roli. Beletristická literatura oproti tomu vykazuje zidealizovaný pohled romantického přátelství, protože bývala většinou vytvářena muži.³⁵⁵ Lesbický element samozřejmě můžeme nalézt také v umění, v těchto segmentech však spatřují neaktivní sexualitu, ovlivněnou společenských konstruktem.

³⁵² Státní oblastní archiv Zámorsk (SOAZ), fond Krajský soud Chrudim (1848) 1850 – 1949 (1967), inv. č. 1599, sign. zo., karton 1834

³⁵³ Leopold Šafařík (narozen 14. srpna 1908 v Jundrově) bytem v Tlumačově, okres Uherské Hradiště. Římskokatolické vyznání. Zaměstnán jako pekařský mistr v Zámorsku. Státní oblastní archiv Zámorsk (SOAZ), fond Krajský soud Chrudim (1848) 1850 – 1949 (1967), inv. č. 1599, sign. zo., karton 1844

³⁵⁴ Tamtéž

³⁵⁵ Případně definovaný genitální styk obsahuje prvky pornografie.

Za aktivní složku považují právě soudní proces, aktérky vystupují na veřejnost samy za sebe a musí své činy obhájit. Nalézt lesbický případ bývá většinou známkou štěstí. Ženy v milostném poměru svůj vztah většinou před společností skryly. Samozřejmě záleželo na okolí, pokud někdo pojal podezření a ženy udal, nastal problém v absenci inkriminujících důkazů. Osobní dokumenty, obsahující i částečné náznaky milostného poměru, byly totiž ničeny. 15. října 1934 začal soudní proces s dotyčnou Josefou Vodičkovou a Annou Polanskou, obě udány rodinami pro vzájemný homosexuální vztah, čímž zanedbávaly manželské povinnosti.³⁵⁶ Příběh začal v obci Kameničky³⁵⁷ na podzim roku 1933, kdy Josef Vodička při návratu z práce domů přistihl svou manželku při *ukájení se* s Annou Polanskou. Obě ženy prý seděly na lavici naproti sobě a rozkročmo, takže do sebe narážely. Během vyšetřování uvedl, že Polanská jejich domácnost navštěvuje až moc často, přičemž to není poprvé, co ženy při podobné situaci našel.

Výpověď Vodičky potvrdil i Rudolf Polanský, který přímo soudu naznačil, že mezi manželkami zpozoroval vzájemnou lásku. Ke konci roku 1933 zastihl ženy v intimní chvíli, viděl obě ženy líbat se tak moc, až si strkaly své jazyky do úst! Během vánočních svátků Polanský absolvoval pracovní cestu, původně si totiž myslel, že manželčiny zvláštní choutky pramení v nedostatku rodinného zabezpečení.³⁵⁸ Po novém roce přesněji 4. ledna 1934 dorazil večer domů, kde spatřil svou manželku v posteli s Josefou Vodičkovou. Této situaci nepřikládal zvláštní význam, neboť vedle žen ležela jejich pětiletá dcera Marie. S domněnkou, že ženy byly z hlídání děti pouze unaveny, odešel spát. V ranních hodinách, probuzen kašláním svého syna, vstoupil do místnosti, kde ženy měly údajně spát. Místnost prý prošel velmi potichu, aby ženy s dcerou nevzbudil. Náhle však spatřil u postele pohozené spodní prádlo. Když se pozorně zadíval na postel, všiml si své manželky ležící přímo na Vodičkové. „*A tím jak se peřina nadoumala, odhadl, že spolu něco dělají.*“ Obě ženy manžela nezpozorovaly, ve styku tedy nadále

³⁵⁶ Josefa Vodičková rozená Hrabáková (narozena 30. 1. 1901 v Mostě) dcera Antonína Hrabáka a Marie rozené Fišerové. Manželka dělníka Josefa Vodičky, se kterým žije 6 dětí ve věku od 14 do 30 let. Oba manželé mají trvalý pobyt v obci Kameničky. Josefa čte a píše v jazyce německém, vyučena tkalcovská dělnice. V portfoliu se zachoval také popis vzhledu Josefy Vodičkové – Především světlý, kulatý obličej. Černé vlasy s černým obočím. Hnědé oči. Smyslná ústa, ale nezdravé zuby.

Anna Polanská rozená Zavřelová (narozena 20. 4. 1893 v Kameničkách) Dcera Františka Zavřela a Hedviky rozené Adámkové. Manželka síťáře Rudolfa Polanského. S manželem nežije. Spolu s ním však vychovává 2 děti – 5 let a 13 let. Anna čte i píše v jazyce německém. Vyučena tkalcovská dělnice. Vyznání – římskokatolické. Státní oblastní archiv Zámrsk (SOAZ), fond Krajský soud Chrudim (1848) 1850 – 1949 (1967), inv. č. 1599, sign. zo., karta 1830.

³⁵⁷ Kameničky (Kamenitschek – německý název) Nachází se v Pardubickém kraji, okres Chrudim. První písemná zmínka o obci pochází z roku 1350, v tomto roce byl založen farní kostel. V roce 1392 trvale uváděna jako součást Rychmburského panství. V 15. století dostala název Rejchlova Kamenice. V 18. století obec získal Filip Kinský. V současné době v obci žije 788 obyvatel.

³⁵⁸ Provozoval síťákovou živnost, se kterou vyrážel po celém kraji. Státní oblastní archiv Zámrsk (SOAZ), fond Krajský soud Chrudim (1848) 1850 – 1949 (1967), inv. č. 1599, sign. zo., karta 1830.

pokračovaly.³⁵⁹ Když na sebe Polanský hlasitě upozornil, ženy činnosti zanechaly, odtáhly se od sebe a předstíraly spánek. Dcera později přiznala častou návštěvu Vodičkové v jejich domácnosti bez otcovy přítomnosti během pracovní cesty. Nadále si přála trvalý zákaz vstupu mamčininy kamarádky, protože „*jí je nepříjemně a nechce se na tuto situaci nadále dívat.*“³⁶⁰ Svou výpověď později pozměnil, zřejmě k odlehčení trestu své manželky. Toho rána obě ženy sice v posteli našel, ale byla to Vodičková, zcela nahá, ukájející na jeho manželce svůj pohlavní pud.

Anna Polanská zákaz vydaný autoritou svého manžela nejdříve uposlechla, avšak po několika týdnech od své rodiny odešla. Přestěhovala se na druhou stranu vesnice ke svému bratranci Karlu Adámkovi.³⁶¹ V tuto dobu situace gradovala, intimnosti žen nezůstaly pouze v rodinném kruhu, ale společnost si začala všimát vztahu mezi ženami. Ve společné domácnosti u Polanské spolu *prý „žijí jako milenci“*.³⁶² Zde bych opět podotkl výraz jako. Žijí spolu v otevřeném, do určité míry partnerském vztahu, který ovšem nenaplňuje hodnoty společenského života.

Velký nátlak prožívali oba manželé. Cítili hanbu, když se lidé na jejich adresu bavili, posmívali se jim. Spatřuji v tom krizi maskulinity, kdy manželé nedokázali svou vůdcovskou roli prosadit. Oba neustále ztráceli pracovní místa, nedokázali finančně zabezpečit chod domácnosti. Následně veřejnost věděla o intimním životě obou manželských párů. Ještě před milostným vztahem žen nebyli manželé sexuálně uspokojeni. Stěžovali si na neplnění manželských povinností. Rudolf Polanský ve výpovědi uvedl, že s ním Anna od začátku roku 1933 neprovozovala uspokojení v podobě manželské soulože. Josef Vodička tuto skutečnost potvrdil také, intimita se v páru vytratila v den, kdy se obě ženy poznaly.

Z vlastního přesvědčení dne 13. 10 1934 udali své manželky na četnické stanici ve Svratce. „*Spolu mají styk a neplní tak manželský soulad a to budí veřejné pohoršení v obci Kameničkách, protože byly přistiženy dětmi a členy rodiny.*“³⁶³ Nemyslím si, že prvotní snahou mužů, bylo ženy zavřít do vězení. Spíše si přáli trvalý zákaz navštěvování s cílem navrácení žen zpět do domácnosti. Tímto by došlo k navrácení onoho *manželského souladu*. Vyšetřovací proces trval tři dny. Z výpovědí svědků, u kterých nebylo bohužel uvedeno jméno, vyznívá, že ženy svůj vztah netajily, hlásily se k němu. Veřejně si projevovaly náklonost způsobem polibků

³⁵⁹ Polanský přímo uvedl: „*Obě ženy byly tak zabrané touto činností, že si mě ani nevšimly.*“ Státní oblastní archiv Zámorsk (SOAZ), fond Krajský soud Chrudim (1848) 1850 – 1949 (1967), inv. č. 1599, sign. zo., karta 1830

³⁶⁰ Tamtéž

³⁶¹ Kameničky čp. 133. Tamtéž

³⁶² Tamtéž

³⁶³ Tamtéž

a to i za bílého dne na veřejném prostranství!³⁶⁴ Předvolaní svědkové Karel a Julie Adámkovi potvrdili začínající milostný vztah, viděli ženy spolu ležet na jedné posteli, ovšem nic intimnějšího, než hubičku, nespátřili.³⁶⁵ Tyto výpovědi však vyšetřující komisi nestačili k povolení řádného soudního procesu. Obzvlášť svědek Jaroslav Adámek, žijící ve stejném domě se svým bratrem Karlem, posléze i sestřenicí Annou, označil celou situaci za výmysl vykonstruovaný oběma rodinami.³⁶⁶ Nebyla tedy skutečně prokázána vina obou žen, samy se samozřejmě k činu nepřiznaly. Do této chvíle mohla komise vztah interpretovat na základě pravého dívčího přátelství, druhu romantické lásky. Vznikly z důvodu finanční nejistoty a neschopnosti jejich manželů. Tímto se dostáváme na začátek příběhu, kdy se ženy vlastně poznaly. Jak jsem již naznačil, obě rodiny trápila špatná finanční situace. Ženy, obě vyučené tkalcovské dělnice začaly u Polanských obrubovat deky a vzájemně si pomáhat. Vodičková například do rodinného rozpočtu přispívala dvaceti korunami.³⁶⁷

Stížnosti na intimitu mezi nimi byly však velké. Romantické přátelství začalo vykazovat aspekty sexuálních náznaků, zpočátku pro veřejnost i komisi nepochopitelné. Touha potřeby sex mezi nimi zhmotnit narůstala. Komise potřebovala najít předmět nahrazující mužský pohlavní orgán. Tímto by se sex stal skutečným a pochopitelným pro všechny. Z těchto důvodů komise nařídila domovní prohlídku v bytě Anny Polanské.³⁶⁸

Freud styk dvou žen definoval na základě dotyku ústní sliznice. Obecně považoval použití úst k sexuálním praktikám za perverzi, pokud se rty jedné osoby dotkly genitálií druhé osoby. Když se rty používaly pouze k líbání, o perverzi se nejednalo, samozřejmě v heterosexuálním vztahu.³⁶⁹ Pokud vezmeme Freudovu teorii v potaz, lesbický sex stojí pouze na praktikách ústní sliznice. Ženský pohlavní orgán nabízel uspokojení mužskému elementu. Název pochva již naznačuje pasivní činnost, do níž je zasouván mužský falus. Domovní prohlídka nařízená v bytě u Anny Polanské 15. 10. 1934 samozřejmě žádnou náhradu nenašla. Automaticky se předpokládalo, že předmět bude ukryt u ní, protože žije sama, zatímco Josefa stále

³⁶⁴ Mezi výpověďmi bylo například svědectví Františky Hubené: „*Jednou kolem 15. hodiny jsem vešla do světnice ke Karlu Adámkovi. Zastihla jsem, jak se obě ženy hubičkují.*“ Státní oblastní archiv Zámorsk (SOAZ), fond Krajský soud Chrudim (1848) 1850 – 1949 (1967), inv. č. 1599, sign. zo., karton 1830.

³⁶⁵ Karel Adámek: „*Polanská jest moje sestřenice, hanbím se za ní, proto budu svědčit.*“ Tamtéž

³⁶⁶ Není jasné, proč toto svědectví podal, zřejmě to bylo kvůli veřejnému nepřátelství se svým bratrem Karlem. Tato výpověď mu měla zejména uškodit.

³⁶⁷ Státní oblastní archiv Zámorsk (SOAZ), fond Krajský soud Chrudim (1848) 1850 – 1949 (1967), inv. č. 1599, sign. zo., karton 1830.

³⁶⁸ „*Vzhledem k tomu, že nastávalo podezření, že Polanská a Vodičková používají k vykonání napodobované soulože jedna na druhé nějakého předmětu, který měl nahradit pohlaví úd muže, byla nařízená v bytě Polanské 15. 10. 1934, domovní prohlídka*“ Tamtéž

³⁶⁹ FREUD, Sigmund: *Vybrané spisy II-III* str. 214

podléhala kontrole manžela. Nalézt důkaz by znamenalo snadněji určit viníka. Ženě by stano-
vovala určení mužské role se všemi maskulinními aspekty. Ta, která si hraje na muže, přijímá
tím aktivní sexuální roli určenou k ovládnutí druhé ženy. Podobný element můžeme spatřit
v knižních románech, lesbické aktivity přejímají ryze mužské praktiky a znalosti. Lze je označit
za transgresivní, protože vždy zobrazovala ženy v aktivní roli během sexuální hry.³⁷⁰

Prohlídka však našla tři milostné dopisy psané Josefou Vodičkou, Polanská se je ihned
při objevení snažila zničit v kamnech, avšak neúspěšně. Tento hmatatelný důkaz veřejnosti po-
stačil, ve stejný den byl nařízen soudní proces s oběma ženami.³⁷¹ Nadále se pozornost zamě-
řovala pouze na sexuální život partnerek. Polanská přiznala vinu první, svou náklonost k Vo-
dičkové vyjádřila v den, kdy spolu ženy začaly pracovat. V polovině listopadu 1933 si již ženy
projevovaly intimní náklonost. Polanská začala sama od sebe, „*dráždila mi přirození, pak jsme
to od ledna 1934 dělaly si vzájemně a společně. Takto mě napodobila soulož dvacetkrát a já ji
dvanáctkrát.*“³⁷² Zde bych také klad důraz na slovo napodobila, vyjadřuje sexuální styk, který
nenaplnuje aspekty pravého styku mezi mužem a ženou.³⁷³

³⁷⁰ SANDOFRT, Theo et al: *Lesbian and Gay Studies*. London, 2000. ISBN 0-7619-5417-1 str. 66

³⁷¹ Tyto milostné dopisy tvořily výjimku. Milostná korespondence mezi osobami stejného pohlaví se většinou nedochovala, byla ihned po přečtení zničena. Dopisy Anny Polanské a Josefy Vodičkové posloužily soudu k usvědčení a následně prošly skartací.

³⁷² Státní oblastní archiv Zámorsk (SOAZ), fond Krajský soud Chrudim (1848) 1850 – 1949 (1967), inv. č. 1599, sign. zo., karton 1830.

³⁷³ Stejný princip u mužského styku s osobou stejného pohlaví, kdy policejní diskurz kladl na slovo jako, podobný důraz.

7 Komparace mužských a ženských trestných činů

Sexuální styk mezi ženami vyžadoval větší pozornost než u mužů. Dle mého názoru je to způsobeno tím, že každý ve společnosti věděl o fungování mužského pohlavního ústrojí. Uspokojení sexuálního pudu považovali z mužské perspektivy za samozřejmost. Odpovídají tomu i stanovené tresty, odsouzený ve skutečnosti nepobyl ve vězení zákonem přesně stanovenou dobu. Komparace všech případů mě donutila položit si otázku, zda osoby byly skutečně trestány za provedení legislativně zakázaného sexu? Dle mého názoru pravý důvod pramenil z toho, že během aktu nedávali pozor a nechali se chytit. Soudní proces závisel převážně na výpovědích očitých svědků, jež spatřili projevy nevhodného chování. Rekonstrukce všech, kteří byli obviněni, formovala chronologickou strukturu, kde a kdy přesně k trestné činnosti došlo. Sexualita tak v mnoha případech nehrála důležitou roli, protistrany téměř nezajímala. Pokud jedinci neměli dost rozumu a nechali se u aktu přesto zpozorovat, vyměřen pro ně byl pouze formální výkon trestu. Homosexualita při soudních procesech neexistovala, domněle ji zastupoval alkohol či prudké hnutí mysli způsobené duševním onemocněním. Dva zmíněné důvody pro obžalované měli polehčující okolnosti, například odročení nástupu do vězení až o tři roky.

Formálně stanový trest mohl znamenat ještě jedno vysvětlení. Analyzované případy z menších obcí na Pardubicku konstruuji obraz muže, živatele od rodiny, ovlivněného otupujícím alkoholem, aby ukojil svůj vrozený sexuální pud. Stále platilo pravidlo - zatemnělé mysli, ospravedlňující dotyčného. Počítalo se tedy, že jedinci nikdy nepoznali osobu skutečně žijící homosexuálním způsobem života. Hlavním cílem vyměřeného trestu mělo být dotyčnému zabráněno, aby více prohloubil stejnopohlavní sexuální experimenty. Všeobecně společnost mohla znát principy fungování mužských vztahů ve věznicích, proto vazba pro soud znamenala risk.

Legislativně zakázaný čin musel být spravedlivě potrestán, sloužil také jako odstrašující případ pro ostatní členy společnosti. Zde spatřuji zásadní problém, jak k problematice jurisdikce přistupovala téměř po celé dvacáté století. Osoba obviněná z homosexuality si svůj trest odpykala paradoxně na místě, kde homosexuální styk znamenal časté uspokojení i novou formu nabyté identity. Produktem soudních procesů bylo vypracování portfolia konkrétního obžalovaného. Obsahovalo chronologický zápis soudního jednání a identická svědectví. Archivní fond Krajského soudu v Chrudimi však podrobné náležitosti postrádal, nedůležité informace prošly prostě skartací. Složka případu disponovala většinou pouhým soupisem trestní činnosti. Dochoval se nám materiál bez autentického záznamu, vzniklý za konstrukce policejního diskurzu. Jedinou výjimku tvořil právě případ Polanské Vodičkové, i zde skartací prošla větší

část materiálu, avšak dochovaly se autentické výpovědi obou žen. Můžeme tedy porovnat samotné výpovědi s oficiálním policejním záznamem.

Případ působí dojmem, že od samotného začátku soud nepochyboval o vině Anny Polanské. Prvek postavený na kontrastech viník – Anna Polanská, oběť – Josefa Vodičková, prostupuje celým případem. Proč tomu tak bylo? Zřejmě neslučitelnost vlastní ženské role s tehdejšími řádem. Pouze ona překročila dobový řád, odstěhovala se bez dětí od manžela a začala samostatně žít. Příklad její nelibosti můžeme nalézt právě v policejním diskurzu. Zatímco Josefa Vodičková tvrdila, že Polanská sice začala první, ale potom obě a z vlastní vůle spolu konaly uspokojení, oficiální záznam uvedl následující: „...*Polanská odhodlala se z počátku sahati Vodičkově rukou na pohlavní úd, což Vodičková nejprve trpěla a později dokonce se nechala přinutiti Polanskou, že tato vykonala na ni akt mužské soulože a to tím, že jí zasunula svůj prst ukazováček do pochvy a napodobila tím mužskou soulož. Později zase nechala si Polanská od Vodičkové tímž samým způsobem vsouvati prst do pochvy a na ní ulehla a napodobila jí rovněž vykonanou soulož s mužem...*“³⁷⁴

Zde se již objevuje termín napodobování mužské soulože, tím tak hledaným pomocným předmětem se stala ruka sama. Prolínání maskulinních prvků do vztahu dvou žen byl častým projevem tehdejší společnosti. K porovnání můžeme použít Freudovu osmnáctiletou pacientku.³⁷⁵ Po seznámení se s partnerkou začala inklinovat pouze k její společnosti, tím zapomínala na své aktivity, především dívčí. Rodiče vztah samozřejmě zakazovali, dívce vyčítali zejména projevy citů na veřejnosti.³⁷⁶ Pokud se bude s milenkou veřejně ukazovat, může být ohrožena dceřina pověst.³⁷⁷ Pozorování neprokázalo viditelné znaky s principy mužského těla. Vykazovala pouze vysoký vzrůst a ostré mužské rysy, zřejmě zděděné genetikou po otci. Za mužské považovali také dceřiny intelektuální schopnosti a úsudek. Ryze maskulinní prvek

³⁷⁴ Státní oblastní archiv Zámorsk (SOAZ), fond Krajský soud Chrudim (1848) 1850 – 1949 (1967), inv. č. 1599, sign. zo., karton 1830.

³⁷⁵ Mladá dívka ze zajištěné rodiny vzbudila nelibost ve společnosti, protože projevila náklonost o deset let starší ženě.

³⁷⁶ Když se otec poprvé dozvěděl, že jeho dcera vykazuje známky homosexuálního chování, nevěděl, jestli ji má považovat za neřestnou, zvrhlou či nemocnou. V prvních chvílích se pokusil homosexualitu potlačit výhrůzkami a křikem. FREUD, Sigmund: *Vybrané spisy II-III* str. 314-318

³⁷⁷ Partnerka dívky především měla na veřejnosti své místo. Považovali ji za ženu koketní, které nemá soudnost ani lidské mravy. Tamtéž str. 314-318

se nalézal v samotném vztahu dvou žen. Dívka k partnerce přijala „ryze mužský typ, projevovala pokoru a velkorysé sexuální přeceňování jako milují muž“.³⁷⁸ Ve své sexualitě nadále trvala, když spatřila velkou nelibost svého otce. Zůstala homosexuální na vzdor otci.³⁷⁹

Freud dívčí homosexualitu vysvětloval na základě dětského oidipovského komplexu. Dívka měla přání otěhotnět, mít syna podobnému otci, ale ve stejnou chvíli se narodil její bratr. Matku začala nenávidět, v jejich očích působila za konkurentku. Odvrátila se od otce a od mužského pohlaví celkově. Zavrhlou svou ženskost a usilovala o jiné uspokojení svého libida. Bratrovi posléze začala závidět penis, uvědomila si, že chybějící genitálie by jí umožnil lepší postavení ve společnosti. Mohla by dělat věci, které jinak nesměla. Freud jí označoval za bojovnici ohledně ženské otázky a práva. Touha po nezávislosti nad mužským pohlavím zapříčinila snahu potlačit úplně svou ženskost.³⁸⁰ Implikovat do homosexuálního vztahu heterosexuální role umožnilo tento vztah lépe pochopit, snažit se dekodovat vnitřní strukturu. Pokud teorie Hanse Ulricha definovala homosexuálního muže s větším podílem feminity, potom homosexuální žena disponovala větším podílem maskulinity. Ženskou homosexuální orientací se zabýval také Václav Bělohradský, „*ukájení pudu sexuálního způsobem homosexuálních nazývá se v případě ženského pohlaví tribadie*“.³⁸¹ Tribadie však nedosahovala takové sociální důležitosti jako pederastie, a proto stojí na okraji. Při zkoumání se vycházelo především z ženské psychiky, diferenciované od mužské. Žena svými empatickými vlastnostmi mohla často hledat u žen útěchu, neboť si s nimi více rozuměla, zatímco mužské pohlaví pro svou složitost často nepochopila. Ottův slovník naučný uvádí slovní spojení Lesbické lásky, tedy „*nepřirozené ukájení pudu pohlavního mezi dvěma osobami pohlaví ženského*“.³⁸² Opět spojení sexuality a citu, naznačoval přímý vztah mezi těmito kategoriemi. Žena, ani lesbické orientace, nemohla žít aktivním sexuálním životem bez partnerského vztahu.

Vztah Anny Polanské a Josefky Vodičkové naplnil kritéria tehdejšího soudního vyšetřování. Obě ženy dostaly trest těžkého žaláře v době trvání dvou měsíců. V porovnání postihů podobný s mužskými tresty. Zde se však nejednalo o pouhou formalitu, ale vycházelo se z mateřské úlohy obou žen. Polanská na svou obhajobu uvedla, že během výkonu trestu nemůže pečovat o své postižené dítě a svého manžela, trpící slepotou. „*Měla jsem to vždy těžké, muka s manželem*

³⁷⁸ Pokora a něžnost, radost z nabídnuté políbení ruky. Tyto Rysy odpovídaly zamilování a poblouznění mladého chlapce pro slavnou umělkyni. Věděl, že atribut jeho lásky se nachází vysoko nad ním a nesměle se odvažuje pozvednout zrak. Tamtéž str. 318-320

³⁷⁹ FREUD, Sigmund: *Vybrané spisy II-III* str. 318-319

³⁸⁰ Tamtéž str. 319

³⁸¹ BĚLOHRADSKÝ, Václav: Vzácný případ sexuální perverze, Culilinctus et fellatio. In. *Časopis lékařů českých*. Praha, 1893. ročník 35. Str. 684

³⁸² Ottův slovník naučný. Praha, 1900. Díl 15 str. 911

*tyranem, jež pro mne neměl nikdy lásky, jen ve stavu opilém v jeho nepřítččnosti, jsa smyslu zbaven mne vyhledával jako ženu... vím, že je nešťastný, trpí slepotou a je mou povinností o něho pečovat.*³⁸³ Vodičková měla nastoupit do vazby o několik měsíců později, v letních měsících roku 1935. Podala ke krajskému soudu v Chrudimi požadavek přehodnocení celé situace. Pokud nakonec do vězení půjde, doufala v posunutí trestu k zimním měsícům. *„Nástup do žaláře v letních měsících ohrožuje výchovu šesti dítek, které vyživuji. Nyní mám stále zaměstnání a mohu tedy svá dítka zabezpečit. V zimních měsících práce nemám.*³⁸⁴

³⁸³ *„Byla jsem odsouzena trestním soudem k dvouměsíčnímu těžkému žaláři. Výkon trestu mám nastoupiti od 16. tohoto měsíce (únor 1935). Z toho důvodu, že jsem sama bez manžela a vyživuji nezletilé dítky, chci, abych před nástupem do vězení mohla dát děti k příbuzným.“* Státní oblastní archiv Zámrsk (SOAZ), fond Krajský soud Chrudim (1848) 1850 – 1949 (1967), inv. č. 1599, sign. zo., karton 1830.

³⁸⁴ Státní oblastní archiv Zámrsk (SOAZ), fond Krajský soud Chrudim (1848) 1850 – 1949 (1967), inv. č. 1599, sign. zo., karton 1830.

8 Eberhardt Brucks a Zdena Beneš – Každodenní život homosexuála v Protektorátu Čechy a Morava

„Musím tento čas využít, abych ti zaslal srdečné pozdravy. Počítám s tím, že nadcházející jaro naše psaní na určitou dobu odloučí. Doufejme, že přežijeme vše ve zdraví a pak přijdou ty vytoužené dny, kde se znovu shledáme.“³⁸⁵

Zdena Beneš, 1945

8.1 Eberhardt Brucks

Eberhardt Brucks byl nejmladším sourozencem ze tří dětí, které se narodily Friedrichu³⁸⁶ a Marthe Brucks.³⁸⁷ Mladý pár byl oddán na začátku roku 1900 v Budyšině a o deset let později se přestěhoval z Berlína do novostavby ve čtvrti Lichtenrade.³⁸⁸ Friedrich původně pokračoval v rodinném podnikání, vyučil se kamnářem a své řemeslo provozoval i na místě nového bydliště. O několik let později stále více inklinoval, k přání své novomanželky, k víře. Začal s novou duchovní kariérou kazatele. V roce 1912 také založil *Lichtenrader Anzeiger*, regionální týdeník, ve kterém formuloval nutné ideje týkající se politických reforem. Jeho politická aktivita však nejvíce začala až se vznikem Výmarské republiky, v roce 1919 byl jmenován do funkce poslance za Sociálnědemokratickou stranu Německa v oblastní správě Lichtenrade. Svě pole působnosti zaměřoval především na ochranu sdružených bytových družstev.

Eberhardt se narodil 29. listopadu 1917, po porodu mu byla diagnostikována vrozená vada končetin *Pes Equinovarus congenitus*, českým ekvivalentem tzv. Koňská noha. Nemoc postihuje končetiny, zejména chodidla, která jsou důsledkem toho zkroucena. Vada, odstraněná operací pro Eberhardta znamenala doživotní postižení ve formě jedné zkrácené nohy.³⁸⁹ Vstup politické kariéry otce zapříčinil stěhování do nově postavené vily v Mahlow.³⁹⁰ Eberhardt zde navštěvoval základní školu a také gymnázium.

³⁸⁵ Dopis z 11. 3. 1945

³⁸⁶ Friedrich Brucks (1876-1946) pocházel z rodiny Berlínských kamnářů.

³⁸⁷ Martha Brucks (1880-1978) rozená Schönfelder. Narodila se do majetkem zabezpečené rodiny železničního úředníka. Navštěvovala Frauenmissionsschule v městě Bad Freienwalde (Brandenbursko) Porodila celkem tři děti. Nejstarší Ruth (narozená roku 1907), Ottu (narozen 1909) a Eberhardta (narozen 1917)

³⁸⁸ První písemná zmínka pochází z roku 1375, původní název zněl Lichtenrode. Jednalo se o autonomní pruskou obec bývalého okresu Tetlow. Velkým Berlínským zákonem byla roku 1920 přičleněna k Berlínu.

³⁸⁹ Eberhardt po dobu dvou let (1917-1919) navštěvoval renomovaného chirurga, který mu končetiny operoval.

³⁹⁰ Dům nazýván *Zelená vila* v Mallow (Město v okrese Brandenbursko, přibližně tři kilometry jižně od Berlína)

Eberhardt ve svých pamětech hovořil o každoroční návštěvě moře a častých výletů po okolí. Situace se změnila v období velké hospodářské krize. Rodina ztratila velké množství majetku a byla nucena prodat dům. Friedrich od rodiny odešel ke své sestře do Kreuzbergu,³⁹¹ kde měl větší možnosti pracovního uplatnění. Ekonomickou stabilitu domácnosti zajišťoval, zasílám pravidelné finanční hotovosti. Martha s dětmi prozatím obývala podnájemní byt v Mahlow. „Svatba mé sestry Ruth byl ten poslední šťastný moment v Mahlow. Po cestě ke kostelu, jsem sypal květiny a nadále jsem si prozpěvoval“³⁹² Třicátá léta znamenala pro Marthu s dětmi další stěhování. Friedrich rodině sehnal nájemní byt v Berlíně, kam za nimi mohl častěji jezdit. Koupili si dům na adrese Cecilienstraße 8. ve čtvrti Berlin-Lankwitz.³⁹³

Vzorný student Eberhardt dostal v roce 1936 na základě svých studijních výsledků možnost studovat reálné gymnázium, kterou nakonec odmítl. Od mládí inklinoval k umění a módě, ve volném čase kreslil návrhy jevištních kostýmů. Patřil mezi nadšence filmového umění a průmyslu, především se zajímal o filmovou produkci studia UFA.³⁹⁴ Následkem toho začal v roce 1936 studovat berlínskou textilní a oděvní školu se zaměřením na grafiku a kresbu.³⁹⁵ Svou homosexuální orientaci si uvědomil patrně v období dospívání. Berlín obecně označován za liberální město, kde kultura umožnila vznik potencionální homosexuální subkultury, zdevas- toval nástup nacistů k moci. Zákaz veřejného působení sexuálních menšin, zavírání podniků a sílící represe vyvolal na veřejnost nátlak. Eberhardt o své sexualitě veřejně s nikým nemluvil. Nešlo o strach z negativní reakce, na škole se k homosexuální identitě hlásili dva členové učitel- ského sboru.³⁹⁶ Věděla to pouze jeho nejlepší přítelkyně Soni Grisebner, ve společné kore- spondenci mu projevila podporu i pochopení. Na začátku čtyřicátých let na základě nátlaku musel vstoupit do armády. Eberhardt později o této době vyprávěl s humorem. Pozitivum shle- dával v tom, že mu společnost dělali samí muži.

³⁹¹Kreuzberg součást kombinované čtvrti Friedrichshain-Kreuzberg, ležící jižně od města Mitte. Od roku 2001 bývá považován za jednu z nejnámějších součástí Berlína. Čtvrť je známa pro své velké procento přistěhovalců, z nichž mnozí mají turecký původ. Původně menší vesnice byla začleněna do Berlína následkem migračních ten- dencí. V 19. století byla spolu s ostatními obcemi oficiálně začleněna pod správu Berlína.

³⁹²Eberhardt Brucks, 26. září 2006. STEINLE, Karl-Heinz et al.: *Eberhardt Brucks*. Str. 25

³⁹³Berlín-lankwitz -nachází se na jižním předměstí Berlína v blízkosti hranic s Braniborskem. První písemná zmínka pochází z roku 1239

³⁹⁴Universum Film AG (německá filmová společnost, založena 18. prosince 1917.)

³⁹⁵ Berlínská textilní a oděvní škola (Textil – und Modeshule der Stadt Berlin) založena roku 1920. Studijní plán se skládal z několika složek (kresba aktů a divadelních kostýmů, módní grafika, módní tvorba a tvorba divadelních kostýmů)

³⁹⁶Učitel divadelní tvorby a moderní kinematografie a vedoucí krejčovské dílny, která se netajila partnerským vztahem se ženou.

Vykazované umělecké aspekty naznačují, že Eberhardt spatřoval jisté okouzlení a fascinaci v mužském těle. Když se během pozdějších let zabýval fotografií, řada snímku znázorňovala akty. Červenec roku 1944 přinesl do jeho života první intimní poznání a také milostný vztah. Prostřednictvím armády byl poslán do výcvikového tábora v Pardubicích, kde se zúčastnil tříměsíčního kurzu instalace telegrafních stožárů. Nakonec se ukázalo, že postižení mu zabraňuje v aktivním pracovním výkonu, proto byl kurzu zproštěn. Mohl se svobodně pohybovat po městě, kde docházelo k negativní konfrontaci. Společnost v něm spatřovala nepřítele, zrádného okupanta, element narušující každodenní život obyvatel. Po celou dobu pobytu cítil všudypřítomné napětí i nenávist. „*Nikdo se na mě nepodíval, nikdo se mnou nemluvil, pro ně jsem byl nepřítel. Když jsem se ptal na adresu, dělali, že mi nerozumí a raději přešli na jinou stranu cesty*“³⁹⁷ Volný čas trávil malováním a návštěvou parních lázní, kde se jednoho dne právě seznámil se Zdenou Benešem. Podle všeho spolu navázali komunikaci z důvodu nahoty. Neměl na sobě uniformu německého vojáka a z vnějších rysů nebyla poznat pravá národnost.

Muži se začali pravidelně stýkat v zahradním altánku za městem. Dobový diskurz zakazující vztah mezi osobami stejného pohlaví umocnil další aspekt rozličné národnosti. Zdena, bydlící s rodiči, si kvůli tomu od svého přítele vypůjčil kolo. Na veřejnosti se za přítomnosti druhého zpravidla neukazovali. Za jediné veřejné místo, kam se oba nebáli vstoupit, platily parní lázně. Zde opět absence oděvů neodhalila aspekty národnosti. Eberhardt z Pardubic odjel v polovině října 1944, kdy také začíná pravidelná korespondence.

8.2 Zdeněk „Zdena“ Beneš

Zdeněk Beneš pocházel rodiny správce hospodářského majetku v Pardubicích. Narodil se v Brně 25. 8. 1920. Rodinná adresa Jungmannova 24, není zavedena v Pardubické evidenci domů. Katastrální mapy z padesátých let 20. století adresu také neuvádějí. Až poté jsem došel k výsledku, že dané číslo domu sloužilo pro orientaci, pocházelo původně z 19. století.³⁹⁸

Zdena vyrůstal v Brně se dvěma bratry Vladimírem a Jaroslavem.³⁹⁹ Spolu s Vladimírem studovali vysokou školu, bohužel se mi nepodařilo zjistit, kterou fakultu. Z dopisů můžeme zjistit, že studoval v Praze. Eberhardtovi později napsal, že po skončení války ho čeká ještě

³⁹⁷ STEINLE, Karl-Heinz et al.: *Eberhardt Brucks* str. 55

³⁹⁸ Zdeněk Beneš: „*Moje stále bydliště jest otcův dům v Pardubicích, Jungmannova 789*“ Státní okresní archiv Pardubice (SokA Pardubice), fond Berní správa Pardubice (1915 – 1949) inv. č. 19, kar. 65

³⁹⁹ Jaroslav Beneš (narozen 24. února 1915 – zemřel 1988) Ing. Vladimír Beneš (narozen 12. února 1919 – zemřel 2002) Tamtéž

spousta studijních let. Domnívám se, že studoval učitelský ústav s ohledem na literární a kulturní přehled obsažen v korespondenci.⁴⁰⁰ Otec Emil⁴⁰¹ pracoval jako správce hospodářské záložny v Pardubicích, matka Marie⁴⁰² obstarávala domácnost. Předpokládám, že se jednalo o majetnou rodinu disponující ekonomickým kapitálem. V přízemí domu zařídili soukromý byt, který pronajímali.

V archivu jsem našel spíše záznamy ohledně finančního vyrovnání náhrady škod, když byl jejich dům v roce 1944 poškozen náletem.⁴⁰³ Poslední zmínka o Zdenovi pochází z roku 1950, začal pracovat na Praze I. v Československém státním podniku Mototechna. Vysokou školu zřejmě nedostudoval, protože přiložený dokument upravující platební výměru neuváděl titulaturu.⁴⁰⁴ Jeho bratr Vladimír ve stejné době již disponoval vysokoškolským titulem inženýra. Současný majitel nemovitosti Pavel Pražan dům odkoupil spolu s některými osobními věcmi rodiny Zdeny Beneše. Každý člen rodiny v pozůstalosti zanechal své osobní údaje, až na Zdenu. Pravděpodobně emigroval koncem padesátých let do Německa.⁴⁰⁵

8.3 Korespondence

Zdena Beneš se od ostatních mužských analyzovaných případů liší. Nemyslím si, že by se ve společnosti prezentoval novou sexuální identitou, Zdenův vztah k Eberhardtovi není primárně založen na sexuální touze, ale na citu. V korespondenci lze sice nalézt pasáže konkrétní její milostný poměr, ale pro oba aktéry nebyl důležitý. Zdena například Eberhardtovi odpovídá na nevhodně položenou otázku. „*Nyní se ptáš velmi neslušně.*“⁴⁰⁶ muži vzpomínali na společně strávené chvíle na chatě. Sarkasticky mu vyčítal činnost během noci, kdy nemohl

⁴⁰⁰ Otec Emila Beneše, pracoval jako venkovský učitel v Chrudimi. Tamtéž

⁴⁰¹ Emil Beneš (narozen 14. října 1881 v Rané – zemřel 1958) Tamtéž

⁴⁰² Marie Benešová rozená Látalová (narozena 22. července 1887 v Brně – zemřela 1961) Marie byla dcera hoteliéra z Napajedel. Státní okresní archiv Pardubice (SokA Pardubice), fond Berní správa Pardubice (1915 – 1949) inv. č. 19, kar. 65

⁴⁰³ Při náletu dne 24. srpna 1944 dopadlo v ulici asi 8 pum, tlakem vzduchu s úlomky vzniklo poškození Benešova domu. Na budově došlo k poškození střechy, vnitřních omítek, slabé trhnutí na fasádě, uvolněné zdivo u zárubní dveří, rozbitá okna, zborcena kanalizace, propadlá střecha i zničený komín. Silné poškození zahrady. Dům byl postaven v roce 1910, jednalo se o jednopatrový dům, mansarda ve dvoře, velké sklepení rozdělené na dvě části. Benešovi obývali první patro domu, zatímco v přízemí domu se nacházel nájemní byt. V přízemí se nacházely tři obytné pokoje, jedna kuchyň a koupelna. V prvním patře se nacházely tři pokoje, jeden kabinet, kuchyně a koupelna. Sklepení i půdní prostory byly rozděleny na dvě části, každá půlka patřila jednomu patru. Tamtéž

⁴⁰⁴ Měsíční plat činil 3.100 Kčs v hrubém vyměření. Tamtéž

Majitel nemovitosti v současné době Pavel Pražan mi poskytl informace o koupi parcely. Podklady ukazují nákup pozemků v roce 1909 rodině Máchaňovým a Bauerovým. Jak jsem již psal rodiny, nechali během jednoho roku vystavět novou nemovitost, která jim patřila do roku 1924. Dům s parcelou odkoupila Marie Moravcová, její rodina dům obývala do roku 1928. Konečně 12. 6. 1928 koupil dům Emil Beneš.

⁴⁰⁵ Výzkum archivu Schwules museum

⁴⁰⁶ Dopis z 8. 12. 1944

usnout. „*Viš, jak to bylo na chatě?*“⁴⁰⁷ Dopis konstatující plánování společné dovolené v Berlíně, kam by za ním Zdena toužil přijet, popisuje jeho zcela nahé tělo pod slunečním žářem.⁴⁰⁸ Časté otázky případné nevěry, oba muži zavrhli. Zdena dokonce uvedl celibátní způsob života. Během každodenní procházky absolvující s jeho psem Míšou, mu jednoho dne utekl za hárající fenou. Eberhardtovi konstatoval nepochopení daného činu, neboť on sám také nemůže svůj sexuální pud uspokojit.⁴⁰⁹ Oslavy nového roku prožíval spolu se svými přáteli, Eberhardta však uklidňoval, že nikoho neobšťastnil. Poslední sexuální zkušenost prožil na podzim, tedy spolu s Eberhardtem, „*Nechci to přímo nazývat věrností*“,⁴¹⁰ Poslední možný projev sexuality lze zporozumět konstatacím ohledně darování nových kalhot, kdy Eberhardtovi přímo napsal: „*Chceš mě snad zbavit mých pepito-kalhot?*“⁴¹¹

Korespondence plnila úlohu běžného komunikačního sdělení. Hlavním cílem bylo udržení pravidelného písemného kontaktu za každou cenu. Nasvědčuje tomu průběh odesílání, Zdena dopisy zasílal téměř každý den. Postupem času pravidelnost upadala, přerušoval ji gradující válečný stav. Dopisy doplňují krátké pozdravy ve formě pohlednic, vybírány s maximální pečlivostí. Výzkum předložil předpoklad, že homosexuálních vztahů dvou mužů různých národností bylo poměrně více. Pro potvrzení teorie však nejsou dostatečné dokumenty, které, pokud byly, se ihned ničily.⁴¹²

Stává se tak jediným komunikačním prostředkem mezi osobami, žijícími odděleně, v odlišném typu státního uspořádání, obklopenými společnostmi s různorodými názory na tehdejší vývoj válečného uspořádání. Pokud korespondenci využíváme v rámci historického bádání, dochází tak k její specifické interpretaci. Autor do dopisu začlenil část své osobní povahy s vědomím, že text patří pouze adresátovi. Cíleně užíval promyšleného jednání za účelem manipulace s adresátem. Korespondence bývá plna metafor a symbolů, které má historické bádání za úkol dekodovat. Jelikož je nám skryt pravý význam textu, historik vytváří pouze hypotézy, jež dají podklad pro další bádání.

⁴⁰⁷ Dopis z 8. 12. 1944

⁴⁰⁸ Dopis z 1. 2. 1945

⁴⁰⁹ „*Vracel jsem se z pošty se psem, když v tom náhle zmizel. Déle než hodinu jsem na něj pískal a všude ho hledal, až jsem byl zcela promočen, ale nemohl jsem se bez něj vrátit domů. Připadalo mi to zcela beznadějně, až jsem konečně uprchlíka chytil ve vedlejší ulici. Byl jsem naštvaný dvojnásob než předtím, představ si ta potvora neměla žádné výčitky svědomí, dokonce mi pyšně představila svou novou přítelkyni. – milou fenku. Já nemám, od té doby, co žiji v celibátu, pro takové věci porozumění a hnal jsem hříšníka rozzlobeně domů.*“ Dopis ze 7. 11. 1944

⁴¹⁰ Dopis z 8. 1. 1945

⁴¹¹ Tamtéž

⁴¹² LSBTTIQ in Baden und Württemberg. Lebenswelten, Repression und Verfolgung im Nationalsozialismus und der Bundesrepublik Deutschland.

Autor dopisu využíval předem určené strategie, aby zapůsobil na konkrétního adresáta. Tyto strategie určují principy verbální komunikace. V tomto případě se jedná o verbální komunikaci umělou, neboť neprobíhá přímo mezi účastníky, a tak jí mohou narušovat další zvolené strategie.⁴¹³ Jaké jsou tedy strategie, které daný aktér záměrně používá? Do této kategorie patří osvojené zdvořilostní fráze, uplatňující se v dopisech, kde autor k adresátovi nemá větší vztah či důvěru. Čím větší intimní vztah mezi dvěma jedinci je, tím menší zdvořilostní fráze bývají používány, jsou však zastoupeny. Tyto fráze nalezneme v samotném oslovení *Lieber Eberhardt!* a zakončení dopisu *Herzlich Zdena!*. Korespondence nahrazuje ústní projev, obsah cíleně působí na emoce příjemce.⁴¹⁴

Před analýzou těchto druhů písemností musíme rozlišit adresáta i autora a určit z jaké sociální vrstvy pochází. Odlišné postavení vede k volbě určitých strategií, které konstruují výrazové prostředky a zároveň jsou vázány k sociálnímu postavení a ovlivněny názory společnosti. Zdena i Eberhardt se pohybovali v podobných sociálních kruzích, konstruující stejné zájmy. Oba se zajímali o literaturu, biograf a umění. Tyto informace jsou v dopisech obsaženy a bývají častou vsuvkou. Dle mého názoru tato sdělení měla rozvinout a navést další konverzaci. Byly použity s hlavním cílem, a to vyvolat reakci u adresáta, aby byl neustále udržován písemný kontakt. Sekundárně pak pomohly aktérům vyrovnat se s probíhající válkou, výrazy se vyskytují náhodně a často nenavazují na předchozí sdělení v dopise.

Korespondence je psána německým jazykem a trvala v období od 19. října 1944 do 28. března 1945, adresována byla do Berlína na Bahnstraße 1, Berlin-Südende, Stabsgefreiter Eberhardt Brucks.⁴¹⁵ Korpus obohacují pohlednice s velmi krátkým sdělením, ty Zdena posílal z míst, které zrovna navštívil a vždy je znovu vzpomenu v dopise, aby vysvětlil účel dané cesty. Měly také za úkol zkrátit čekání na odpověď a zároveň adresátovi připomenout, že by měl brzy odepsat. „*Dnes jsem od Vás očekával zprávu, ale marně. Jsi vinen ty nebo pošta?*“⁴¹⁶ Tyto krátké zprávy bych zařadil do osvojených strategií, primárně se na ně nemělo odpovídat, měly pouze zkrátit čekání na odpověď. Je zcela patrné, že Zdena nebyl trpělivé povahy, během dnů, kdy nepřicházela odezva, zaslal těchto pohlednic několik. Ve většině případů vysvětlil své chování tím, že nemá nic lepšího na práci, čeká na odpověď a tak se obtěžuje s pohlednicí.⁴¹⁷

⁴¹³ LENDEROVÁ, Milena et al: *Důvěrné stránky: obrazy z 19. století v pramenech osobní povahy*. Univerzita Pardubice, 2015. ISBN 978-80-7395-935-7 str. 23-24

⁴¹⁴ BOURDIEU, Pierre: *Co se chce říct mluvením*. Praha. 2014. ISBN: 978-80-246-2570-6 str. 25

⁴¹⁵ Stabsgefreiter - Druhá nejvyšší pozice z řadových vojáků ozbrojených sil Německa

⁴¹⁶ Pohlednice Pardubice – Hotel Veselka a kino Imperiál. 24. 10. 1944

⁴¹⁷ Pohlednice Pardubice z 23. 10. 1944

Bohužel nemáme k dispozici dopisy od Eberhardta, v kopii jsou otištěné pouze dva. Nemohu svou hypotézou vykonstruovat Eberhardtovo počínání, budu tedy vždy reagovat a odkazovat na dopisy od Zdeny. Nastává otázka, zda Eberhardt opětoval každodenní zasílání zpráv a pokud ne, tak proč? Válečná situace pozměnila podmínky poštovní komunikace, zvláště mezi Říší a Protektorátem Čechy a Morava. Zdenovy odpovědi vždy reagují na konkrétní dopis a navazují na sebe. Pravděpodobné tedy je, že Eberhardt napsal svých dopisů více, ale některé z nich nedorazily. Později si začali své písemnosti číslovat, aby o nich měli lepší přehled a snadněji se na ně odpovídalo.⁴¹⁸

Největší hrozbou tak mohlo být přerušení komunikace, proto, když konečně přišla odpověď 27. 10. 1944, reaguje velmi negativně a vyčítavě. „Konečně jsem od tebe dostal zprávu a děkuji, i když to tak dlouho trvalo. V případě, že bych nenapsal první, bych pravděpodobně čekal marně.“⁴¹⁹ Tento dopis je po stránce významové a informační velmi bohatý. S novým nařízením vlády měli obyvatelé Berlína zákaz vycházek. Zdena se i přes negativní podtext snaží být optimistický a reálně Eberhardtovi vysvětluje, počínání jejich vlády. Dle jeho názoru k tomu má tamní vláda dobré důvody, snaží se především ochránit společnost před bombovým útokem. Největší přínos shledával ve skutečnosti, že Eberhardt nebude navštěvovat veřejné lázně. „Pro tvé tělo a duši není zdravé tak často navštěvovat lázně.“⁴²⁰ Lázně totiž sloužily k akumulaci homosexuálních jedinců a mohlo tak dojít k jejich náhodnému seznámení, plnily stejnou funkci, nebo podobnou, jako veřejné toalety a noční uličky. Časté výlety konané Zdenou do Hradce Králové Eberhardt nenechal bez komentáře. Zdena ve městě navštěvoval, dle jeho slov, hypermoderní parní lázně.⁴²¹ Cesty prováděl, protože město považoval za velmi krásné a sympatické, „Nikoliv z důvodů, na které narážíš!“⁴²² Za poslední racionální odpověď, že daná situace není špatná, považoval malování, přitom doufal, že mu Eberhardt pár obrázků zašle. „Měl bych obrovskou radost, kdybych od tebe nějaké způsobilé obrázky dostal.“⁴²³ Je zde zmíněn ještě poslední bod, který udává, že prší. Výraz prší, měl evidentně pro Zdena i Eberhardta, osobní metaforu, která nám zůstane skryta. Tato metafora se vyskytuje ve více dopisech, je umístěna nahodile a nenarušuje textovou formu. Zainteresaný výraz někdy skutečně označuje pouhé konstatování charakteru počasí. Rozdíl poukážu na frázích ze dvou různých dopisů.

⁴¹⁸Zdena často Eberhardta napomínal za to, že na číslování zapomíná. „Jak můžeš vidět, velmi pečlivě jsem očísloval každý dopis... Je nutné, abys na to nezapomněl (jako na dva tvé poslední dopisy)“ Dopis z 26. 1. 1945

⁴¹⁹ Dopis z 27. 10. 1944

⁴²⁰ Tamtéž

⁴²¹ „Minulý týden jsem byl v lázních v Hradci Králové. Jsou hypermoderní, pouze sklo, světlo a voda a člověk vnímá všechny ten třpytivý komfort velmi dobře.“ Dopis z 10. 12. 1944

⁴²² Tamtéž

⁴²³ Tamtéž

„Již nebudu svojí fantasií nadále zatěžovat představou, že tu stále prší a nechám jí zcela neza-
ujatou.“⁴²⁴ Metafora pro oba mohla znamenat více významů, oba muži se mohli v deštivém
počasí poznat, nebo tajné schůzky za městem často doprovázelo deštivé počasí. „*Sedím u hor-
kých kamen a intenzivně myslím na tebe, ne, protože tak hrozně prší, ale kvůli tomu, že tu jsou
tvé modré obálky.*“⁴²⁵

Oproti těmto frázím nalézáme pouhé sdělení „*Vzhledem k tomu, že stále prší! Nemám
nic lepšího na práci, než se znovu obtěžovat s psaním.*“⁴²⁶ V takovém případě sděloval chrono-
logický průběh dne, s poznámkami o vnějších okolnostech. Osobně sdělování situace počasí
považují za předem promyšlení druh strategie. Hlavním úkolem mělo být uklidnění dotyčného,
že příznivé podmínky znamenají dobrý stav. Sdělování počasí se tak stalo aktivní úlohou, ze
které se mohla vydedukovat řada myšlenek, například ohledně stavu hrozících náletů. Eberhardt
na začátku roku 1945 onemocněl, korespondence se zaměřovala především na dotazy mířené
nejen na zdravotní stav, ale také počasí. Zdena předpokládal zhoršení zdravotního stavu, pokud
zima neustoupí.⁴²⁷

Struktura dopisů v lednu a únoru 1945 zakládá svou podstatu pouze na popisu počasí.
Zdena se nachladil při častém sezení ve sklepě, sloužícím jako úkryt před bombovými nálety.
Ve sklepě trávil i převážnou dobu osobního volna. Pouze zde, mohl Eberhardtovi dopisy psát
v klidu, aniž by se bál, že bude odhalen. Nemoc zapříčinilo chladné počasí, teplota v Pardubi-
cích ukazovala -20°C. „*Stále mám rýmu a trochu bolest v krku. Souvisí to s nepravděpodobností
počasí*“⁴²⁸ Užívané strategie měly charakter předem promyšleného tahu. Komunikace v dopi-
sech je pouze verbální, to znamená, že každé slovo si může předem připravit. Užívání těchto
slov má vyvolat pocit důležitosti dané situace. Zdena například vždy Eberhardtovi vytýkal,
dlouhodobé čekání na odpověď. Ve skutečnosti za to mohla stagnující poštovní přeprava. Když
se Eberhardt delší dobu neozval, vykonstruoval situaci vyvolávající žárlivost. V listopadu 1944
odezva odpovědi stále nepřicházela, Zdena tak Eberhardtovi v dopise konstatoval, že mu celkem

⁴²⁴ Dopis z 27. 10. 1944 Takových příkladů uvedu více: „*Co teď dělám? Dočasně sedím u stolu a píšu, mé oči se
toulají po místnosti a vždy se zastaví u originálního džbánu s velkou kyticí chryzantém. Květy jsou tak jasné a
jedovatě žluté, že mě vždy oslepi jako paprsky svítícího slunce a lásky. Nebo to nejsou u mne jen květiny. Slunce je
ale také vyloučeno, neboť prší.*“ Dopis z 28. 10. 1944, „*Doufám, že už se cítíš lépe, takže slunce může přejít a
„vždy když prší“ se opět objevit*“ Dopis z 23. 2. 1945

⁴²⁵ Dopis ze 7. 11. 1944

⁴²⁶ Pohlednice Pardubice 23. 10. 1944

⁴²⁷ „*Další nebezpečí shledávám v počasí. Berlín se nachází tak moc na severu, že tam pravděpodobně moc neprší.
To mi připomíná, potřebuješ hodně tepla (uhlí máš přeci dost) s tím tvé srdce nezamrzne*“ Dopis z 15. 11. 1944

⁴²⁸ Dopis z 18. 1. 1945, „*Skutečné důvody však byly špatné počasí a to, že mrzne*“ Dopis z 26. 1. 1945, „*Po tři dny
tu máme právě aprílové počasí a já jsem nucen sedět doma.*“ Dopis z 18. 3. 1945 „*Počasí je stále špatné,
chladné a větrné a já myslím na tebe, jak to protentokrát snášíš.*“ Dopis ze 7. 3. 1945

čtyři muži z Berlína zaslali pozdravy.⁴²⁹ Emoční fráze byly častým projevem, aplikovaných v momentu, kdy Zdena nesouhlasil s Eberhardtovým konstatováním. K dispozici máme pouze polovinu dopisů archivovaných Eberhardtem, můžeme však automaticky předpokládat, na co Zdena odpovídal. Promyšlené slovní projevy disponují mocí. Vypovídající hodnota samostatných slov je nulová. Vždy se musí použít ve vztahu k určitému slovnímu spojení. Takto užívaná konstrukce slouží k ovládnutí příjemce, naše jednání záměrně řídíme, abychom docílili efektu zapůsobení.⁴³⁰ Zdena cíleně volil strukturu svých dopisů, vždy když odpověď z Berlína nepřišla včas, nebo pokud se názorově rozcházel. Koncem října 1944 zprávy přicházely v nepravidelných intervalech. „*Pokud nebudu více psát, nemusí to znamenat, že ležím mrtvý v našem slepě, mohu být někde v lesích a vést vzrušující život. Doufám, že nejsi moc vylekaný (nebyl to můj záměr), ale pokud ano, tak tě chci upokojit. Slibuji ti, že na sebe dám dostatečný pozor, protože vím, že na mně někomu záleží.*“⁴³¹

8.3.1 Každodenní život

V dané době sice disponoval studentským statutem, ale aktivně školu nenavštěvoval. Osobní evidenční list uvádí, že studium obnovil v listopadu 1945.⁴³² Před válkou působil v Praze, kterou osobně považoval za nejkrásnější město.⁴³³ Budoucí plány naznačovaly možné pokračování univerzitního studia, Zdena Eberhardtovi napsal: „*Po válce pro tebe začne život plný práce a zaměstnanosti, pro mě to znamená spoustu studijních let.*“⁴³⁴

Začátkem roku 1945 začal samostudium cizích jazyků, především ruského a anglického jazyka. Výuka jazyků byla populární aktivní forma pro mladistvé v každodenním životě. Podle jeho slov všichni přátelé tímto způsobem zapomínali na válečný stav. Vycházeli z přesvědčení, že jim vzdělání pomůže při budoucích studijních výsledcích.⁴³⁵ Podle mého názoru Zdena před válkou studoval na učitelském ústavu v Praze. V dopisech se tento aspekt konkrétně nezmiňuje, avšak náznaky v nich spatřuji.

⁴²⁹ „*Nicméně dnes je má nálada velmi veselá. Představ si, že poštovní doručovatel mi přinesl 4 (čtyři!) dopisy ze všech částí Berlína. Básník mi poslal slibovanou báseň. Při našem příštím shledání dostane vavřínový věnec (Ty z Myrty už nemám) Jeden milý známý odpověděl na mé psaní, takže mu zítra pěkně odepišu. Třetí se zlobí, že neumím ani jednou napsat správnou adresu. Ale co mám dělat se čtvrtým? Napsal mi milostný dopis plný citu a lichotek. Doufáme, že s ním budu dnes v noci ve snu a zaslouženě ho odměním. (Umím číst!)“ Dopis z 6. 11. 1944*

⁴³⁰ BOURDIEU, Pierre: *Co se chce říct mluvením* str. 67-69

⁴³¹ Dopis z 30. 10. 1944

⁴³² Státní okresní archiv Pardubice (SokA Pardubice), fond Berní správa Pardubice (1915 – 1949) inv. č. 19, kar. 65

⁴³³ „*Zde žije „Pražské podsvětí. Při mém studiu jsem bydlel nedaleko odsud, nebyl jsem ale tímto místem ovlivněn.“ Pohlednice s výšivkou Prahy „Idylický pohled na Týnský dvůr“ Pardubice. 1. 12. 1944*

⁴³⁴ Dopis z 13. 11. 1944

⁴³⁵ „*Od zítra se mám učit ruštinu, všichni moji přátelé již berou lekce, já ale, protože ovládám ruská písmena, začínám at' teď. Také mé znalosti angličtiny si musím osvěžit, protože je budu brzy potřebovat během univerzitního studia. Ano, sedm let si děláme plány, ale z toho nebyly žádné provedeny.“ Dopis z 23. 2. 1945*

Nesnesl, když ho Eberhardt opravoval kvůli jazykovému projevu i stylu psaní. Stěžoval si především na nemožnost určité výrazy rozluštit. Zdena občas používal neexistující německé výrazy, vybral si české slovo, kterému dal německou formu. „(viz *mnoho chyb, Postträger = Briefträger*) i větší rozluštitelnost. Ve druhém případě nerozumím slovu *Portie'sche*.“⁴³⁶ Ve sklepě se scházel s chlapcem, kterého označil za gymnazistu. Nemohl to být žádný z bratrů, evidentně šlo o syna nájemníků bytu. Vždy mu v určitý čas pomáhal se studentskou přípravou a domácími úkoly.⁴³⁷ Zajímavý je samotný dopis, kde se pokouší Eberhardta naučit českému jazyku, celý je zkonstruován jako domnělá výuka, kde Zdena přebíral roli vyučujícího:

„*Tvé jméno má vždy v mém podání tak zvláštní přízvuk. Mrzí mne, že to nemůžeš přes dopisování cítit. Takže to řeknu znovu nahlas. Nastraž uši, možná to uslyšíš až ve tvém bunkru. [Zde je malá kresba notové osnovy, notového klíče a také noty vepsané v osnovách tvořící jméno „Eberhardt“] Bylo to protentokrát slyšet? Po hudební lekci máme opět výuku českého jazyka. Všechny sešity otevřít, píšeme opravy. Dobri dan = Dobrý den; Nasledanou = Nashledanou. Nová výslovnost: Dobrou noc (c = tz) = Gute Nacht, Mám tě (tje) rád = Ich habe Dich gern, Miluji tě = ich liebe Dich. – Ty jsi měl, ale na spěch, takže zabal si své věci do školy a čekej, až bude zvonit. Pravděpodobně jsi zapomněl, že ještě dnes máme korespondenci a historii. Ne, neměj strach, nebudu tě zkoušet. Nepotřebuješ to, když si novou poštovní adresu napsal docela dobře. Použij to však rychle v praxi. Tvé těžké chápání pro mě znamená, nejméně týden bez pošty. Mám ti dát nedostatečně? – Zachránila tě pouze historická data. Tvou dnešní radost ti nebudu kazit, ale k tvé spokojenosti a i mé, pokud je to možné, tě budu ještě učit. Postačí, že na svého přítele velmi a toužebně myslím? [Zde je kresba zvonu, který zazvoní] Už zvoní.“⁴³⁸*

Zdena někdy volný čas považoval za ztrátu času, který neuměl efektivně využít. Své myšlení upíral do Berlína, na muže reálného pouze prostřednictvím dopisů. Pro uklidnění psychického stavu, volný čas trávil se svými přáteli. Přátele detailně nepopisuje, jediné údaje o nich rekonstruuji rodinný stav a vzdělání.⁴³⁹ Kulturní městský život Zdena prožíval s využitím známých. Kultura představovala určitý distinktivní vztah k válce. Opozičně vyjadřovala symbol proti krutosti a nelidskosti. Podle mého názoru nedokázal volný čas považovat za druh

⁴³⁶ Dopis ze 7. 11. 1944

⁴³⁷ „Potom jsem si místo oběda sedl do sklepa a konečně začal psát tento dopis, když v tom přišel gymnazista a já mu musel pomoci s domácími úkoly.“ Dopis ze 7. 11. 1944

⁴³⁸ Dopis z 29. 11. 1944

⁴³⁹ Ve většině případů se jednalo o jeho bývalé spolužáky (Není zde však zmíněno, zda z Prahy či dříve z Pardubic) a pouze hrstka z nich byli svobodní.

svobodné volby. „Na rozdíl od tebe mám spoustu času na spaní, jezení a dýchání a často chodím do kina a každou neděli do divadla, kde je Varieté.“⁴⁴⁰ Eberhardt například možnost volnočasových aktivit neměl, musel neustále plnit rozkazy.

Německá říše uvedla roku 1944 do kina německý film *Žena mých snů*,⁴⁴¹ jež chtěla skupina navštívit. Lístky patřily mezi nedostatečné zboží, prodej většinou fungoval principem „něco za něco“.⁴⁴² Vzhledem k tomu, že Zdena a jeho přátelé toužili film shlédnout, musel tak na oplátku zaplatit cigaretami. Lukrativní zboží umožnilo dotyčnému představení navštívit. Zdena film navštívil celkem třikrát, neboť ho herecká role Mariky Röck uchvátila⁴⁴³. Zdena navštívil hned dva nové filmy uvedené do kin začátkem ledna 1945. První, podle něj, průměrný film *Osud na řece* předčil barevný film „La Paloma“.⁴⁴⁴ Kriticky popisoval herecký výkon Ilse Werner⁴⁴⁵ a obdivoval natočené filmové prostředí. Snímek Eberhardtovi doporučil, protože německá studia film natáčela v Praze. „zahrada ve filmu byla klášterní zahradou u pražské *Loretty*“⁴⁴⁶ Eberhardtova odpověď charakterizovala projev nezájmu daného filmového žánru. Zdena zpočátku film vychvalující náhle změnil názor. Film sledoval především z akademického zájmu, a protože projevil zalíbení v herci. Barevně snímek považoval za nejhorší produkt německé filmové společnosti.⁴⁴⁷

Kulturní přehled primárně považují za strategii obou mužů, aby písemná komunikace nezanikla. Zdena samozřejmě skutečný zájem o danou problematiku projevil, avšak zde měla atribut informačního přenosu. Vůdčí pozici svěřil Eberhardtovi, neboť jako malíř musel znát širší spektrum věcí. Berlínské dopisy obsahovaly údaje a typy zejména v oblasti literatury, kinematografie, ale i oděvního průmyslu. Eberhardt do Pardubic posílal nově zakoupené knihy, aby o nich mohli vést diskuzi s často protichůdnými názory. Zdena, oproti Eberhardtovi, neznával nové literární směry. Nová německá díla nepovažoval za důležitá, nikam dotyčného informační hodnotou neposouvala. „...*To nejlepší co západní kultura do roku 1939 vytvořila, mám již přečtené a pokud budu mít čas nebo chuť, budu číst raději to staré než nové...*“⁴⁴⁸

⁴⁴⁰ Dopis z 13. 12. 1944

⁴⁴¹ *Žena mých snů* – oficiální český překlad (Něm: Die Frau meiner Träume, 1944) Hlavní role s Marikou Röck (1913 – 2004) a Wolfgangem Luschy (1905 – 1983)

⁴⁴² Dopis z 11. 11. 1944

⁴⁴³ „*Jsem ze Ženy mých snů zcela nadšen! Viděl jsi také Mariku Röck v novém barevném filmu? Já dvakrát ve dvou dnech.*“ Kartový dopis z 31. 10. 1944

⁴⁴⁴ *Osud na řece* – oficiální český překlad (Něm: Schicksal am Strom. 1944). *La Paloma* – oficiální český překlad (Něm: Großen Freiheit No. 7, 1944)

⁴⁴⁵ Ilse Werner (1921 – 2005)

⁴⁴⁶ Dalšími oblíbenými filmy z prosince roku 1944 byly: *Ich brauche dich* (Hans Schweikart, 1944). *Das Konzert* (Paul Verhoeven, 1944) a *Die Schwarze Robe* (Fritz Peter Buch, 1944) Dopis z 16. 1. 1945 a dopis z 13. 12. 1944

⁴⁴⁷ Dopis z 26. 1. 1945

⁴⁴⁸ Zdena dále uvádí, že informační hodnota spočívá především na autorovi knihy, nikoliv na žánru, což se domníval Eberhardt. Dále sabotuje nový směr v Česku. Dopis z 16. 12. 1944

Pokud pozornost zaměříme na kinematografii, obdobou strukturu nalezneme i zde. Dominantní osobností zůstává Eberhardt, avšak Zdena názorově předčí předchozí pasivní roli.⁴⁴⁹

Zdenova banda, jak okruh svých blízkých nazýval, mu byla oporou během slavení Nového roku 1945. Oslava probíhala u jedné osoby, kde ostatní měli za hlavní úkol obstarat alkohol. „*Předtím než mě alkohol opije, ti chci ještě jednou za vše srdečně poděkovat. O půlnoci si na tebe připiji.*“⁴⁵⁰ Den nového roku Zdena strávil ve sklepě svého domu. Objevují se zde velmi optimistické pasáže trvající až do začátku února 1945. Zdena vzpomíná na rodinné výlety do horských chat a celkově na pohodlný život před vypuknutím válečného stavu.⁴⁵¹ Samozřejmě dopisy obsahují pesimistické náhledy budoucího života. Nekončící události války pro Zdenu znamenají životní krach. Zdena, chtěl Eberhardtovi naznačit teoretickou ztrátu dalšího bezvýznamného roku. Utěšující situací pro oba muže však byla optimistická vyhlídka spolčeného života, plánování výletů a brzké setkání v Berlíně. Eberhardt svému příteli poslal drobné namalované obrázky. Poprvé lze u Zdeny spatřit krizi vyvolanou vnějšími okolnostmi. Vždy pečlivý Zdena celé tři dny do Berlína nezaslal žádný dopis ani pohlednici. Následovaly další berlínské zprávy, jejímž zjevným cílem mělo být připomenutí Eberhardtovi osoby. Zdena zdržení odpovědi konstatoval na základě žádného soukromí a zaneprázdněnosti. „*Když jsem pak na to myslel, nakonec jsem se k tomu nedostal*“⁴⁵² Všechny zprávy však nosil ve své náprsní kapse „*samozřejmě na levé straně*“.⁴⁵³ Přečetl si je až po třech dnech, kdy se jimi nechal při ulehnutí do postele obšťastnit, až usnul. Časně ráno sepsáním několika řádků reagoval na zasláný obraz, dle konstatování Zdeny, byl nejlepší ze všech!⁴⁵⁴ Následovně apeluje omluvou pro rozladěné a dětinské chování.⁴⁵⁵

K udržení reálných sociálních vazeb navštěvoval pardubické kavárny a podniky. Nejoblíbenějším místem byly kavárna Viktoria a Imperialkafehaus, zde Eberhardt napsal většinu svých pohlednic.⁴⁵⁶ Nikde se nezmiňuje, zda tyto podniky mohly sloužit pro setkávání homosexuálních osob. Domnívám se, že alespoň dočasnou roli, pro intimnější setkávání, plnil hotel

⁴⁴⁹ Kulturní přehled nezmiňuje údaje o údajě. Zdena své znalosti nepovažoval za hodné diskuze. „*Tvá otázka ohledně mého vztahu k vážné hudbě nemůže být pár slovy zodpovězena. Stále jsem v zárodku metafyzického chápání, ale ne tak hluboko, abych neporozuměl Beethovenovi.*“ Dopis z 13. 12. 1944

⁴⁵⁰ Pohlednice s výšivkou Prahy. Silvestr 1944.

⁴⁵¹ „*Dříve jsem rád jezdil na několik dní nahoru do hor. Nejsem obzvlášť významným lyžařem (vodní sporty mám raději), ale vždy to bylo hezké. Od německé okupace jsme všechny hory ztratily a také potřebné vybavení je nutné po 7 letech renovovat.*“ Dopis z 3. 1. 1945

⁴⁵² Dopis z 12. 1. 1945

⁴⁵³ Tamtéž

⁴⁵⁴ Zdena obraz pojmenoval „*Lukretie po známé travičce italské renesance, která má v sobě také povahu Madonny. Trefil jsem se dobře?*“ Tamtéž

⁴⁵⁵ „*Tvá laskavost a vděk mi dala zapomenout na to, že jsem byl nejprve trochu rozladěný*“ Tamtéž

⁴⁵⁶ „*Téměř denně sedím ve Viktorii – nebo Imperialkafehaus a piji horký čaj. Jak vidíš, jsem zcela soběstačný.*“ Dopis z 15. 11 1944

Veselka.⁴⁵⁷ Ve státním okresním archivu Zámorsk jsem objevil krátkou oficiální zprávu týkající se případu dvou chlapců. Václav Švajberk,⁴⁵⁸ učeň mechaniky v Pardubicích, byl udán svědky právě v hotelu Veselka. Obžalovaný spolu s Oldřichem Pulou⁴⁵⁹ odešel na pánské toalety, kde se spolu vášnivě líbali. Svědkové dříve upozornili na nevhodné projevy chování, neboť se jim intimita mezi chlapci nezamlouvala. Švajberk měl první navrhnout společný odchod do zadní části hotelu. Na toaletách došlo k vzájemnému ukojení svých chtíčů! Orgasmus muži prožili prostřednictvím análního styku, soud tedy čin vyšetřoval jako spáchání dokonalé sodomie.⁴⁶⁰ Společnost chlapcům nemohla odpustit vliv zkažené morálky. Čin se zřejmě odehrál ve všední den za bílého dne, kdy hotel nejvíce prosperoval. Chlapci po vykonání penetračního styku zůstali sedět na svých místech. Zatím očitý svědek na toaletách spatřil viditelný důkaz soulože, pozůstatek ejakulátu. Soud pro ně vyměřil trest ve výši tří měsíců, pro mladickou nerozvážnost.⁴⁶¹ Hypotézu nemohu potvrdit komparací s dalšími materiály. Švajberk soudu uvedl, že spolupachatele v Hotelu potkal náhodou, bez předem stanového cíle.⁴⁶² Zdena Beneš hotel několikrát navštívil, pravděpodobně i s Eberhardtem. Kino Imperial, částečně blízko hotelové budovy, mohlo utvářet určitý prostor určený zasvěceným. Strategické umístění budov nedaleko hlavnímu nádraží, ale stále v centru města, mojí domněnku potvrdili.⁴⁶³

⁴⁵⁷ Místo původního hotelu existovaly parcely skládající se ze tří gruntů. Ve druhé polovině 17. století na místě parcel byl vystavěn „Hostinský dům jménem Veselka“. Začátkem 19. století hotel koupila rodina Kašparů, která ho vlastnila téměř 100 let. V roce 1917 hotel Veselku prodal Ing. Jan Kašpar manželům Josefovi a Anně Košťálovým za tržovou cenu 550 000 Kč. Syn obou manželů Arnošt Košťál studoval v letech 1919 – 1921 obchodní akademii. Poté navštěvoval hotelovou školu v Drážďanech s hlavním cílem, vypomoci s hotelem svému otci. Průběhem dvacátých let byl hotel přestavěn a zrekonstruován. Oficiálně se Arnošt stal majitelem koncem roku 1925. Ve čtyřicátých letech měl podnik znamenitou a prvotřídní pověst, sloužil především německým majetnějším občanům. Podnik navštěvovali také příslušníci městského gestapa. Arnošt Košťál využil svých kontaktů a veškeré zprávy, které se v hotelu dozvěděl, podával dál parašutistům. Od třicátých let měl hotel jisté privilegium, pořádat kulturní život v Pardubicích. Hotel musel konkurovat s ostatními místy, kde se plesy konaly. Avšak díky rodině Košťálových plesy v hotelu Veselka patřily k nejoblíbenějším. Po roce 1948 hotel spadl do národní správy. Hotel nakonec prošel demolicí 26. srpna 1972. PRCHAL, Vítězslav a Horák Slavomír: *Život a odbojová činnost Arnošta Košťála, hoteliéra na Veselce in. Východočeský sborník historický*. Pardubice, 1999. Díl 8. str. 117-138. Dále: ŘEHÁČEK, Jan: *Veselka/40 let od zániku legendárního hotelu*. Klub přátel Pardubicka. Pardubice, 2012. Dostupné online: <https://www.kppardubicka.cz/cs/menu/zprava/691-veselka-40-let-od-zaniku-legendarniho-hotelu/>

⁴⁵⁸ Václav Švajberk (narozen 18. září 1910 v Poříčí okres Trutnov) učeň mechaniky v Pardubicích. Masarykova třída č. 172 Státní oblastní archiv Zámorsk (SOAZ), fond Krajský soud Chrudim (1848) 1850 – 1949 (1967), inv. č. 1599, sign. zo., karta 1812

⁴⁵⁹ Oldřich Pula (narozený 14. 12. ve Slatiňanech, okres Chrudim) žák měšťanské školy v Pardubicích, Masarykova třída č. 278. Tamtéž

⁴⁶⁰ Jeden z nich si svlékl kalhoty a druhému do zadní části těla strčil svůj ztopořený úd, přitom se jako u soulože pohyboval. Tamtéž

⁴⁶¹ Tresty stanoveny na dva měsíce pro Oldřicha Pulu a tři měsíce pro Václava Švajberka. Důvod je zcela jasný. Švajberk při sexu plnil aktivní sexuální roli a navíc byl starší. Tamtéž

⁴⁶² Tamtéž

⁴⁶³ Podle mého názoru akumulace lidí postupovala od starého hlavního nádraží, přes Masarykovu třídu až k hotelu Veselka.

Rodinnou situaci v korespondenci nezmiňuje, pouze vzpomíná na svou matku. Poprvé o ní hovořil, když mu omylem vyhodila kapesník, darovaný od Eberhardta.⁴⁶⁴ Bombardování Brna v listopadu 1944 rodinu zasáhlo. Matka prý neunesla, že bylo zničeno město, ve kterém vyrůstala.⁴⁶⁵ Dopisy od Eberhardta neuváděly konkrétní adresu Benešova domu. Zdena každý den navštěvoval příslušnou poštovní pobočku, kde psaní posílal i vyzvedával. Sarkasticky poznamenal, že na poště je už docela známou osobou.⁴⁶⁶

Eberhardt mu jednou omylem zaslal dopis adresovaný přímo na domovskou adresu, což způsobilo vlnu podezření ze strany rodiny. „*Moje nynější korespondence je hodně podezřelá a já nevím jak vysvětlit tvé dopisy. Každá matka zná své dítě, i když to neříká, cítím její nedůvěru.*“⁴⁶⁷ Snažil se korespondenci před rodinou pečlivě skrývat. Byl si zcela vědom možnosti odhalení, kdy by veřejný vztah mezi dvěma muži a příslušníky odlišných národností znamenal pro oba, konec, „*Pokud rodiče otevřou dopis, mohu v klidu spáchat sebevraždu*“.⁴⁶⁸ Poštou si muži neposílali pouze dopisy, ale také různé dary, například když Eberhardt během kurzu v Pardubicích navštívil fotografický ateliér Pavelka. Konečnou podobu fotografie, její tisk a zaslání do Berlína zajišťoval po odjezdu Zdena. Skoro celý měsíc od října do listopadu 1944 dopisy zmiňují pouze tuto fotografii. Nejdříve nesouhlasila barva, potom velikost a konečná fáze objevila problémy s tiskem.

Poštou zasílané předměty přišly do rukou příjemce častěji než korespondence. Eberhardt do Pardubic zasílal své umělecké výtvary a básně. Válečný stav znamenal pro Berlín špatné zásobování, proto korespondenci doplňovali potravinové balíčky. „*Přijmi mé díky. Ne-zlob se, když nevyhovím tvému požadavku zaslat ti cukrovinky. Věci z cukrářství nejsou vhodné, dle mého názoru, k odeslání. Vzhledem k tomu, že se po několika hodinách sacharinová pěna (kterou tolik miluješ) roztéká a pečivo tím navlhne, takže je zcela bez chuti.*“⁴⁶⁹ Zdena pak do Berlína během vánočních svátků zaslal devět kilogramů pardubického perníku.⁴⁷⁰

Balík během transportu do Berlína někdo ztratil, proto ho Eberhardt brzy žádal o novou pomoc. Charakteristika dopisů od ledna 1945 disponuje pesimistickým náhledem na budoucnost. Oba muži spatřovali v poválečné situaci konec jejich vztahu. Zdena nechal pro Eberhardta

⁴⁶⁴ Nechal ho v kapse kalhot, a když matka přišla do pokoje s úmyslem vyprat prádlo, vytáhla ho a zahodila.

⁴⁶⁵ „*Jsme zarmoucení z tisíce úmrtí při bombardování Brna. Je to mé rodné město a moje matka tam prožila krásný život, jako dítě.*“ Dopis z 24. 11. 1944

⁴⁶⁶ Dopis z 16. 1. 1945

⁴⁶⁷ Dopis z 20. 11. 1944

⁴⁶⁸ Dopis z 20. 11. 1944

⁴⁶⁹ Dopis ze 14. 11. 1944

⁴⁷⁰ „*Byl jsi tak hladový, že jsem i zde zaslechl smutnou píseň tvého žaludku*“ Dopis z 12. 12. 1944

udělat stříbrný řetízek, který se měl stát symbolem věčného dlouhotrvajícího přátelství.⁴⁷¹ Zákaz zasilání balíků postihl protektorát v únoru 1945. Touto dobou Eberhardt požadoval sehnání malířských barev, další berlínský nedostatkový artikl. Když barvy skutečně obstaral, svůj svěřený úkol nesplnil, balík už nemohl odeslat.⁴⁷²

Možnostem pravidelnější komunikace bránila pošta, „*viník celé situace*.“⁴⁷³ Zpočátku spojení mezi Protektorátem a Říší fungovalo takřka jednou týdně. Gradující válečný stav počínání zcela zpomalil. V únoru 1945 poštovní zásilky mezi Berlínem a Protektorátem docházely pouze dvakrát za měsíc. Méně zpráv znamenal větší strach o druhou osobu. Panující nejistota i pesimismus ovlivnil styl psaní obou mužů. Delší textovou formu nahradily krátké zprávy zasilané formou poste restante. Tyto krátké řádky měly zjistit, zda druhá osoba stále žije. Rozsáhlejší zprávy nemělo cenu zasílat, neboť se odpověď automaticky očekávala další měsíc.⁴⁷⁴

Obrázek č. 1:
Eberhardt Brucks. Ateliér Pavelka.
Pardubice, 1944

⁴⁷¹ „*Ted' mě situace nutí poslat ho pryč. Ale něco chybí. Je to část srdce, myšlenky a přání, které k němu patří. Chci ti pouze říct, že tam vše je. Doufám, že ho budeš vždy nosit a cítit to.*“ „*Přikládám křehký řetízek a doufám, že bude dostatečně silný, aby bylo naše přátelství více svázáno*“ Dopis z 25. 1. 1945

⁴⁷² „*Pouze nemohu poslat žádné balíčky. Možná najdeš jinou cestu, jak ti mohu barvy zaslat.*“ Dopis z 5. 2. 1945

⁴⁷³

⁴⁷⁴ „*Ted' se však nejedná o nic jiného než o vzájemné sdělení, že je vše v pořádku. Intimní výměna myšlenek již není možná, když je odpověď možno očekávat až po jednom měsíci. Kromě toho jsme dřívější, přívětivější čas bohatě využili a psali jsme si o všem.*“ Dopis z 26. 2. 1945

8.3.2 Válka

Údaje o probíhající válce lze rozdělit do tří etap. První etapu, od října do prosince 1944, charakterizuje každodenní popis aktivit občana během válečného stavu. Informace obsahují hodnotící aspekt obou mužů, zejména na německý národ. Druhá etapa začíná Novým rokem 1945 a končí koncem ledna stejného roku. Válka ustupuje na pozadí, oba muži zvolili téma komunikace zájmy druhé osoby. Postupně si plánují společný život i dovolenou, neboť Zdena konec probíhající války cítil velmi brzy. Třetí, poslední etapa zahrnuje měsíce únor a březen 1945, kdy korespondence skončila. Zde oba muži negativně hodnotí současný světový stav. Naděje společné budoucnosti zanikla pesimistickými myšlenkami. Události bombardování Pardubic v dopisech nejsou zmíněny, korespondence začala až po zničení pardubického hlavního nádraží. Život ve městě přesto naplňoval jeho obyvatele značnou nejistotou. Každý obyvatel diferencovaně korigoval své jednání, aby dostal určité výhody. Benešovi strategicky neopouštěli bezpečí svého domu, i přes jeho bombardování v srpnu 1944. Zdena zmiňoval matčin nesouhlas s častým opouštěním budovy. Očekávání náletů transformovalo do formy běžného každodenního života. Nejhorším pocitem pro Zdena nebyl strach, ale nejistota. Denně přemýšlel nad možnostmi, kdy město opět přivítá „*návštěvu z oblohy*“⁴⁷⁵ Eberhardtovi líčil prozatímní klidnou situaci během října 1944, „*Už třetí pátek probíhá v klidu*“⁴⁷⁶ avšak panující stav ho nepříjemně znepokojoval.⁴⁷⁷ Poklidnější situace trvala do listopadu, poté následovala početná varování. Zprávy o možném bombardování si občané Pardubic předávali mezi sebou. Dny trávili ve sklepech, ven chodili pouze pro zařizování nezbytně nutných věcí. Napjatá situace gradovala půlkou prosince, narůstající zima a mnohdy falešné poplachy zapříčinily drobný morální úpadek obyvatel. Zdena vyličil nepříznivé, válečné podmínky prostřednictvím korespondence od začátku prosince. „*Kdybych zanechal svého psaní, tak to znamená, že ve 24 letech života mě můj anděl strážný opustil*“.⁴⁷⁸ Aktivním svědkem popisujícího náletu se Zdena stal 28. prosince 1944, kdy proběhl naplánovaný útok na pardubické letiště a ropnou rafinérii.⁴⁷⁹ Bomba zničila také železniční spojení, proto se obával o budoucí průběh korespondence. „*Díky bohu se nám nic nestalo (ani okenním tabulím)*“⁴⁸⁰

Politické názory obou mužů se k probíhající válce velmi lišily. Eberhardt měl pochopení pro válečný stav. Zastával vůdčí pozici bojovného německého národa za zachránění rasy. Názor

⁴⁷⁵ Dopis z 29. 12. 1944

⁴⁷⁶ Dopis z 30. 10. 1944

⁴⁷⁷ Tamtéž

⁴⁷⁸ Dopis z 10. 12. 1944

⁴⁷⁹ „*Poskytl se nám pohled na hořící ropnou rafinérii.*“ Dopis z 29. 12. 1944

⁴⁸⁰ Tamtéž

však logicky ovlivňovaly okolnosti. Eberhardt pro dobro budoucnosti, musel vstoupit do německé armády. Počáteční duševní rozepře nakonec ustoupily a sám začal argumentovat pro svůj prospěch. Zdena průběh války definoval slabostí osob přiznat vlastní porážku. Válku nechtěl ukončit, protože se dotyční viníci bojí stanovených trestů.⁴⁸¹ Nemůže pochopit vykořisťování mladých mužů na obranných liniích. Nařízením vlády odešla začátkem prosince 1944 část české mládeže do oblasti mezi Bratislavou a Vídní. Pro dobro celé Evropy byli mladí lidé válce obětováni, dle Zdeny obdobná snaha neznamenal nic, protože místo míru přichází další zlo.⁴⁸² Každodenní „klid a způsob života“⁴⁸³ ohrozila přísná vyhláška. Všichni mužští příslušníci protektorátu, do 45 let, museli opustit svá dosavadní místa. Pracovně odešli k moravským hranicím.⁴⁸⁴ Pesimisticky konstatoval skončení veškeré naděje, pocítil strach panující z opuštění své rodiny.

Začátkem měsíce ledna 1945 vývoj v protektorátu Čechy a Morava probíhal poklidnou formou. Hrozba nečekaného útoku obyvatele prozatím netrápila. Občané si užívali nový vstup do nového roku s panující nadějí lepší budoucnosti. Pro stále udržení morálky dopomáhala aktivní přítomnost vojáků, zdržujících se především v centru současného Pernštýnského náměstí. Prozatímní bezpečnost protektorátu znamenala nepříznivé podmínky pro německou říši, zejména Berlína. Letecké útoky zastavily převoz zásob i komunikaci mezi městy. Eberhardt vyprávěl o krutých, nelidských podmínkách, ve kterých musel on i další vojáci žít. Svěřené úkoly plnit v protiletectkém úkrytu bez možnosti své promrzlé tělo ohřát.⁴⁸⁵ Zásobování protektorátu, na rozdíl od říše, probíhalo uspokojivě. Zdena zmiňoval uspokojivé příděly, pokud podávání v normálních časech bude pokračovat, vytvoří zásoby na další dva roky.⁴⁸⁶ Konstatované události změnil průběh po zatčení partyzánů na Českomoravské hranici. Oběťmi se nestali pouze lidé, ale také několik lokomotiv i potravinových a uhelných zásob. Továrny i válečně důležité podniky najednou neměly dostatečný počet zásob, proto svou činnost zastavily.⁴⁸⁷ Partyzánská hrozba vyvolala u německých vojáků reakci, správa navýšila počet nočních hlídek ve městě i v přilehlých vesnicích. Rychlá proměna každodenního života znamenala, pro některé

⁴⁸¹ „Jsi zaručeně dobré srdce, nejenže národ a Berlín (Wars[r/k]awa ne!) mají tvé slitování, ale jsi zcela připraven na pustošení světa ve zvětšující se víře, že bude mužská rasa zachráněna. Ale chápeš to špatně. Válka pokračuje ne s tím, že někoho zachrání, ale protože se viníci bojí trestu. Spravedlnost přijde a až potom mohou existovat národní bratrstva. Možná má slova zní poněkud neobvykle nebo nevěříš – pak je mi líto; Ale já jsem nezačal s politickými problémy.“ Dopis z 6. 11. 1944

⁴⁸² Dopis z 13. 12. 1944

⁴⁸³ Dopis z 31. 12. 1944

⁴⁸⁴ Tamtéž

⁴⁸⁵ „Nejsi prochlady, když nemáte žádné uhlí?“ Dopis z 6. 1. 1945

⁴⁸⁶ Tamtéž

⁴⁸⁷ Dopis z 8. 1. 1945

obyvatele, ztrátu chuti do života, umocněnou příchodem „špinavých utečenců“ z Maďarska.⁴⁸⁸ Zesílená hlídka vlakových tras odstřelovala prostřednictvím kulometů lokomotivy, pozornost spadala především na traťovou komunikaci mezi Pardubicemi a Prahou.⁴⁸⁹ Od půlky měsíce ledna Zdena definoval brzké ukončení válečného stavu. Rychlý pochod Rusů, pro obyvatele, představoval naději. „*Věřím, že pro všechny lidi je teď nejdůležitější mír a pocit, že mohou klidně dýchat... Velcí vůdci mají povinnost dát záležitosti do pořádku...*“⁴⁹⁰

Budoucnost muži spatřovali v reálném naplnění společného vztahu, prozatím korespondence plnila bezpečnostní funkci před osobním setkáním.⁴⁹¹ Dopisy obsahují plán, jak po skončení války provedou obnovení komunikace. Muži předpovídali častější poštovní kontrolu, podléhající ruské správě. Prvotní korespondence nesmí obsahovat intimní ani osobní informace, pro větší bezpečnost naplánovali prozatímní odloučení.⁴⁹² Následující čas krátili plány společně strávených dovolených a výletů. Zdena detailně, naplánoval cestu do Berlína už v půlce listopadu 1944. Po exkluzivní snídani v cukrárně na Unter den Linden nejprve navštíví národní Galerii, procházku centrem města zakončí návštěvou zoologické zahrady, kde se člověk může dobře a zdravě najíst! Odpolední aktivu naplánoval formou vodního šlapadla, a protože jízda dokáže unavit, pro odpočinek poslouží turecké lázně. Toto místo nevybral náhodou, neboť patřilo k Eberhardtovým oblíbeným. „*Snad tě zde potkám a přijmu tvé pozvání na večeři*“.⁴⁹³ Náročný večer oba muži zakončí společně strávenou nocí. Válkou poznamenaná střední Evropa turisticky nenaplnňovala stanovená kritéria dlouhodobé dovolené, proto muži fiktivně vyrazili na jih. Zdena toužil poznat země blízkého východu s pozorováním památek vyhynulých civilizovaných národů.⁴⁹⁴ Intimní chvíle měli prožít na plachetnici s malou kajutou a naservírovanou snídaní do postele. Odpoledne čas využijí návštěvou skalnatého pobřeží nebo promenády v blízkosti Nice.⁴⁹⁵

⁴⁸⁸ Dopis z 8. 1. 1945

⁴⁸⁹ „*Včera na trase Pardubice – Kolín se ztratilo sedm lokomotiv*“ Dopis z 13. 1. 1945

⁴⁹⁰ Dopis z 16. 1. 1945

⁴⁹¹ Dopis z 18. 1. 1945

⁴⁹² „*Snad brzy přijde klid a mír, nemůže to dlouho trvat. Pro nás to bude z počátku znamenat, pravděpodobné odloučení. Avšak znáš mou adresu domů a to by mohlo přivodit zmatek, můžeš se mě snažit oslovit písemně. Samozřejmě první pokusy musí být zcela neosobní – jak víš, právě teď zní předběžná výstraha*“ Dopis z 19. 1. 1945

⁴⁹³ Dopis z 22. 11. 1944

⁴⁹⁴ Dopis z 1. 2. 1945

⁴⁹⁵ „*Nebylo by nádherné plavit se skrz modré vlny středozemního moře s plachetnicí a malou (ale pohodlnou) kajutou? Nyní tu a tam, chceme si prohlédnout ojedinělou krásu přitažlivého pobřeží. Zcela nahý pod žářem slunce se cítím nejlépe, ale potom jsem celý lenivý a proto starost o reálné stránky života přenechávám tobě. Snídani mi musíš servírovat do postele, poté se půjdu vykoupat a opalovat, zatímco ty budeš dávat dohromady rafinovaný oběd. Odpoledne (po krátkém spánku) buď poplavu k opuštěnému, skalnatému pobřeží kde je božský klid a krása přírody na dosah ruky nebo si obleču pěkné oblečení a půjdu na promenádu kolem rybářů, neboť je naše loď zakotvena v blízkosti Nice. Tam si také dám večeři, protože se chci alespoň jednou denně dobře najíst. Tvé pokrmy*

Oba muži si uvědomovali, že spolu nikdy nebudou moci naplnit fungující partnerský vztah, i za předpokladu podepsání mírových smluv, což by vedlo k finálnímu ukončení války. Zdena sledoval zprávy informující o pochodu ruských vojsk k Berlínu. Eberhardt byl navíc přemístěn na nové místo, čímž korespondence pár dní nepřicházela. Nečekaný vývoj válečného stavu Zdena vnímal negativně, svou depresi vylíčil slovy obsažené v korespondenci. Největší lidskou zbraní, dle jeho názoru, byl realistický pohled a umění situaci klidně zvládnout, „*Jednou bude po všem a slunce bude opět svítit*“.⁴⁹⁶ Prosbou apeloval na posílání alespoň krátkých informačních zpráv. Poslední měsíc korespondence obsahuje zprávy totožné struktury. Eberhardt mír vnímal jako začátek konce. Riziko trestu, pro německého vojáka, bylo příliš veliké. Zdena každým dopisem svého přítele uklidňoval a definoval místní zhoršený stav. Město vystavělo obranný systém s velkou akumulací vojáků, „*Hradec Králové je oproti tomu přestavěn na pevnost*“.⁴⁹⁷ Koncem února opevňovací síly vytvořily barikády uvnitř městského centra po dobu tří dnů. Každý muž věkem 16-65 let musel pomoci.⁴⁹⁸ Komunikace ustávala začátkem března, častým bombardováním Berlína. „*Tvé velké mlčení mi dělá starosti, co se s tebou jen stalo. Nebo je můj neklid bezdůvodný a tvé dopisy leží pohodlně schované v rohu pošty?*“⁴⁹⁹ Nynější forma dopisů na mne působí dojmem automatických odpovědí. Konstrukce dopisů opakuje stále informace, již předtím zmíněné. Zprávy ztrácí popis každodenního života, jedinou diskuzí je bezmoc, válka a špatný psychický stav. Dlouhodobé odloučení evidentně způsobilo určitý citový krach. Koncem února komunikace pro oba znamenala spíše tradiční rituál, Zdena dokonce změnil formu loučení. Dřívější fráze Srdečně: Tvůj Zdena, vystřídala pouze Zdena. Korespondence končí 28. 3. 1945. Poslední dostupné informace zmiňují Eberhardtovo vyléčení chřipky, kterou trpěl od začátku února. „*Určitě máš dobrou hvězdu, která tě stráží. Doufám, že jí nebudeš v tomto smyslu potřebovat déle, zde jsme přesvědčeni, že mír je přede dveřmi... Bud' velmi zdravý a pozorný a bud' opatrný a chytrý, ať se ti nic za pět dvanáct nestane, Zdena*“⁵⁰⁰

jsou pro mě vždy příliš sladké. Potom nepůjdu hrát do kasina ani do arabské vesnice poslechnout si písně chudých rybářů, ale celý večer a noc věnuji odpočívání duše a těla.“ Dopis z 1. 2. 1945

⁴⁹⁶ Dopis z 3. 2. 1945

⁴⁹⁷ Pardubice svým opevněním nepovažoval za důležité v oblasti rozhodnutí války. Dopis z 21. 2. 1945

⁴⁹⁸ Zdena tomuto úkolu unikl. Dopis z 26. 2. 1945

⁴⁹⁹ Dopis ze 7. 3. 1945

⁵⁰⁰ Je možné, že kontaktní spojení pokračovalo nadále, ale dochovaná korespondence končí tímto datem. Jiné informace se bohužel nedochovaly. Dopis z 28. 3. 1945

9 Závěr

Zpracovat a pochopit homosexuální problematiku z pohledu historické perspektivy není možné bez hlubší znalosti legislativy. Forma státního aparátu kontrovala a napravovala veškeré projevy překročení dobového diskurzu. Jurisdikce definovala veškeré sexuální přečiny ohrožující fungování společnosti. Nemohu tedy říci, že se heterosexuální osoby mohli svobodně rozhodovat v otázce sexuality, zatímco homosexuálové podléhali přísnému dohledu. Pokud by heterosexuálové měli větší otázku volby, činy jako znásilnění a incest nemohla soudní komise vůbec projednávat.⁵⁰¹

Hlavní problém mého bádání spočíval v nedostatečné pramenné základně. Předem stanovený cíl práce jsem musel několikrát změnit, neboť nebyly předem jasné výsledky. Počáteční úkol spočíval ve zpracování korespondence mezi Eberhardtem Brucksem a Zdenou Benešem, dále vypracovat edici dopisů pro Schwules museum v Berlíně. Unikátně dochované dopisy mezi muži rozdílných národností během druhé světové války, lákaly ke zpracování diplomové práce. Bohužel informační hodnota znamenala spíše konstrukci každodenního života v Pardubicích, nikoliv zprávy ohledně stýkání homosexuálních mužů. Kompaktní celek dopisů navíc neznamenal stejný rozsah obsahu. Některé zprávy přicházející z Berlína nebylo možné použít, pro nulovou výpovědní hodnotu, kdy dotyčný pouze konstatoval nepříznivé počasí. Vystopovat původce korespondence Zdeny Beneše, na rozdíl od jeho rodiny, nebylo možné. Okresní archiv Pardubice poslední zmínku o dotyčném uchoval z roku 1954. Přikláním se k možnosti, že dotyčný emigroval do Německa, neboť žádné zprávy na území bývalého Československého státu neexistují. Původně měla korespondenci doplňovat metoda orální historie, dosud žijící pamětník dokonce osobně znal Eberhardta Bruckse, se kterým se poznal na odborné exkurzi ve Švýcarsku. Několikrát byl respondent kontaktován, ale odmítl veškerou spolupráci. Badatelé zaměřující se na dějiny homosexuality metodu práce s pamětníky aktivně využívají, osoby však vypráví své zkušenosti zejména z 50-60 let dvacátého století. Společnost pro queer paměť, kde jsem jako aktivní člen přednášel svůj výzkum, mi umožnila setkání s pamětníky. Následovná diskuze potvrdila mou domněnku ohledně nemožnosti vyhledat, dosud žijící, bývalé občany protektorátu Čechy a Morava.

Na začátku své práce teoreticky popisují dosavadní stav bádání, který je spíš znakem západní historiografie. Výzkum sexuality v rámci českého prostředí korespondoval s dějinami mentalit. Cílem mělo být vysvětlit a charakterizovat tichá historická místa. Prvotně výzkum

⁵⁰¹ Samozřejmě znásilnění i incest prostřednictvím heterosexuální osoby.

interpretoval projevy sexuálního chování od středověku do devatenáctého století. Struktura prací definuje spíše heterosexuality, předem stanovenou katechismy a společenskými kodexy. Homosexuální projevy historie zmiňovala pouze okrajově, ze dvou hlavních důvodů. Za prvotní považuji nedostatečný zájem historiků, který částečně koresponduje s druhým důvodem. Nedostatečné množství pramenů dotyčné nemotivuje začít s hlubší analýzou. Dochované dokumenty navíc neuvádí jiné, než doposud publikované informace. Ve skutečnosti nelze vydedukovat jinou hypotézu než, že projevy homosexuality společnost považovala za prohřešek nejprve vůči Bohu, následovně státu. Následovně teoretické kapitoly definují teorie ohledně homosexuality mužské i ženské. Stručně přibližují legislativní proces nově vzniklé Československé republiky.

Dalším krokem pokusu zmapování homosexuální subkultury byla práce s fondem krajského soudu Chrudim. Nevěnoval jsem se trestněprávní problematice, neboť toto téma patří do kompetence převážně Jana Seidla a Lukáše Nolzára. Inovativní přístup mé práce spočívá v příbězích konkrétních aktérů, kteří pro své nevhodné projevy sexuality, nastoupili do vězení. Oficiální zápis soudního procesu nám umožňuje pohled očima vyšetřujících. Fond krajského soudu považuji za specifický druh pramene. Pro mnohé soubor znamená soupis trestných činů a deliktů provedených buď ublížením na těle či krádeží movitého majetku. Pouze nemnoho lidí ve fondu hledá aktivní projevy sexuality. Bádání ztížila nekompaktní forma trestních rejstříků. Některé obsahovaly pouze krátké zápisy, oproti tomu jiné dochovaly chronologický průběh vyšetřování i autentické svědecké protokoly.

Analýza odhalila poměrně nízké formy trestů, sloužící pouze jako druh výchovné lekce. Soud dotyčné neposlal do vězení za vykonání stejnopohlavního styku, ale pro možné psychické následky spoluobčanů. Dotyční zcela zaujati sexuální činností zapomněli na okolí a bohužel se nechali přistihnout. Soud totiž nepotřeboval vědět, zda obžalovaný skutečně žil homosexuálním životem, ani se skutečnost nepokusil zjistit. Absence širšího zájmu potvrzuje samotný konstrukt homosexuality, který na důležitosti nabývá až v posledních letech. Život obyvatel na malém prostoru podléhal kontrole, nikoliv státního aparátu, ale samotných obyvatel. Kontroverze odlišovala tyto obce od velkého života například v Praze, kde homosexuální akumulace měla větší zastoupení, s čímž souvisí následovná represe.

Problematice bych se rád věnoval i v budoucím výzkumu. Prozatím by má práce mohla posloužit jako specifický návod, komparativního celku sexuálního regionu.

10 Resumé

The research in queer history from Pardubice revealed interesting life stories of homosexual people from 1929 to 1945. Most cases were represented by men who were suppressing their sexual behaviour and urge up to the point when they were not able to continue anymore. In that moment, they disrespected the social order and even ignored their surroundings while having a sexual intercourse. A notable exception is a romance between two women who went on trial after having been on charge thanks to their husbands. The men regarded their wives' frequent encounters in their leisure as odd, not to mention their neglect of matrimonial and maternal "duties". The persons often justified their behaviour by claiming to drink alcohol and hence the court considered it as a mitigating factor. In fact, the sexuality itself was of secondary importance. What court saw as more significant was an offense against morals and virtuous manners.

The second part will focus on the analysis of the correspondence between a Berliner painter Eberhard Brucks and Zdena Benes, a civilian from Pardubice. In 1944 the men met when Eberhardt had come to Pardubice along with other members of German army. When he left the city in 1944, Zdena started to maintain a regular written conversation between full of love phrases and flattery. However the letters also reflect fear and uncertainty from the ongoing war along with a pessimistic view of future. Unlike in the aforementioned criminal cases analysis, sexuality is not active this time. There are its several mere mentions indeed, but it wasn't an important part in their form of communication after all

11 Seznam použité literatury a pramenů

11.1 Literatura:

BADINTER, Elisabeth: *Tudy cesta nevede. Slabé ženy, nebezpeční muži a jiné omyly radikálního feminismu*. Praha, 2004. ISBN 80-246-0885-5

BADINTER, Elisabeth: *XY o mužské identitě*. Praha, 2005 ISBN 80-7185-727-0

BEACHY, Robert: *Gay Berlin: Birthplace of a Modern Identity*. Vintage, 2015. ISBN 978-0307473134

BERGEN, Doris L.: *War and Genocide: A Concise History of the Holocaust*. Lanham, 2009

BOURDIEU, Pierre: *Co se chce říct mluvením. Ekonomie jazykové směny*. Praha, 2014 ISBN: 978-80246-2570-6

BOURDIEU, Pierre: *Nadvláda mužů*. Praha, 2000. ISBN: 80-7184-775-5

CONNEL, Raewyn: *Masculinities*. University of California Press. Los Angeles, 2005 ISBN: 978-05-2024-698-0

CONNEL, Raewyn: *The Men and The Boys*. Sydney, 2000 ISBN: 978-05-2022-869-6

DOMEIER, Norman: *Scandal & Science – The Power of Sexuology in the Eulenburg Affair, 1906-1909*. Florence, 2007

FADERMAN, Lillian: *Krásnější než láska mužů. Romantické přátelství a láska mezi ženami od renesance po současnost*. Praha, 2002. ISBN 80-86356-12-4

FREUD, Sigmund: *Vybrané spisy Sigmunda Freuda – svazek II – III*. Praha, 1993

FROMM, Erich: *Anatomie lidské destruktivity*. Praha, 1997 ISBN 978-80-7299-089-4

GIDDENS, Anthony: *Proměna intimity. Sexualita, láska a erotika v moderních společnostech*. Praha, 2012. ISBN 978-80-262-0175-5

HÁJKOVÁ, Anna: *Holocaust and the History of Gender and Sexuality in German History*, 2018.

HIML, Pavel a kol.: *Miluji tvory svého pohlaví: Homosexualita v dějinách a společnosti českých zemí*. Praha, 2013. ISBN: 978-80-257-0876-7

HOWARD, Zoë C., „Berlin Meant Boys“: Christopher Isherwood in Weimar Germany's Gay Culture in. The Onyx Review in *The Interdisciplinary Research Journal*, 2016. Vol. 2, No. 1

KENNEDY, Hubert: *Karl Heinrich Ulrichs First Theorist of Homosexuality. In Science and Homosexualities*, ed. Vernon Rosario. New York, 1997.

KOSMAS. *Kronika česká*. Praha, 2012. ISBN 978-80-7459-110-5

LACQUER, Thomas: *Rozkoš mezi pohlavími. Sexuální diference od antiky po Freuda*. Praha, 2017. ISBN 978-80-146-3471-5

LENDEROVÁ, Milena a kol.: *Žena v Českých zemích od středověku do 20. století*. Praha, 2008. ISBN 978-80-7106-988-1

LENDEROVÁ, Milena et al: *Důvěrné stránky: obrazy z 19. století v pramenech osobní povahy*. Univerzita Pardubice, 2015. ISBN 978-80-7395-935-7

LENDEROVÁ, Milena: *Chytila patrola aneb prostituce za Rakouska i republiky*. Praha, 2002. ISBN 80-246-0379-9

LEWINSOHN, Richard (Morus): *Světové dějiny sexuality*. Praha, 2007 ISBN: 978-80-249-0887-8

NEDBÁLKOVÁ, Kateřina: *Spoutaná rozkoš. Sociální (re)produkce genderu a sexuality v ženské věznici*. Praha, 2006. ISBN: 80-86429-65-2

OTTO J.: *Slovník naučný*. Praha, 1900. Díl 15

OTTO J.: *Slovník naučný*. Praha, 1907. Díl 26

PRCHAL, Vítězslav a Horák Slavomír: Život a odbojová činnost Arnošta Košťála, hoteliéra na Veselce in. *Východočeský sborník historický*. Pardubice, 1999. Díl 8

PUTNA, Martin C.: *Homosexualita v dějinách české kultury*. Praha, 2001. ISBN 978-80-200-2000-0

ROKAKIS, Jennifer: *The Persecution of Homosexuals During the Holocaust*. Eastern Michigan University, 2013

ROSARIO, Vernon: The „Gay Gene“ is born. In. *The Gay & Lesbian Review*. Boston, 2001

SANDOFRT, Theo et al: *Lesbian and Gay Studies*. London, 2000. ISBN 0-7619-5417-1

SEIDL, Jan: *Homosexualita v praxi a diskurzu trestního práva, medicíny a občanské společnosti od vydání trestního zákona roku 1852 do přijetí trestního zákona z roku 1961*. disertační práce. Praha, 2012

SEIDL, Jan: *Od žaláře k oltáři. Emancipace homosexuality v českých zemích od roku 1867 do současnosti*. Brno, 2012 ISBN: 978-80-7294-585-6

SEKOTOVÁ, Věra: *Ústecké hospody, kořalny a restaurace*. Ústí nad Orlicí, 1997. ISBN: 80-86042-07-3

STEINLE, Karl-Heinz et al.: *Eberhardt Brucks*. Berlin, 2008

STEINLE, Karl-Heinz: Selbsttötungen von LSBTTIQ als Folge gesellschaftlicher Ächtung und Verfolgung in *LSBTTIQ in Baden und Württemberg*. 2017.

ŠVAŘÍČKOVÁ, Radmila a kol.: *Konstrukce maskulinní identity v minulosti a současnosti. Koncepty, metody, perspektivy*. Praha, 2012. ISBN 978-80-7422-218-4

ZIMMERMAN, Bonnie: *Lesbian Histories and Cultures: An Encyclopedia*. New York, 2000.

11.1.1 Periodika:

BĚLOHRADSKÝ Václav: Vzácný případ sexuální perverse, Culilinctus et fellatio. In. *Časopis lékařů českých*. Praha, 1893. ročník 32

BĚLOHRADSKÝ Václav: Vzácný případ sexuální perverse, Culilinctus et fellatio. In. *Časopis lékařů českých*. Praha, 1893. ročník 34

BĚLOHRADSKÝ, Václav: Vzácný případ sexuální perverse, Culilinctus et fellatio. In. *Časopis lékařů českých*. Praha, 1893. ročník 37

BĚLOHRADSKÝ, Václav: Vzácný případ sexuální perverse, Culilinctus et fellatio. In. *Časopis lékařů českých*. Praha, 1893. ročník: 44

BONDY, Hugo: Trestnost homosexuality (K reformě §129 I. b. tr. z.) in *Revue v neuropsychopathologii, terapii, veřejně hygieně a lékařství sociálním*. 1921, ročník 18. Číslo 1 – 2

Hlas. List pro sexuální reformu. Praha, 1936. číslo 1

11.1.2 Internetové zdroje

HIRSCHFELD, Magnus: *Berlins Drittes Geschlecht*. Charlottenburg, 1904

Avoiding Heterosexual Bias in Language. Committee on Lesbian and Gay Concerns. American Psychological Association, 1991

ŘEHÁČEK, Jan: *Veselka/40 let od zániku legendárního hotelu*. Klub přátel Pardubicka. Pardubice, 2012.

11.2 Prameny

11.2.1 Státní oblastní archiv Zámrsk

Státní oblastní archiv Zámrsk (SOAZ), fond Krajský soud Chrudim (1848) 1850 – 1949 (1967), inv. č. 598. č. knihy 597

Státní oblastní archiv Zámrsk (SOAZ), fond Krajský soud Chrudim (1848) 1850 – 1949 (1967), inv. č. 599. č. knihy 598

Státní oblastní archiv Zámrsk (SOAZ), fond Krajský soud Chrudim (1848) 1850 – 1949 (1967), inv. č. 600. č. knihy 599

Státní oblastní archiv Zámrsk (SOAZ), fond Krajský soud Chrudim (1848) 1850 – 1949 (1967), inv. č. 876. č. knihy 871

Státní oblastní archiv Zámrsk (SOAZ), fond Krajský soud Chrudim (1848) 1850 – 1949 (1967), inv. č. 877. č. knihy 872

Státní oblastní archiv Zámrsk (SOAZ), fond Krajský soud Chrudim (1848) 1850 – 1949 (1967), inv. č. 878. č. knihy 873

Státní oblastní archiv Zámrsk (SOAZ), fond Krajský soud Chrudim (1848) 1850 – 1949 (1967), inv. č. 879. č. knihy 874

Státní oblastní archiv Zámrsk (SOAZ), fond Krajský soud Chrudim (1848) 1850 – 1949 (1967), inv. č. 880. č. knihy 875

Státní oblastní archiv Zámrsk (SOAZ), fond Krajský soud Chrudim (1848) 1850 – 1949 (1967), inv. č. 881. č. knihy 876

Státní oblastní archiv Zámrsk (SOAZ), fond Krajský soud Chrudim (1848) 1850 – 1949 (1967), inv. č. 882. č. knihy 877

Státní oblastní archiv Zámrsk (SOAZ), fond Krajský soud Chrudim (1848) 1850 – 1949 (1967), inv. č. 883. č. knihy 878

Státní oblastní archiv Zámrsk (SOAZ), fond Krajský soud Chrudim (1848) 1850 – 1949 (1967), inv. č. 917. č. knihy 912

Státní oblastní archiv Zámrsk (SOAZ), fond Krajský soud Chrudim (1848) 1850 – 1949 (1967),
inv. č. 918. č. knihy 913

Státní oblastní archiv Zámrsk (SOAZ), fond Krajský soud Chrudim (1848) 1850 – 1949 (1967),
inv. č. 919. č. knihy 914

Státní oblastní archiv Zámrsk (SOAZ), fond Krajský soud Chrudim (1848) 1850 – 1949 (1967),
inv. č. 920. č. knihy 915

Státní oblastní archiv Zámrsk (SOAZ), fond Krajský soud Chrudim (1848) 1850 – 1949 (1967),
inv. č. 1599, sign. zo., karton 1725

Státní oblastní archiv Zámrsk (SOAZ), fond Krajský soud Chrudim (1848) 1850 – 1949 (1967),
inv. č. 1599, sign. zo., karton 1729

Státní oblastní archiv Zámrsk (SOAZ), fond Krajský soud Chrudim (1848) 1850 – 1949 (1967),
inv. č. 1599, sign. zo., karton 1741

Státní oblastní archiv Zámrsk (SOAZ), fond Krajský soud Chrudim (1848) 1850 – 1949 (1967),
inv. č. 1599, sign. zo., karton 1742.

Státní oblastní archiv Zámrsk (SOAZ), fond Krajský soud Chrudim (1848) 1850 – 1949 (1967),
inv. č. 1599, sign. zo., karton 1750

Státní oblastní archiv Zámrsk (SOAZ), fond Krajský soud Chrudim (1848) 1850 – 1949 (1967),
inv. č. 1599, sign. zo., karton 1754

Státní oblastní archiv Zámrsk (SOAZ), fond Krajský soud Chrudim (1848) 1850 – 1949 (1967),
inv. č. 1599, sign. zo., karton 1761

Státní oblastní archiv Zámrsk (SOAZ), fond Krajský soud Chrudim (1848) 1850 – 1949 (1967),
inv. č. 1599, sign. zo., karton 1767

Státní oblastní archiv Zámrsk (SOAZ), fond Krajský soud Chrudim (1848) 1850 – 1949 (1967),
inv. č. 1599, sign. zo., karton 1812

Státní oblastní archiv Zámrsk (SOAZ), fond Krajský soud Chrudim (1848) 1850 – 1949 (1967),
inv. č. 1599, sign. zo., karton 1830

Státní oblastní archiv Zámrsk (SOAZ), fond Krajský soud Chrudim (1848) 1850 – 1949 (1967),
inv. č. 1599, sign. zo., karton 1831

Státní oblastní archiv Zámrsk (SOAZ), fond Krajský soud Chrudim (1848) 1850 – 1949 (1967),
inv. č. 1599, sign. zo., karton 1833

Státní oblastní archiv Zámrsk (SOAZ), fond Krajský soud Chrudim (1848) 1850 – 1949 (1967),
inv. č. 1599, sign. zo., karton 1834

Státní oblastní archiv Zámorsk (SOAZ), fond Krajský soud Chrudim (1848) 1850 – 1949 (1967),
inv. č. 1599, sign. zo., karton 1844

11.2.2 Státní okresní archiv Pardubice

Státní okresní archiv Pardubice (SokA Pardubice), fond Berní správa Pardubice (1915 – 1949)
inv. č. 19, kar. 65

11.2.3 Archiv Schwules museum, Berlin

Dopis z 21. 2. 1945

Dopis z 11. 3. 1945

Dopis z 8. 12. 1944

Dopis z 8. 1. 1945

Dopis ze 7. 11. 1944

Dopis z 27. 10. 1944

Dopis z 10. 12. 1944

Dopis z 28. 10. 1944

Dopis z 23. 2. 1945

Dopis z 23. 10. 1944

Dopis z 18. 1. 1945

Dopis z 26. 1. 1945

Dopis ze 7. 3. 1945

Dopis z 18. 3. 1945

Dopis z 6. 11. 1944

Dopis z 1. 12. 1944

Dopis z 13. 11. 1944

Dopis z 29. 11. 1944

Dopis z 13. 12. 1944

Dopis z 16. 12. 1944

Dopis z 26. 1. 1945

Dopis z 3. 1. 1945

Dopis z 12. 1. 1945

Dopis z 15. 11. 1944

Dopis z 16. 1. 1945

Dopis z 20. 11. 1944

Dopis ze 14. 11. 1944

Dopis z 12. 12. 1944

Dopis z 25. 1. 1945

Dopis z 5. 2. 1945

Dopis z 26. 2. 1945

Dopis z 29. 12. 1944

Dopis z 30. 10. 1944

Dopis z 10. 12. 1944

Dopis z 29. 12. 1944

Dopis z 6. 11. 1944

Dopis z 31. 12. 1944

Dopis ze 7. 3. 1945

Dopis z 18. 1. 1945

Dopis z 22. 11. 1944

Dopis z 1. 2. 1945

Pohlednice s výšivkou Prahy. Silvestr 1944

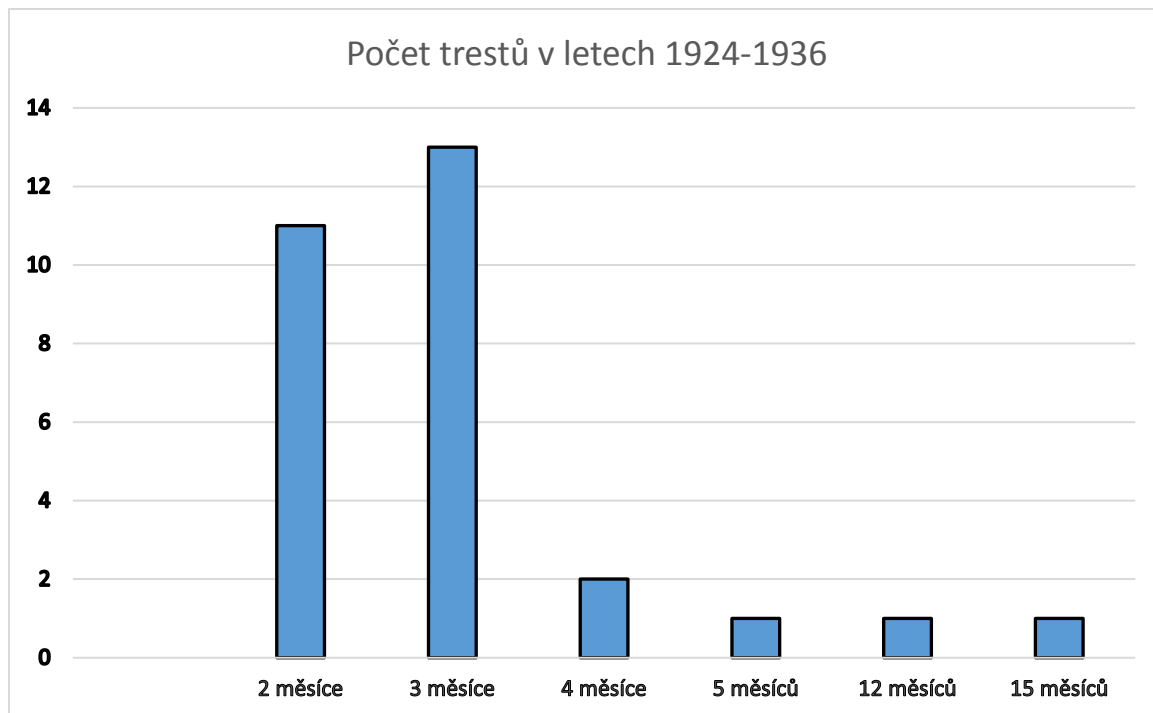
Pohlednice Pardubice – Hotel Veselka a kino Imperiál. 24. 10. 1944

Pohlednice Pardubice z 23. 10. 1944

12 Přílohy

12.1 Statistika

Graf č. 3: Statistika trestů v letech 1924-1936

Tabulka č. 1: Jmenný rejstřík obžalovaných v letech 1918-1945

Jméno a příjmení obžalovaného	Rok přelíčení u Krajského soudu Chrudim
František Jirásek	1921
Josef Sicher	1922
Antonín Horečka	1923
Bohumil Příhoda	
Jaroslav Liška	1923
František Kopecký	1924
Václav Biss	
František Šklíba	1924
Jan Dostál	1924
František Pecka	1926
Stanislav Čičecký	
Oldřich Pula	1926
Václav Švajberk	

Arnošt Zimprich	1926
Jindřich Resler	
Oldřich Hrdina	
Václav Kovařík	1927
František Zářecký	
Václav Kovařík	1927
Jan Kalousek	
Bohumil Macek	1927
František Čermák	
Josef Doležal	1928
Jan Beck	1928
Josef Bůžek	
Antonín Vanouš	1928
Bohumil Macek	1929
Jan Holomek	1930
Ludvík Baborák	1933
Antonín Vaniš	
Jan Grossmann	1933
Karel Tretnar	1933
František Horáček	
František Hoffmann	1933
Jan Šmídek	1934
Eduard Gerlich	
Julius Rabenseifner	
Václav Šilhavý	1934
Josefa Vodičková	1934
Anna Polanská	
Rudolf Štusák	1934
František Chadima	
Jan Karlík	
Rudolf Hanouska	
Stanislav Košnár	
Jindřich Sobola	
Josef Roubal	1935
Jan Felkl	1935
Jan Moravec	1935
Alfréd Král	1935
Karel Nágel	1935
Josef Schwings	
Antonín Kapius	1935
Josef Dostál	1936
Leopold Šafařík	1936
Karel König	1936
Jan Bureš	1937
Karel Bednář	1940

Bohumil Wimmer	1940
František Kos	
Karel Václav Kajda	1941
Josef Košťál	1941
Josef Schwinger	1942
František Beneš	1942
František Velemín	1942
Jan Novák	1943
Jindřich Moravec	1943
František Mrázek	1944
Jaromír Novák	
Josef Šmaka	1944
František Chvojka	
Emil Horáček	

Tabulka č. 2: Seznam obcí

Název obce	Počet případů
Polička	2
Lanškroun	3
Pardubice	3
Studánky	1
Vysoké Mýto	1
Bučina	1
Proseč	1
Hemže	1
Zaječice	1
Kameničky	1
Radiměř	1
Moravská Třebová	1
Zámorsk	1
Radhošť	1
Lezník	1
Česká Třebová	1
Bohdaneč	1
Ústí nad Orlicí	1

12.2 Obrazová příloha

Obrázek č. 2: Eberhardt Brucks. Atelier Bartek. Berlin-Lankwitz, 1934. STEINLE, Karl-Heinz:
Eberhardt Brucks str. 26

Obrázek č. 3: Eberhardt Brucks. Berlin, 1936. STEINLE, Karl Heinz: *Eberhardt Brucks* str. 29

Obrázek č. 4: Eberhardt Brucks. 1941. STEINLE, Karl Heinz: *Eberhardt Brucks* str. 41

Obrázek č. 5: Zdena Beneš. Pardubice, 1944. STEINLE, Karl Heinz: *Eberhardt Brucks* str. 57

Obrázek č. 6: Zdena Beneš. Kresba Eberhardta Bruckse. 1945. STEINLE, Karl Heinz: *Eberhardt Brucks* str. 53

Obrázek č. 7: Dům rodiny Benešů. Jungmannova 24, Pardubice. Státní okresní archiv Pardubice (SokA Pardubice), fond Berní správa Pardubice (1915 – 1949) inv. č. 19, kar. 65

Obrázek č. 8: Ukázka policejního protokolu. Případ Josefa Dubánka a Josefa Roubala. Státní oblastní archiv Zámorsk (SOAZ), fond Krajský soud Chrudim (1848) 1850 – 1949 (1967), inv. č. 1599, sign. zo., karton 1834

Důvody

Jednoho dne v měsíci červenci 1934 sešel se obviněný v Pardubicích s mladistvým Josefem Dubánkem. Koupil mu večeři a na to vyzval ho, aby šel s ním do parku spát. Dubánek poslechl. Lehli si do keřů a když Dubánek usínal, ucítil najednou, že mu obviněný rozepial poklopec u kalhot, vzal do ruky jeho pohlavní úd, mačkal jej, třel až mu stoupl. Na to rozepial si své kalhoty, vyndal svůj pohlavní úd, cpal jej do ust Dubánkových, přesto, že se tento bránil. Sliboval mu 10 Kč za to, bude-li mu jeho pohlavní úd cucati. Ráno koupil mu snídani a pak se rozešli.

Obviněný doznává, že skutečně jednu noc s Josefem Dubánkem v parku v Pardubicích přespal, popírá však, že by se něčeho trestného dopustil.